

ELKE DAG MET GODS WOORD

**Werkwijzer voor
kleuters en kinderen 8**

INHOUD

VERANTWOORDING	5
A. ALGEMENE DOELSTELLING.....	5
B. CONCRETE DOELSTELLINGEN	5
C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN	6
D. ALGEMEENHEDEN	6
1. Samenstelling en opzet	6
2. Gebruik	6
3. Naamgeving	6
E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER	6
I. Informatie - uitleg - vorming	6
II. Voorbereiding	7
A. Doel	7
B. Werkboekje	7
C. Materiaal	7
D. Vertelling	8
E. Adviezen.....	8
III. Programma.....	8
Algemeen.....	8
A. Opening	8
B. Lesbehandeling	9
C. Sluiting.....	9
F. WERKWIJZER VIII - LEVEN EN LEER VAN JEZUS (2)	
1. Jezus kiest twaalf helpers.....	11
2. meisje, sta op	19
3. Jezus praat met een Samaritaanse vrouw.....	27
4. Jezus geeft iedereen te eten.....	35
5. zeg goede dingen tegen elkaar	43
6. help mijn dochter alstublieft	51
7. de leerlingen kunnen het nog niet	59
8. wie is groot en wie is klein?	66
9. de herder zoekt zijn schaap.....	73
10. vergeef altijd weer	81
11. een Samaritaan helpt een gewonde man	88
12. Maria luistert naar Jezus	96
13. verzamel geen schatten	104

VERANTWOORDING

Het **Kleuter- en Kinderwerkboekje bij de Bijbel** en de bijbehorende "**Werkwijzer**" horen thuis in een omvangrijk geheel van lesmateriaal voor Peuters (0-3 jaar), Kleuters en Kinderen (4-7/8 jaar), Junioren (8-11 jaar), Tieners (12-14 jaar) en Jongeren (15-18 jaar). Dit lesmateriaal is momenteel in gebruik in Nederland, België, Frankrijk, Frans Zwitserland, De Nederlandse en Franse Antillen, Suriname, Frans-Guyana, de Seychellen, Tahiti, Nieuw-Caledonië, La Réunion, en Frans-Canada.

Het Kleuter- en Kindermateriaal komt tot stand op initiatief van het Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten van de Nederlandse Unie in samenwerking met de Frans-Belgische Unie. Als verantwoordelijken bezitten zij dan ook het copyright van deze serie.

Ieder kwartaal verschijnt er een **Werkboekje** met een bijhorende **Werkwijzer**. Zij kunnen worden besteld op het **Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie**, Amersfoortseweg 18, 3712 BC Huis ter Heide (Nederland), tel. 030-6939375 (00-31 306939375 vanuit België) of Fax 030-6915838 (00 - 31 306915838 vanuit België).

Aan dit 8e nummer hebben hoofdzakelijk hun medewerking verleend:

auteurs: Rudy Van Moere, Edith Mulder, Agnes Peroti en Netty Weyenberg
illustratoren: Margé van Os, Frank Schuitevoerder
vormgeving: Aad Berger, Hans Booij en Cornelis Koffeman
redactiesecretaresse: Jane van Bostelen
redactie: Jane van Bostelen, Rudy Van Moere
hoofdreductie: Rudy Van Moere
eindreductie: Thijs de Reus en Bernard Sauvagnat

De bijbels-theologische doelstelling voor het geheel van het lesmateriaal treft u hieronder aan. Daarna krijgt u de didactisch-pedagogische doelstelling onder ogen zoals die geldt voor het werken met Kleuters en Kinderen. De pedagogische benadering is geïnspireerd door de opvoedingsfilosofie en de bijbelse principes van E.G. White in haar boek 'Karaktervorming'.

A. ALGEMENE DOELSTELLING

Het **koningschap Gods** naderbij brengen voor zover dat binnen de mogelijkheid van de mens ligt. Het gaat wezenlijk om **bevrijding** en **herstel**. **Bevrijding** van angst, twijfel, egoïsme, innerlijke spanningen, negatief denken en handelen, frustraties en complexen in de ervaringen van het individu door een helpen zoeken en vinden van God en zijn liefde d.m.v. Gods Woord met het oog op werkelijke bekering in Jezus Christus. Wanneer die fase is bereikt, treedt het **herstel** van de mens als Gods beeld in werking, Gods leiding is daarbij nodig en wordt gevonden in de Schrift, die de idealen en de wegen aangeeft.

De positieve ontplooiing van de mens staat daarin centraal. Hij zal dan als volwaardig schepsel zijn verantwoordelijkheid moeten leren kennen en dragen t.a.v. de aan hem gegeven natuur, planten- en dierenwereld en leven in de mensengemeenschap. Liefde voor God, mens, dier en natuur zijn daar de exponenten van en door **zijn volledige inzet** en het **putten uit de kracht van God**, zal hij als een partner van God in deze wereld komen te staan.

Gods Woord zal in beide fasen van bevrijding en herstel de bron van inspiratie en onderwijs dienen te zijn, zodat het richting geeft, en de motivatie en de wilskracht stimuleert. Israëls heilsgeschiedenis zal als illustratie functioneren, de mens Jezus als middel, omdat Hij het volmaakte beeld Gods is.

B. CONCRETE DOELSTELLINGEN

1. het zoeken en vinden van God en zijn liefde aan de hand van zijn Woord
2. het dagelijks bestuderen van de Bijbel als bron van menselijk geluk
3. het zoeken van werkelijke bekering in Jezus Christus
4. het herstellen van de mens als beeld Gods
5. partner van God worden in deze wereld
6. de mens Jezus als volmaakt beeld Gods leren kennen
7. getuigen van de komst van de komende wereld

C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

Het lesmateriaal Kleuters (4 en 5 jaar) en Kinderen (6 en 7 jaar) beoogt hen op een eenvoudige wijze in aanraking te brengen met een aantal fundamentele gegevens uit de algemene doelstelling van dit lessenproject. Het tracht op het dagelijkse leven van deze kleuters/kinderen in te spelen en roept de leid(st)er op daaraan mee te werken door aandacht te besteden aan hoofd (verstand), hart (gevoel) en hand (praktijk).

Met liedjes, verhaaltjes, spelletjes, kringgesprekjes en illustratiemateriaal worden zij geholpen in het uiten van hun gevoelens, het onder woorden brengen van ervaringen, het formuleren van situaties, het bevorderen van spontaniteit en het deelnemen aan het groepsgebeuren.

De lesprogramma's en het Werkboekje zijn er op gericht enerzijds allerlei vaardigheden bij te brengen zoals bijbellezen, leerteksten kennen, onderscheiden en analyseren van problemen.

Anderzijds beogen zij de Kleuters van 4 en 5 jaar kennis te laten maken met Gods vaderlijke liefde voor mens, plant en dier met Jezus als voorbeeld en helper van mensen. Zij moeten de Kleuters helpen inzicht te krijgen in goed en kwaad, waarbij het goede centraal staat.

Voor de Kinderen van 6 en 7 jaar ligt de nadruk op het doen van het goede, waarbij Gods vaderschap en Jezus als de gehoorzame zoon en uitvoerder van het goede als inspiratiebronnen dienen.

Onontbeerlijk bij dit alles is dat zij worden aangespoord tot het dagelijks bezig zijn met de waar gebeurde bijbelse verhalen, hoe klein de kleuters/kinderen ook zijn. Deze verhalen worden op hun niveau aangereikt middels hun Werkboekje. Zo wordt er een goede basis gelegd voor het groepsgebeuren op sabbat in de kerk.

D. ALGEMEENHEDEN

1. Opzet

De serie van twaalf Werkboekjes en twaalf Werkwijzers behandelt **de bijbelverhalen van het Oude en het Nieuwe Testament** in chronologische volgorde. Daar het om een driejarige leergang gaat, is het onmogelijk rekening te houden met de kerkelijke kalender.

2. Gebruik

Elke **Werkwijzer** bestaat uit 13 volledige programma's die dienen als suggestie voor het werken met kleuters/kinderen op sabbatochtend in de kerk. De leid(st)er kan uiteraard zoveel als hij/zij zelf wil, toepassen, ombuigen of verder uitwerken om het programma tot een zegen voor de kleuters/kinderen te maken.

3. Naamgeving

In het algemeen worden de termen **Kleuters en Kinderen** (beide met hoofdletters) gebruikt om specifiek te verwijzen naar de twee leeftijdsgroepen van 4 en 5 jaar en van 6 en 7 jaar. Als de term '**kleuters/kinderen**' wordt gebruikt (zonder hoofdletters) dan wordt de hele groep van 4 tot en met 7 jaar aangeduid.

E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER

Elke les in de Werkwijzer bestaat uit drie delen:

- I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING
- II. VOORBEREIDING
- III. PROGRAMMA

Hieronder volgen deze delen met een woord uitleg over hun doel en hun nut.

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De beste leerkrachten in de kindersabbatschool zijn mensen die zelf blijven leren. Als leid(st)er van de kleuters/kinderen kan zij niet deelnemen aan de gesprekken rond de Bijbel in de sabbatschool voor volwassenen. Om dit te ondervangen, biedt elke les in de Werkwijzer een bijbelstudie waardoor de leid(st)er zich kan informeren en uitleg krijgen over de bijbelverhalen. Deze studies helpen te groeien in de kennis van de Heilige Schrift en vaardigheden aan te leren om teksten te analyseren, te begrijpen en toe te passen. De ervaring van een tiental jaren wijst uit dat deze rubriek steeds gretig wordt bestudeerd. Dat maakt dat de leid(st)er met veel meer plezier en inzicht aan de voorbereiding en de lesbehandeling werkt. Deze informatie is uiteraard niet

voor de kleuters/kinderen bestemd en de kennis ervan dient niet verwerkt te worden in de lesbehandeling. Dat is vooral om fouten bij het vertellen te voorkomen.

II. VOORBEREIDING

A. Doel

Het doel van de les wordt steeds in een vaste formule verwoord. Bij de lesbehandeling gaat het er eerst om dat de kleuters/kinderen het verhaal **leren kennen**, dan **leren begrijpen** om hen uiteindelijk te helpen met het **leren toepassen** ervan in hun dagelijks leven.

B. Werkboekje

Elke kleuter/kind heeft tijdens de week samen met zijn/haar ouders het desbetreffende lesje en werkje gemaakt. Voor de Kleuters (4-5 jaar) staan er **verhaaltjes** in over hun dagelijks leventje die qua thema overeenkomen met de bijbelverhalen die op sabbatmorgen worden behandeld. Zo leren zij de belangrijkste begrippen uit de bijbelverhalen te begrijpen.

De Kinderen (6-7 jaar) leren de **bijbelverhalen** kennen door de leesstukjes en de oefeningetjes.

Door elke sabbatmorgen tijdens de **bespreking** terug te grijpen op wat de kleuters/kinderen in de voorbije week in het Werkboekje hebben gedaan, worden zij extra gestimuleerd tot het maken van hun lesje en werkje. Beiden dienen zij naar de kerk te worden meegenomen.

De leid(st)er maakt zelf ook de lesjes en de werkjes en toont ze aan de kleuters/kinderen. Tijdens die bespreking bewondert zij/hij de door hen ingevulde en ingekleurde Werkboekjes en gemaakte werkjes en moedigt hen aan. Neem de taak van de ouders niet over door de werkjes uit het werkboekje tijdens het programma te laten maken!

C. Materiaal

1. Indeling

De Werkwijzer vermeldt elke week het te gebruiken materiaal per programmaonderdeel. Als men aan het begin van elk kwartaal bij alle lessen deze rubriek raadpleegt, dan kan het materiaal op tijd worden aangeschaft en voorbereid.

De meeste informatie, die een mens goed onthoudt, heeft een visueel karakter. Daarom wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van een viltsetmateriaal, een zandbak en de in de Werkwijzer voorhanden zijnde illustraties, werkjes, kleurplaten en leertekstcirkels:

a. de illustraties en de grote leertekstcirkels worden door u ingekleurd, op karton aangebracht en het liefst geplastificeerd. Dit aanschouwelijk materiaal kan verschillende jaren dienen en voor andere activiteiten (spelletjes, quiz, memory, ...) worden gebruikt.

b. de illustraties kunnen als kleurplaat worden uitgedeeld.

c. de van tevoren door u uitgeknipte, en al dan niet ingekleurde leertekstcirkels worden op sabbatmorgen aan de kleuters/kinderen uitgedeeld en door hen met lijm in het Werkboekje op de lege cirkel bij donderdag geplakt. Alle illustraties, werkjes en cirkels kunnen door fotokopiëren worden vermenigvuldigd, zodat de Werkwijzer onaantast blijft. Ter voorbereiding van dit visuele materiaal kunt u de hulp in roepen van welwillende jongeren en ouderen in de kerk.

Bij de vermelding van het vilmateriaal wordt verwezen naar Bijbel in Vilt uitgave 1980! en daarna worden de benodigde achtergronden en figuren tussen haakjes vermeld. Mocht u niet in het bezit zijn van uitgave 1980 dan kunt u toch uitgaan van de vermeldingen tussen haakjes omdat deze nummers voor alle sets gelijk zijn.

2. Liedjes

De Werkwijzer verwijst naar de volgende liedjesboeken :

Elly en Rikkert, Timotheüs Kinderliedjes, Alles wordt Nieuw, Zing, Bijbelse Liedjes voor Kleuters en Sabbatliedjes voor Peuters en Kleuters I. De liedjes uit deze laatste zijn ook op cassette verkrijgbaar om de leid(st)er te helpen met het aanleren van de liedjes. Het laatste boekje en de cassette zijn te bestellen bij bovengenoemd Secretariaat. Alle eerder genoemde liedjesboeken zijn in Evangelische boekhandels te koop. Tijdens het kwartaal wordt steeds hetzelfde openingslied en zendingslied gezongen. Elke week wordt er in drie keer een nieuw lied aangeleerd dat bij het bijbelverhaal past. De week erna wordt het nog eens gezongen bij de terugblik.

D. Vertelling

Vertellen is een kunst die kan worden aangeleerd. Een aantal nuttige wenken worden gegeven ter verbetering van de kwaliteit van de vertelling. Sommige zijn algemeen van aard, andere hebben specifiek met het bijbelverhaal te maken. Zo worden er bij het vertellen aan deze leeftijdsgroep sommige aspecten beter achterwege gelaten, omdat de kleuters/kinderen er gezien hun godsdienst-psychologische ontwikkeling nog niet rijp voor zijn.

E. Adviezen

Er worden enkele nuttige tips gegeven over het klaarmaken van het lokaal, de tijdsindeling en het voorbereiden en klaarleggen van het materiaal.

III. PROGRAMMA

ALGEMEEN

Het programma bestaat uit onderstaande delen. Deel uw tijd goed in zodat alle belangrijke onderdelen aan bod komen. In de Nederlandse kerken duurt het kindersabbatschoolprogramma maximaal 60 minuten, terwijl de kerken in andere landen er 75 minuten voor uittrekken. Eerstgenoemden zitten dus iets krappert in de tijd en zullen deze zeer efficiënt moeten gebruiken.

A. OPENING (10 min.)

1. welkom
2. liedje
3. gebed
4. zending: a. verhaal
                              b. collecte en liedje

B. LESBEHANDELING (45 - 60 min.)

1. terugblik   : a. kringgesprek
  : b. liedje
2. inleiding   : a. vertelling
  : b. liedje
3. bijbelverhaal   : vertelling
4. bespreking   : a. werkboekje
  : b. leertekst
  : c. liedje
5. toepassing

C. SLUITING (5 min.)

1. liedje
2. gebed
3. afscheid

De aangegeven tijdsduur is bedoeld als richtlijn om een goede verdeling te krijgen van het lesprogramma. Probeer deze tijden aan te houden om niet in tijdnood te raken.

A. OPENING

De leid(st)er is ruim op tijd aanwezig om de vroegkomertjes op te vangen en om de kleuters/kinderen aan het begin van het programma te verwelkomen. De bezoektjes krijgen een welkomstkaart die door de leid(st)er is klaargemaakt (zie aan het eind van dit voorwoord). Er wordt het hele kwartaal met hetzelfde liedje begonnen. Kleuters/kinderen houden immers van herkenning en herhaling. Daarna wordt er door de leid(st)er een gebed uitgesproken met alle kleuters/kinderen in een kring (op de knieën).

Het zendingsverhaal wordt op een levendige manier verteld aan de hand van de bundel zendingsberichten van het desbetreffende kwartaal. Deze kan op bovengenoemd Secretariaat worden besteld. Tijdens het ophalen van het collectegeld met een zendingsboot, vliegtuig, ... wordt een liedje gezongen. Het voorwerp voor de collecte en het liedje blijven het hele kwartaal hetzelfde.

B. LESBEHANDELING

1. Terugblik

Herhaling is één van de beste middelen om het geheugen te voeden. Daarom wordt het nieuwe bijbelverhaal voorafgaan door een korte herhaling van het bijbelverhaal van de voorbije week. Deze herhaling bestaat steeds uit een kringgesprek (met vraag en antwoord) over twee momenten uit het vorige bijbelverhaal met drie illustraties uit het Werkboekje en de leertekst die de kern ervan weergeeft. Deze vergrootte illustraties en de leertekstcirkel vindt u in de Werkwijzer.

2. Inleiding

In elke les wordt het bijbelverhaal systematisch ingeleid met een levendig verhaaltje over Freddy en Betty. Het bepaalt de kleuters/kinderen bij een gebeurtenis uit het dagelijkse leven, die aansluit bij het bijbelverhaal dat zich vele duizenden jaren geleden heeft afgespeeld. Zo wordt op een prettige manier de stap van het hier en nu, naar het daar en toen voor de kleuters/kinderen gemaakt.

3. Bijbelverhaal

Het bijbelverhaal wordt zo getrouw mogelijk naverteld. Hier en daar worden bepaalde onderdelen minder benadrukt of weggelaten omdat zij nog niet geschikt zijn voor de belevingswereld van de kleuters/kinderen. Het verhaal is steeds in vijf paragrafen uitgeschreven, die uiteraard niet worden voorgelezen, maar naverteld. U kunt het woordelijk instuderen, maar het verdient de voorkeur dat u uw eigen woorden gebruikt. Lees niet voor uit één of andere kinderbijbel. Niet alle kinderbijbels zijn van een goede kwaliteit en de inhoud en presentatie van sommige kinderbijbels stroken niet altijd met de bijbelse, opvoedkundige en geestelijke principes die in dit lesmateriaal worden nagestreefd.

Het leukste is om alle Werkboekjes en hun werkjes, die de kleuters/kinderen elke week hebben gemaakt, te bewaren, zodat u aan het eind van het kwartaal een tentoonstelling kunt houden. Vergeet niet de ouders en de gemeenteleden hiervan tijdig op de hoogte te brengen.

4. Bespreking

a. werkboekje

Het is belangrijk om te toetsen of de kleuters/kinderen het bijbelverhaal goed begrepen hebben, daarom wordt de inhoud van het Werkboekje besproken. Tijdens het bijbelverhaal hebben zij moeten luisteren, nu is het hun beurt om te praten. Dit gebeurt door het beantwoorden van vraagjes, die de leid(st)er stelt aan de hand van de plaatjes met de bijbeltaferelen en de oefeningetjes.

De Kleuters die tijdens de week bezig waren met de verhaaltjes uit hun leefwereldje vertellen nu wat zij zien op de plaatjes van de bijbeltaferelen. De Kinderen lezen de door hen opgeschreven antwoorden en oplossingen op. Wat niet duidelijk was, legt de leid(st)er dan uit.

b. leertekst

De leertekst is een beknopte samenvatting van het bijbelverhaal en het doel van de les wordt door de leerstekstcirkel gevisualiseerd. Het leergesprek mondt uit in het voorlezen van de leertekst in de Bijbel. De kleuters/kinderen zeggen dan hun leertekst om de beurt op. Zij krijgen elk een al dan niet ingekleurde kleine leertekstcirkel die zij ter plaatse in het Werkboek plakken.

5. Toepassing

Het bijbelverhaal dient te worden verwerkt en toegepast in het hier en nu. Omdat er al veel verteld is, krijgt de toepassing een creatief karakter d.m.v. een rollenspel, een spelletje, kleuren, knippen, knutselen, zingen, dansen, ... Bij sommige van die activiteiten is een gesprek nodig, waarbij de kleuters/kinderen zoveel mogelijk aan het woord komen. De leid(st)er beperkt zich tot het geven van instructies en het stellen van vragen.

C. SLUITING

Het programma wordt afgesloten met een liedje en een door de leid(st)er hardop uitgesproken gebed. Daarna wordt afscheid genomen.

**Wees zelf enthousiast. Uw Kleuters en uw Kinderen worden erdoor aangestoken!
Wij wensen u veel succes!**

1. Jezus kiest twaalf helpers

MATTEÛS 9:35-38, 10:1-42, LUCAS 6:12-16 EN MARCUS 3:13-19

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De roeping van de twaalf apostelen is niet zomaar een roepingsverhaal. Het heeft een veel diepere betekenis en strekking. Niet alleen wordt de groep samengesteld, maar ook haar taak en functie wordt aangegeven. Hun relatie ten aanzien van Jezus, de messias is erg bepalend. Volgens Marcus ging Jezus de berg op en riep tot hem, **wie hij wilde**. Dit doet denken aan het gebeuren op de Sinaï, waar God Mozes tot zich riep. Dat gebeurde later ook met de oudsten. Zij kregen richtlijnen met betrekking tot hun taak. En nu dus de leerlingen. Jezus stelde hen aan. Letterlijk staat in de tekst: “hij maakte er twaalf”. Het staat er met de woorden die gebruikt worden in 1 Samuël 12:6: “de Here is het, die Mozes en Aäron heeft doen optreden”. In de eerste plaats moeten de leerlingen **met hem zijn**. De bedoeling daarvan is dat ze hem door en door moeten leren kennen: hoe hij spreekt, hoe hij handelt en hoe hij leeft is zeer belangrijk voor hun vorming. Dat komt men ook tegen bij andere rabbijnen, waar de leerlingen zoveel mogelijk moeten proberen om te gaan met hun meester om hem zo goed mogelijk te leren kennen. Het gaat niet alleen om door onderwijs verstandelijk van hem te leren, maar het hele leven van de rabbi is aanschouwelijk onderwijs. Zo ook met Jezus. Zij moeten **met hem zijn, bij hem zijn** zodat ze uiteindelijk kunnen getuigen niet alleen van wat hij allemaal gezegd heeft, maar ook wat hij allemaal heeft gedaan in het dagelijkse leven. Op die manier kunnen zij “**echte**” getuigen **van en over** hem zijn. In feite vormen zij met hun meester één lichaam. Dat is ook Jezus’ bedoeling. Hij roept ze op in zijn “**messiaans lichaam**”. (zie ook bijvoorbeeld Galaten 3:26-28). Zij moeten een eenheid vormen, zij hebben elkaar nodig en vertegenwoordigen hem. Dat is een typisch joodse gedachtegang. De messias is niet zozeer één persoon, maar zowel een persoon als een gemeenschap. De messiaanse gemeenschap van Jezus met zijn twaalf leerlingen is niet 1+12, maar 12 met in het

midden 1. In de cirkel van de 12 bevindt zich de 1 als het middelpunt waarom heen alles draait.

Waarom het er juist twaalf zijn is duidelijk genoeg. Israël bezat vroeger twaalf stammen. Jezus wil dat deze twaalf apostelen Israël representeren, zoals hij dat zelf ook doet. In zijn tijd waren er nog slechts twee stammen over: Juda en Benjamin. Door er twaalf te kiezen drukt Jezus enigszins het verlangen uit naar het herstel van het oude stammenrijk. Hij denkt aan een Israël zonder spanningen, zonder onderscheid tussen stammen en groepen. In het boek Openbaring komt dit eveneens tot uiting. De stad Jeruzalem is daar voorzien van twaalf poorten met twaalf engelen, de namen van de twaalf stammen, twaalf fundamenten en de twaalf namen van de twaalf apostelen. (Openbaring 21:12,14) Voor Jezus gaat het dus om HEEL Israël. Zij worden tot heel Israël gezonden! De opdracht van de twaalf apostelen wordt in Matteüs uiteengezet. Hier bepalen we ons even tot de eerste acht verzen. Na het tot zich roepen geeft Jezus hen “macht” over onreine geesten en over alle ziekte en kwaal. Dit betekent zoveel als dat hij hen “**gezag gaf**” en de mogelijkheid dat gezag uit te oefenen, zoals hij dat zelf meerdere keren heeft gedaan. In feite delegeert Jezus zijn uitvoerende gezag aan hen. Dit kan men opvatten in de zin van de overdracht van Elia’s geest op zijn leerling Elisa. Alleen gebeurt dit bij Jezus een hele tijd voor zijn dood. Dan geeft de evangelist de lijst van de twaalf apostelen. De onderlinge lijsten in de Evangeliën en Handelingen kloppen niet met elkaar. In totaal treft men niet twaalf maar veertien namen aan. Voor die tijd was het niet bijzonder dat sommige mensen over twee namen beschikten (Petrus-Simon; Saulus-Paulus). Het probleem is opgelost, wanneer men merkt dat Bartelomeüs dezelfde apostel moet zijn als Natanaël en Taddéüs dezelfde als Judas (niet Iskariot). De verschillende lijsten vindt men in Matteüs 10:2-4; Marcus 3:16-19; Lucas 6:14-16; Handelingen 1:13, waarin Judas Iskariot ontbreekt.

Aan het begin van zijn redevoering aan het adres van de apostelen geeft Jezus duidelijk aan, dat het hun taak is, zich te richten tot de joden (de verloren schapen van het huis Israëls), maar **niet** naar de heidenen, **noch** naar de Samaritanen. Dit ligt al in hun aantal opgesloten. De twaalf die Israël vertegenwoordigen dienen dan ook eerst naar dit volk te gaan. De lijst van de taakomschrijving ziet er als volgt uit:

1. het prediken van het Koningschap Gods
2. het genezen van zieken.
3. opwekken van doden.
4. reinigen van melaatsen.
5. uitdrijven van boze geesten.

Bij het uitvoeren van deze taak moeten ze vrijgevig zijn, want ze hebben het gratis ontvangen (vers 8)!

In de eerste 8 verzen van Matteüs 10 wordt aangegeven:

- a. wie de apostelen zijn die Jezus roept.
- b. dat hij macht geeft.
- c. naar wie hij hen zendt.
- d. en waaruit de opdracht bestaat.

In de verzen 9-23 wordt dit verder uitgewerkt:

1. wat ze mee moeten nemen.
  2. welke reactie zij van de mensen mogen verwachten.
  3. hoe zij zich mentaal en geestelijk kunnen voorbereiden.
  4. en dat zij tegenstand van hun familie kunnen verwachten.
- De rest van het hoofdstuk (10:24-42) is gewijd aan de relatie leerling-meester.

Hier gaat het om de apostelen - Jezus. Die relatie staat model voor iedereen, die een leerling van Jezus wordt. Het eerste deel van de uiteenzetting vertoont overeenkomsten met wat men gewoon is in rabbijnse kringen:

1. de meester is meer dan de leerling.
2. het doel van de leerling is **als** de meester te worden.
3. de naam van de leerling wordt met die van de meester verbonden.
4. de leerling moet het aan hem onderwezene doorgeven.

Maar hierna brengt Jezus een extra gegeven in:

5. het doorgeven van de door de meester ontvangen kennis moet in het **openbaar** gebeuren. Het moet niet beperkt blijven tot de kring van de leerlingen. De leer van Jezus is **geen geheimleer**. Hij wordt dan wel aan de kring van de leerlingen toevertrouwd, maar steeds met de bedoeling het aan heel de wereld door te geven.

6. het vier maal herhaalde “weest niet bevreesd” en “vrees niet” (26, 28-2x en 31) geeft bemoediging van Jezus aan en tegelijk de problemen waarin zijn leerlingen kunnen terechtkomen. Getuigen van Jezus’ leer kan levensgevaar inhouden. De leerlingen moeten daarbij beseffen dat zij rekening moeten houden met God die Heer over leven en dood is, en niet met wie slechts het leven kunnen aantasten.
7. belijden van ‘s meesters naam, houdt het belijden van de leerlingen bij de Rechter over alle mensen in.
8. de meester brengt door zijn leer geen vrede, maar veroorzaakt strijd, niet omdat hij dat wil, maar omdat dat de natuurlijke reactie is van de niet-leerlingen. De tweedracht zal door de gezinnen heenlopen. Dit aspect was al eerder onder de aandacht gebracht (10:21). Dit getuigt van de ernst en de belangrijkheid van deze zaak. In de relaties van de leerling dient die van leerling-meester voorop te staan. Daarna komt die van leerling-familieelid. De leerling die zijn lotsbestemming niet aan die van de meester verbindt (het kruis opnemen) en wie zijn leven niet bereid is met dat van zijn meester te verbinden, hoort niet bij de kring van zijn leerlingen.
9. de leerling is zó met de meester verbonden dat als de leerling wordt ontvangen, de meester wordt ontvangen. En wie de meester ontvangt, ontvangt ook hem die de meester aan de leerlingen heeft gezonden: de hemelse Vader, die de opdrachtgever van de meester is. Het ontvangen van een profeet, een rechtvaardige en een leerling wordt op gelijkwaardige wijze beloond (behandeld). Bij dit alles wordt duidelijk dat de meester (Jezus) zó met zijn leerlingen is verbonden dat men van een eenheid kan spreken. De messias staat er niet meer alleen voor: zijn leerlingen horen bij hem, delen zijn lotsbestemming, maar ook zijn uiteindelijke overwinning. Op deze manier kan men dus spreken van de **messiaanse gemeenschap**, die wordt gevormd door alle leerlingen in verbinding met de meester, de messias. Zo dienen zij te getuigen, te handelen, te onderwijzen, te genezen. De leerlingen vertegenwoordigen hem ten volle! Als Jezus klaar is met het geven van zijn richtlijnen aan zijn **messiaanse leerlingen**, vertrekt hij van die plaats en zet zijn onderwijzing en prediking van het Koningschap Gods voort (11:1).

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je niet bang hoeft te zijn als je een helper van God bent.

B.WERKBOEKJE

- antwoorden
zo 12, Simon Petrus, Andreas, Jacobus, Johannes, Filippus, Bartolomeüs, Tomas en Matteüs, Jakobus de zoon van Alfeüs, Taddëüs, Simon de Zeloot, Judas Iskariot.
ma zieken - genezen
vrede - wensen
goede nieuws - vertellen
di hemelse koninkrijk
wo luisteren, helpen, vertellen
do wees dus niet bang
vr 1. twaalf
2. helpers, vertellen, bang, helpen, hoort
- leertekst
Matteüs 10:31 (G.N.B.) - "wees dus niet bang"

C.MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.1.3, 8.1.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (7.13.1).
- inleiding
foto van circus, circusdirecteur en circus dieren
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, S8, S14, S15, S17
figuren: 1, 3, 21, 23, 28, 37, 55, 59, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 171, 194, 197.
- bespreking
werkboekje 8, les 1, ingekleurde leertekstcirkel (8.1.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.1.2), Bijbel, lijm.
- toepassing
illustratie 8.1.5, kleurpotloden
- liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 11, 35
Sabbatliedjes I, nr. 27
Zing 18

D.VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- naar gelang de leeftijd van de kinderen kunt u heel gemakkelijk de namen van de leerlingen van Jezus in het verhaal verwerken.
- wij laten bepaalde aspecten van de taakomschrijving van de leerlingen achterwege (duivelse geesten uitdrijven, doden opwekken), omdat deze voor deze leeftijd moeilijk te begrijpen zijn.

E.ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Vader in de hemel, we danken u dat we vanochtend in de kindersabbatschool kunnen zijn. Dat we liedjes voor u kunnen zingen en naar verhalen uit de Bijbel mogen luisteren. Wilt u ons helpen dat we alles kunnen begrijpen. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de verborgen schat en de parel

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat vindt de man op dit plaatje (8.1.3)?
- wat doet de man met de schat?
- is de schatkist van hem?
- wat doet hij allemaal om de schatkist toch te mogen hebben?

- wat vindt de man op dit plaatje (8.1.4)?
- wie wil de parel kopen?
- heeft de man genoeg geld?
- wat doet hij allemaal om de parel te kunnen kopen?
- wat betekent dit verhaal?

kijk naar de leertekstcirkel (7.13.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“een parel in Gods hand”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

8.1.3, 8.1.4 en 7.13.1 (van vorige les)

liedboekje:

Elly en Rikkert II, nr. 35

2. inleiding: circus

a. vertelling

De zaal zit vol met mensen: vaders, moeders, familie en burens. Al die mensen zijn gevraagd om naar een feestavond op school te komen. Om te kijken en te luisteren. De voorstelling gaat beginnen. De kinderen staan op het toneel, achter het gordijn. ‘Zijn jullie klaar?’ fluistert de juf. Het gordijn gaat langzaam open. Freddy doet drie stappen naar voren. Hij heeft een lange zwarte jas aan. Vanavond speelt hij voor circusdirecteur. ‘Goedenavond hooggeerd publiek. U gaat kijken naar circus Boli Tonini. Vanavond treedt voor u op: de gevaarlijke tijger ‘Nageltje’. Betty maakt een buiging in haar tijgerpak. De mensen in de zaal klappen. Circusdirecteur Freddy gaat verder: ‘Vanavond treden ook voor u op de ijsbeer ‘Sneeuwvlokje’, de kameel ‘Dikke Bult’, de zebra ‘Streepje’ en de wereldberoemde olifant ‘Lange Neus’. Alle dieren maken een diepe buiging. De muziek begint. De dieren beginnen te dansen op de muziek.

Nageltje de ..... (laat de kinderen aanvullen: tijger) danst met Streepje de ..... (zebra). Sneeuwvlokje de ..... (ijsbeer) danst met Dikke Bult de ..... (kameel). En Lange Neus de ..... (olifant) danst met ..... (niemand)! Geen enkel dier wil met Lange Neus dansen. Alle dieren zijn bang voor hun tenen. Want als Lange Neus er op gaat staan, nu dan voel je het wel! De muziek stopt. Het dansen is afgelopen. Alle dieren maken weer een buiging. De mensen klappen heel hard. ‘Hooggeerd publiek,’ zegt de circusdirecteur, de voorstelling is voorbij. Dank u wel voor uw belangstelling en tot ziens!’

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*foto van circus, circusdirecteur en
circusdieren
kringgesprek*

- zijn het echte dieren in dit circus?

- in dit circus helpt iedereen mee. Wat vertelt de directeur? Wat doen de ‘dieren’? Wat doen de mensen in de zaal? (kijken/luisteren naar wat gedaan en verteld wordt.)

In het bijbelverhaal gaat het over Jezus die twaalf helpers zoekt om met hem overal het goede nieuws te gaan vertellen.

b. liedje

“vissers van mensen maak ik u”

liedboekje:

Zing 18

3. bijbelverhaal: Jezus kiest twaalf helpers uit

a. welke helpers moet Jezus kiezen?

Er staan veel mensen om Jezus heen. Dat zijn zijn leerlingen. Zij willen alles leren wat Jezus hen vertelt. Ze willen ook leren om te doen zoals hij. Nu wil Jezus uit al die mensen twaalf mannen kiezen die hem het meest gaan helpen. Daarom gaat Jezus een berg op om te bidden. Jezus wil met God in de hemel praten. Hij wil weten wat God het beste vindt. Als hij weer beneden komt, kiest hij twaalf mannen uit. Het zijn Simon Petrus en Andreas, Jakobus en Johannes, Filippus en Bartolomeüs, Tomas en Matteüs, Jakobus de zoon van Alfeüs, Taddeüs, Simon de Zeloot en Judas Iskariot. Zij gaan Jezus veel helpen en doen wat hij hen zegt.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

*B.I.V. 84a met 23, 37, 59, 88, 89, 197 zonder 203
(S7, 3, 21, 23, 28, 37, 55, 59, 88, 89, 197)*

b. de twaalf mannen leren veel van Jezus

De twaalf mannen gaan elke dag met Jezus mee. Zij eten en drinken met hem. Ze slapen waar hij slaapt. Ze luisteren naar wat hij hen leert. Jezus vertelt hen wat ze moeten doen. Aan iedereen moeten jullie vertellen dat God van de mensen houdt. Maak nergens ruzie, maak de zieken beter. Vergeet niet dat ik jullie help.

materiaal:

*B.I.V. 85b
(S14, S15, S17, 1, 87, 89, 90, 91, 92, 171, 194)*

c. niet iedereen wil luisteren

Elke dag gaan Jezus en zijn twaalf helpers op pad. Aan iedereen vertellen ze dat God van iedereen houdt. Sommige mensen vinden het fijn wat de leerlingen komen vertellen en voor hen doen. Ze zijn er erg blij mee. Maar niet alle mensen willen dit fijne nieuws horen. Sommigen worden boos. Jezus vertelt zijn twaalf helpers dat het niet altijd gemakkelijk is om dit werk te doen, maar God zal hen altijd helpen.

materiaal:

*B.I.V. 85b
(S14, S15, S17, 1, 87, 89, 90, 91, 92, 171, 194)*

d. God zal hen helpen

Jezus zegt tegen zijn twaalf leerlingen, dat als het soms moeilijk gaat ze er aan moeten denken dat God zal helpen. Hij zal hen vertellen wat ze moeten doen. Ze moeten zich ook niet bezorgd maken of het allemaal wel zal lukken. God weet alles. Hij weet zelfs hoeveel haren je hebt op je hoofd. Jezus zegt ook: "beste helpers, vertel aan de mensen maar dat ik jullie meester ben en dat jullie bij mij horen."

materiaal:

*B.I.V. 85a met 90
(S4, S8, S15, 3, 59, 88, 89, 90)*

e. God laat je nooit in de steek

Jezus heeft veel leerlingen. Uit alle leerlingen kiest hij twaalf helpers uit. Deze mannen moeten veel van Jezus leren. Dan kan hij ..... dan twee wegsturen en kunnen ze ook mensen helpen en beter maken. En aan alle mensen moeten ze vertellen dat God de koning is van alle mensen en dat hij van hen allemaal houdt. Dat zal niet altijd gemakkelijk zijn maar God zal de twaalf helpers nooit in de steek laten.

materiaal:

*B.I.V. 85a met 90
(S4, S8, S15, 3, 59, 88, 89, 90)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat doet Jezus op dit plaatje (zo)?
- kiest Jezus zijn 12 helpers alleen uit?

aan Kinderen:

- hoeveel helpers/leerlingen kiest Jezus uit?
- hoe heten de twaalf leerlingen/discipelen van Jezus?

aan Kleuters:

- wat doen de helpers op dit plaatje (ma)?
- wil Jezus hen helpen?

aan Kinderen:

- wat moeten de helpers met de zieken?
- wat moeten ze de mensen bij wie ze logeren toewensen?
- wat moeten ze met het grote nieuws doen?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er met de helpers op dit plaatje (di)?
- zijn dit vrienden van Jezus?

aan Kinderen:

- zal God de helpers altijd helpen?
- wat is nabij?

aan Kleuters:

- willen de mensen op dit plaatje luisteren (wo)?
- moeten de helpers bang zijn voor deze mensen?

aan Kinderen:

- wat willen veel mensen niet?
- zal God hen bij alles helpen?
- wat moeten de helpers doen met het koninkrijk van God?

aan Kleuters:

- wat vertelt Jezus op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- wat hoeven de helpers van Jezus niet te zijn?
- wat zegt Jezus tegen zijn twaalf helpers?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.1.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Matteüs 10:31.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft zijn werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk woord heb je gevonden bij oefening 1 of je werkblad?
- wie wil oefening 2 voorlezen?

c. liedje

“vissers van mensen maak ik u”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.1.1, voorgeknijpte
8.1.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.1.1
ophangen, 8.1.2 uitdelen en op
plakken*

*liedboekje:
Zing 18*

5. toepassing niet bang/verlegen zijn om God te helpen

a. activiteit

God wil niet dat mensen en kinderen te weinig hebben. Om God te helpen kun je je speelgoed delen met een kind dat weinig heeft. Vandaag kleuren we een kleurplaat met vier voorbeelden om te helpen. Jullie mogen elk één tekening uitkiezen en nu beginnen te kleuren. De andere mag je thuis kleuren. Op de kleurplaat staan vier manieren om God te helpen. Welke van de vier manieren vinden jullie het moeilijkst, of een beetje eng? Die mag je dan het eerst kleuren.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er deelt uit, allen kiezen en
kleuren één van de vier plaatjes
materiaal:
illustratie 8.1.5, kleurpotloden.*

b. kringgesprek

- vertel eens om beurten welk plaatje jullie hebben gekozen. Zeg ook waarom je het wat moeilijk of een beetje eng vindt om te doen wat er op het plaatje staat.

- hoe kun je op die manier God helpen?

We spreken af dat jullie de kleurplaat thuis afmaken en dan mooi op karton plakken. Knip ze daarna precies op de lijntjes in vier stukken. Jullie brengen ze dan volgende week mee naar de sabbatschool, om ze te bekijken en aan de muur te hangen.

*groeps- en werkvorm
leergesprek, ieder vertelt welke
tekening hij/zij gekozen heeft en
waarom.*

C.SLUITING

1. liedje

“vissers van mensen maak ik u”

*liedjesboek:
Zing 18*

2. gebed

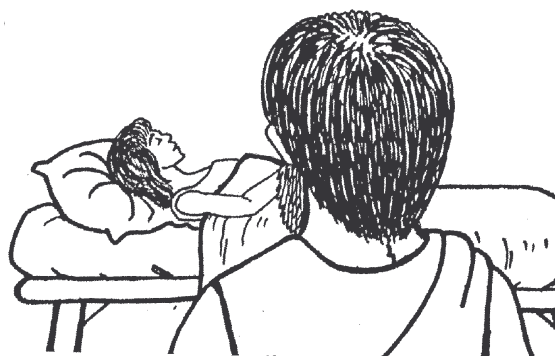
Dank u Here God voor het verhaal over de twaalf helpers van Jezus. Wilt u ons helpen om ook goede leerlingen van Jezus te zijn. Wij willen ook graag mensen helpen en wij willen aan andere mensen zeggen dat wij bij u horen. Wees nu met ons in de grote zaal en help ons goed te luisteren naar de prediking. Dit vragen wij in de naam van onze meester Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afcheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

2. meisje, sta op

MATTEÛS 9:18-26; MARCUS 5:21-43 EN LUCAS 8:41-56

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal van de opwekking van een dood meisje volgt op twee verhalen die Jezus' bijzondere macht hebben getoond: macht over de storm en macht over de demonen. Het verhaal begint bij zijn terugkeer uit de Decapolis (= het Tienstedengebied), de overkant van het meer van Galilea, waar Jezus contact met de heidense bevolking heeft gelegd. De bevrijde bezetene is er achtergelaten om er op zijn manier van zijn bevrijding door de rabbi te getuigen.

Jezus heeft nog maar net voet aan wal gezet of het volk is er al weer om van hem onderricht te ontvangen. Op de één of andere manier maakt Jezus zo'n grote indruk op de bevolking dat blijkbaar heel wat mensen hun dagelijkse bezigheden ervoor opzij zetten. Er komt een man op Jezus toe, die de meesten waarschijnlijk wel kennen. Het is Jaïrus, de overste van de synagoge. Hoeveel synagogen er in de tijd van Jezus in Kapernaüm zijn geweest, is niet zeker. Een synagoge werd gewoonlijk door een bestuur geleid. Dit waren een soort ouderlingen, die voor het wel en wee van de gemeenschap zorgden. De overste van de synagoge was de man die de zorg voor de eredienst op zich nam. Hij zorgde dat alles ordelijk verliep. Hij was het die aanwees wie het gebed, de schriftlezing en de prediking voor hun rekening zouden nemen. In heel wat gevallen ging hij zelf ook voor in het voorlezen van de Schriften. Verder had hij de zorg van het gebouw. Elke synagoge had slechts één overste. In sommige gevallen werd de functie uitgeoefend door rabbijnen. Uit de rabbijnse literatuur is bekend dat enkele rabbijnen die functie hebben uitgeoefend. De naam Jaïrus is de vergriekste vorm van het Hebreeuwse "Jair" wat "hij verlicht" betekent.

Deze overste komt naar Jezus toe, knielt voor hem neer en smeekt hem mee te komen omdat zijn dochttertje op sterven ligt. Jezus stelt geen vragen, maar gaat onmiddellijk mee. De tocht is moeizaam, omdat er zoveel volk om hem heen

is. De man in kwestie vertrouwt er op dat Jezus iets aan de toestand van zijn dochter verhelpen kan, want hij zegt: "... leg haar de handen op, dan zal zij behouden worden en in leven blijven".

Waar dit geloof vandaan komt, is niet moeilijk te gissen. Jezus had al zeer bijzondere genezingen in een synagoge verricht (misschien wel in die van Jaïrus). Daarenboven heeft hij zeer veel gepredikt en is voorgegaan in de synagoge van zijn stad. De evangelisten vermelden trouwens een hele serie van genezingen in Kapernaüm. De bewoners van de stad moeten hem zeer goed hebben gekend en hebben geweten wat ze van hem konden verwachten.

Jezus gaat mee, maar de massa volgt hem ook. Tijdens de wandeling naar het huis van Jaïrus doet zich een incident voor: een zieke vrouw probeert bij de grote meester te komen in de hoop door hem te worden genezen. Waarschijnlijk is zij verlegen van aard en durft zij Jezus niet persoonlijk te vragen om haar te helpen. Misschien heeft ze al geruime tijd rondgelopen met de hoop dat zij misschien wel door hem genezen zou worden. Hoe dan ook, het enige wat ze durft, is zijn kleding aan te raken in de hoop dat ze op die manier van haar kwaal genezen zal worden. Ze denkt dat dit voldoende zal zijn. En merkwaardig genoeg gebeurt het ondanks het feit dat de kleding van Jezus uiteraard geen magische kracht bezit. Lucas vermeldt niets van de overtuiging van de vrouw dat ze genezen zal worden. De andere evangelisten doen dat wel, maar schrijven dan weer niet dat Jezus zei: "... iemand heeft mij aangeraakt, want ik heb kracht van mij voelen uitgaan" (8:47).

Hoe dan ook, de vrouw wordt genezen en is bevreesd wanneer zij merkt dat Jezus ontdekt, dat zij hem heeft aangeraakt. Ook hier zijn de evangelisten weer uiterst beknopt in hun berichtgeving. Normaal zou men een heel gesprek verwachten met een aantal vragen van Jezus' kant. Dit wordt niet gedaan. Alleen de uitspraak aan haar adres wordt aan-

gegeven: “Dochter, uw geloof heeft u **behouden**: ga heen in vrede en wees genezen van uw kwaal”. Haar vertrouwen in Jezus’ kunde is doorslaggevend. Het verhaal blijkt zich dus rond het thema van “behouden worden” te ontwikkelen. Jairo is komen vragen of zijn dochter behouden zou kunnen worden. Deze vrouw wil Jezus aanraken en daardoor **behouden** worden. Uiteindelijk zegt Jezus dat het inderdaad zal gebeuren. Hiermee is een belangrijk sleutelwoord van het verhaal onderstreept.

Intussen is er voor Jairo kostbare tijd verstreken. Het meisje is dan ook al overleden. Men komt het hem zeggen en men voegt er aan toe dat het geen zin heeft om de meester nog langer lastig te vallen. De schrijvers van het verhaal vertellen niets over de reactie van de arme vader, maar wel van Jezus. Onmiddellijk richt deze zich tot de overste en zegt hem de bijzondere woorden: “Weest niet bevreesd, geloof alleen”. Dit zijn **merkwaardige** woorden. De overste heeft nog nooit van zijn leven een opwekking uit de dood meegemaakt. Hoe kan Jezus dan zoiets zeggen? Omdat hij zelf van te voren weet wat er gaat gebeuren? Misschien? Maar de oplossing ligt eerder in het feit dat de drie evangelisten het steeds maar over de overste der synagoge hebben (3x) en hem niet bij zijn naam Jairo noemen. Jezus kiest zijn woorden niet lukraak, maar doet een beroep op de bijbelkennis van de overste. In de boeken van Mozes en de profeten komen deze woorden in dezelfde combinatie voor. Dit gebeurt telkens als het volk in nood is, en er geen hoop op uitkomst bestaat. Dan klinken de woorden dat men niet bang hoeft te zijn, maar **vertrouwen** moet hebben. De uitkomst is dan **steeds** positief (zie bijvoorbeeld Exodus 14:13,14; Numuri 14:9; Jesaja 7:1-9;12:2! Wat doet Jezus nu? Hij speelt in op de kennis van de Schrift van de overste en probeert hem er in gedachten bij te bepalen dat er zich in het verleden nog ergere situaties hebben voorgedaan, waaruit men behouden is uitgekomen. Veelzeggende woorden voor de overste! Jezus treedt het huis waarin het rouwbeklag al in volle gang is, binnen. De beroepsklagers zijn al aan de slag. Voor iedereen in het huis is het meisje duidelijk dood. Jezus komt binnen en vraagt waarom ze dit doen, omdat (volgens hem) het meisje niet dood is, maar slaapt. De mensen lachen hem uit. Mogelijk is dit een pijnlijke ervaring voor hem. Hij stoort zich er echter niet aan, maar doet iedereen het huis verlaten en gaat met zijn meest intieme leerlingen en de ouders de kamer van het meisje binnen.

Daar gebeurt het wonder van de opwekking. Jezus spreekt tot haar en raakt haar aan. Het meisje wordt “wakker” en loopt rond. Jezus geeft opdracht haar eten te geven. Het valt op hoe sober de evangelisten dit alles vertellen. Geen pompeuze en overdadige woorden of beschrijvingen. Het lijkt wel of ze een diepe eerbied voor het gebeurde hebben en dat niet willen vermengen met hun eigen gevoelens en bedenkingen. Toch valt er iets op in de beschrijving van het geheel. Naast het in het middelpunt stellen van Jezus die hier een zieke vrouw en een pasgestorven meisje nieuw leven biedt, heeft de lezer opgemerkt dat het in beide gevallen:

1. om een vrouw gaat (een meisje van 12 werd als volwassen gezien).
2. er geen naam van haar vermeld wordt.
3. zij ernstig ziek zijn.
4. geloof een rol speelt.
5. behouden worden het grootste verlangen is.
6. een aanraking tot stand komt waarop genezing plaatsvindt.
7. twaalf jaar een rol speelt.
8. Jezus hun redder en levengever is.

Al met al te veel overeenkomsten om eraan voorbij te gaan. De gegevens nopen de lezer ertoe verder te kijken dan de voor de hand liggende betekenis van de genezing.

Bij Lucas valt het op dat bijna in een pennestreek **de leeftijd** van het meisje en **de duur van de ziekte** van de vrouw wordt vermeld. Binnen de bijbelse traditie is het zeker niet te ver gezocht hier een indirecte verwijzing te zien naar Israël. In het Oude Testament wordt Israël vaak voorgesteld als een vrouw. Het getal **twaalf** is bij uitstek het getal van Israël. De les uit het verhaal is dus eenvoudig: Israël is ziek. Er is zelfs bloed aanwezig (teken van zonde) en komt zelf tot sterven (gevolg van zonde). Nieuw leven komt tot stand door aanraking met de van God gezondene, de messias. Israël heeft de messias nodig. Nieuw leven komt daar waar Israël zich richt tot de messias en hem wil aanraken (de vrouw) en daar waar de messias zich tot Israël richt en haar aanraakt (het meisje). Dit is de dubbele bodem van het verhaal. Naast de gewone les van het verhaal; **de messias komt de mens van ziekte en dood bevrijden**, ligt er een tweede les in verborgen; **Israël kan niet zonder de messias!**

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat vertrouwen (geloof) helpt genezen en leven.

B.WERKBOEKJE

- antwoorden
zo Jezus - vertelt; Jairus heeft - haast; Jezus kom - vlug; zijn dochter is - ziek.
ma ze raakt de kleren van Jezus aan
di geloof
wo 1. het meisje is niet dood, zij slaapt.
2. meisje sta op
do meisje, ik, sta, op
meisje ik zeg u sta op
vr 1. dat het meisje dood gaat
2. ze raakt de kleren van Jezus aan
3. ze gelooft
4. meisje sta op
- leertekst
Marcus 5:41 - "meisje, ik zeg u, sta op".

C.MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.2.3, 8.2.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.1.1)
- inleiding
plaatjes van poezen met jongen,
pluche poes zo mogelijk met jongen
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, S15, figuren: 1, 2, 20, 28, 29, 31, 39, 50, 56, 57, 58, 59, 87, 89, 99, 101, 122, 177, 199, 199A, 228, 230.
- bespreking
werkboekje 8 les 2, ingekleurde leertekstcirkel (8.2.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.2.2), Bijbel, lijm
- toepassing
werkje 8.2.5, scharen, kleurpotloden
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 18
Elly en Rikkert II, nr. 11
Sabbatliedjes I, nr. 27
Zing 18

D.VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- als we bovenstaande teksten met elkaar vergelijken is er één ding, dat onmiddellijk opvalt: Marcus en Lucas spreken beiden over een meisje op sterven, terwijl bij Matteüs de vader komt, als het meisje al is gestorven.
Om het niet al te moeilijk te maken, is voor dit verhaal voor de kleuters/kinderen gebruik gemaakt van de versie van Marcus en Lucas.
- de inleiding gaat over erg ziek zijn.
Laat een kleuter/kind vertellen als die eens ernstig ziek is geweest. Misschien heeft hij een vriendje of familielid, die dat is of is geweest. Praat samen over beter worden. Wat kun je er zelf aan doen, wat moet een ander daaraan doen?
- in de toepassing gaan we in op het thema: zeg altijd de waarheid. Herhaal nog eventueel het stukje van het bijbelverhaal, waarin de vrouw eerlijk aan Jezus vertelt, dat zij het was die hem aanraakte.
Er is in het verhaaltje speciaal voor gezorgd, dat er geen beloning is voor hem die de waarheid zegt. Dat is lang niet altijd zo. Laat de kleuters/kinderen zien, dat we de waarheid moeten zeggen, omdat we dat zelf erg graag willen.
- hoewel het ogenschijnlijk twee losse verhalen zijn, is er één ding wat hen verbindt: Jezus' liefde voor de mensen, die hen het lijden doet verzachten. Ja zelfs doet wegnemen.

E.ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij danken u dat wij vandaag in uw kerk mogen zijn. Wilt u ook zijn met de kleuters/kinderen die niet konden komen. En wilt u ons helpen om het verhaal over het zieke meisje en de zieke vrouw goed te kunnen begrijpen. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jezus kiest twaalf helpers

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- welke mannen zie je op dit plaatje (8.2.3)?
- wat doet Jezus als hij goede helpers wil kiezen?
- hoeveel leerlingen kiest hij?
- weten jullie nog hoe zijn 12 discipelen heten? (Als de kinderen het niet weten, mogen ze het opzoeken in Lucas 6:14,15,16)

- waarover praat Jezus met zijn leerlingen op dit plaatje (8.2.4)?
- wat moeten de helpers allemaal doen?
- wat moeten de helpers vertellen?
- is dit een gemakkelijke taak?
- moeten de helpers bang zijn voor de mensen?
- wie zal hen altijd helpen en goede raad geven?

kijk naar de leertekstcirkel (8.1.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“vissers van mensen maak ik u”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

8.2.3, 8.2.4. en 8.1.1 (van vorige les)

2. inleiding: kleine poesjes

a. vertelling

Moortje, de poes van Freddy en Betty, heeft een dikke buik. Ze is zwanger. In haar buik zitten kleine poesjes. “Wanneer worden de poesjes geboren?” vraagt Freddy. “Misschien wel vannacht of morgen,” zegt vader. De volgende ochtend gaan vader, Freddy en Betty naar Moortje kijken. In de keuken staat een doos. Die hadden ze al klaar gezet. Freddy gaat op zijn knieën bij de doos zitten. “Ach ...,” zegt Freddy. “Oooo ...,” zegt Betty. In de doos liggen ... kleine poesjes te drinken bij moeder Moortje. “Dat ene poesje drinkt niet,” zegt Betty, “slaapt hij misschien?” Vader tilt het poesje op. “Kinderen, dit poesje is dood,” zegt vader. Freddy en Betty krijgen tranen in hun ogen. Wat erg voor Moortje. “Het is niet leuk als dit gebeurt. We hoopten dat alle poesjes gezond zouden zijn,” zegt vader. “Kom maar, we zullen het poesje in de tuin begraven. En dan gaan we straks namen bedenken voor de andere poesjes. Want die zijn gelukkig wel gezond!” zegt vader troostend tegen Freddy en Betty.

liedjesboek:

Zing 18

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

*plaatjes van poezen met jongen
pluche poes zo mogelijk met jongen*

b. liedje

“kleine dochter van Jairus”

liedjesboek

Alles wordt Nieuw II, nr. 18

3. bijbelverhaal: het gestorven meisje en de jarenlang zieke vrouw

a. Jaïrus

De mensen hebben gehoord, dat Jezus weer in hun stad Kapernaüm is. Jezus is met een boot weg geweest naar de andere kant van het meer. Nu is hij terug. Er zijn weer een heleboel mensen, die Jezus graag willen zien. Daar komt Jaïrus aan. Hij heeft haast en hij gaat snel naar Jezus toe. Hij wil Jezus iets dringend vragen. Niet zomaar iets, maar iets heel belangrijks. Jaïrus heeft haast. Wat hij wil vragen, kan haast niet wachten. Wat zal er toch zo belangrijk zijn?

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 97b met 57, zonder 101
(S4, S7, S15, 1, 28, 31, 39, 50,
57, 59, 87, 89, 106, 171, 199A)*

b. het dochtertje van Jaïrus

Jaïrus heeft een dochtertje. Een meisje dat al een hele tijd ziek is. Niet zomaar ziek. Nee, iedereen is bang, dat ze nooit meer beter zal worden. Misschien gaat ze wel dood. Jaïrus weet, dat Jezus hem zal kunnen helpen. Daarom is hij naar Jezus toegegaan. Zodra hij Jezus ziet, valt hij voor hem neer. "Mijn dochtertje is vreselijk ziek. Komt u toch met me mee naar huis. Als u uw hand op haar legt, dan wordt ze vast weer beter."

*materiaal:
B.I.V. 97b met 57, zonder 101.
(S4, S7, S15, 1, 28, 31, 39, 50,
57, 59, 87, 89, 106, 171, 199A)*

c. oponthoud onderweg

Wat doet Jezus? Luistert hij naar Jaïrus? Ja hoor, hij gaat met Jaïrus mee. Ze moeten wel een eind lopen. Het is niet gemakkelijk. Er zijn een heleboel mensen om hen heen. Ze dringen tegen elkaar aan. Iedereen wil Jezus zien. Opeens voelt Jezus, dat iemand hem aanraakt. Niet zomaar! Nee, iemand raakt hem aan omdat die iemand beter wil worden. Dat voelt Jezus meteen. Hij staat stil. "Wie raakt mij aan?" vraagt hij. Hoe kan Jezus dat nu vragen? Als er zoveel mensen staan te duwen en te dringen, dan zal er vast wel iemand tegen hem aankomen! Maar Jezus weet dat iemand hem speciaal wilde aanraken. Hij kijkt om zich heen. Wie zal dat geweest zijn?

*materiaal:
B.I.V. 97b met 57, 99 zonder 101.
(S4, S7, S15, 1, 28, 31, 39, 50,
57, 59, 87, 89, 99, 106, 171, 199A)*

d. de genezen vrouw

Het is een vrouw die Jezus heeft aangeraakt. Zij is al heel lang ziek. Ze is van de ene naar de andere dokter geweest. Geen enkele dokter, niemand kon haar helpen. Toen heeft ze gehoord van Jezus. Ze dacht: "Als ik maar even zijn kleed aanraak, dan ben ik vast weer beter." Ze vertelt alles eerlijk aan Jezus. Eigenlijk is ze wel bang. Ze heeft immers niet aan Jezus gevraagd of hij haar beter wilde maken ... Jezus kijkt en hij luistert naar de vrouw. Hij is blij, dat ze het heeft verteld. Hij wil immers graag dat ze niet meer ziek is. "Ga maar naar huis. Je zult weer helemaal beter zijn van nu af aan." Wat is de vrouw blij!

*materiaal:
B.I.V. 97b met 57, 99 zonder 101
(S4, S7, S15, 1, 28, 31, 39, 50,
57, 59, 87, 89, 99, 177, 199A)*

e. weer wakker gemaakt!

Eindelijk komt Jezus met Jaïrus bij zijn huis. Daar zijn de mensen verdrietig. Het dochtertje is net dood gegaan. Wat moet Jezus nu doen? Maar Jezus zegt: "Ze is niet dood. Ze slaapt alleen maar. De mensen willen het niet geloven. Jezus stuurt iedereen weg. Alleen de vader en de moeder en een paar leerlingen van Jezus mogen blijven. Jezus gaat naar het meisje toe. Hij pakt haar hand en zegt: "Meisje, ik zeg u, sta op!" En het meisje? Ze staat op! Zomaar, meteen. Jezus zegt tegen de vader en de moeder, dat het meisje wat moet eten. Zo zal ze weer gauw sterk zijn. Wat een geluk is er die dag in dat huis!

*materiaal:
B.I.V. 97a, met 120
(kamer, 2, 20, 29, 56, 58, 99, 122,
199, 228, 230)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- met wie praat Jezus op dit plaatje (zo)?
- waarom wil Jairo met Jezus praten?

aan Kinderen:

- welke hokjes horen bij elkaar?
- wat doet Jezus?
- wat heeft Jairo?
- hoe snel moet Jezus komen?
- wat is de dochter van Jairo?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (ma)?
- wat wil deze vrouw graag?

aan Kinderen:

- wat doet de vrouw om beter te worden?
- heeft deze vrouw een groot geloof?

aan Kleuters:

- wat vraagt Jezus op dit plaatje (di)?

aan Kinderen:

- vertelt de vrouw alles eerlijk aan Jezus?
- wat heeft haar beter gemaakt?

aan Kleuters:

- wat zie je op het eerste plaatje (wo)?
- wat doet Jezus op het tweede plaatje?

aan Kinderen:

- wat zegt Jezus op het eerste plaatje?
- wat zegt Jezus tegen het meisje op het tweede plaatje?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (do)?
- waarom zijn deze vader en moeder zo blij?

aan Kinderen:

- niet een jongen, maar een .....
- niet jij maar .....
- jij zit, maar ik .....
- niet onder maar .....
- welke leertekst hebben jullie gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.2.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Marcus 5:41.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie zorgt er voor dat het meisje weer opstaat?
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het meisje zitten en liggen kan?
- welke tekeningen horen bij welk verhaaltje op je werkblad?
- waar is Jairo bang voor?
- wat doet de vrouw om beter te worden?
- waarom is de vrouw beter geworden?
- wat zegt Jezus tegen haar?

c. liedje

“kleine dochter van Jairo”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.2.1, voorgeknipte
8.2.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.2.1
ophangen, 8.2.2 uitdelen en op
plakken*

*liedboekje:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 18*

5. toepassing: Jezus bij Jaïrus

a. activiteit

We kijken vandaag wat Jezus in het huis van Jaïrus gaat doen. Maar dan moeten we eerst met elkaar het huis bouwen. En dan proberen we door de deur naar binnen te kijken.

1. kleur nu allemaal het huis netjes in.
2. knip nu de plaat bij het midden in twee gedeelten.
3. knip ook het witte gedeelte van de deur eruit.
4. kras met de achterkant van je schaar de stippellijnen voorzichtig in.
5. vouw de rechter- en linkerhelft naast de deur naar achteren en de rechter- en linkerhelft bij Jaïrus naar voren.
6. zet nu de twee tekeningen rechtop. De tekening met de deur komt voor de tekening met de kamer.
7. kijk nu door de deur naar binnen en je weet wat er binnen gebeurt.

(**Tip:** laat eventueel het werkje maar gedeeltelijk kleuren. Alleen de voorkant van het huis. Het binnengedeelte kunnen de kleuters en kinderen dan thuis kleuren)

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit aan de tafel
materiaal:
werkje 8.2.5
scharen, kleurpotloden*

b. leergesprek

- wie waren er allemaal bij Jaïrus thuis?
- met wie ging Jezus naar binnen?
- wie mochten er in het huis blijven?
- in welke kamer ging Jezus?
- wie mochten er mee in die kamer?
- wat deed Jezus daar?
- wat moesten de papa en mama doen?

*groeps- en werkvorm
leergesprek tijdens de activiteit,
leid(st)er stelt vragen, kleuters/
kinderen antwoorden*

C. SLUITING

1. liedje

“kleine dochter van Jaïrus”

*liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 18*

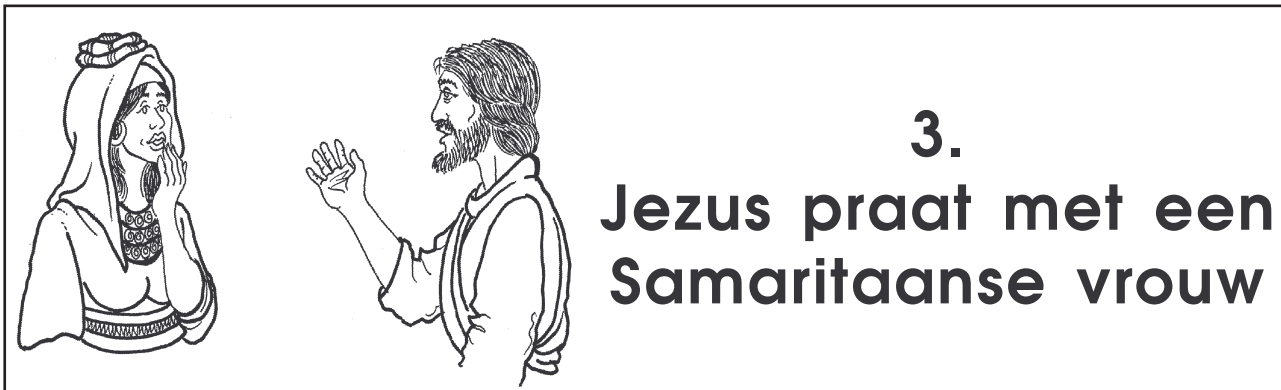
2. gebed

Lieve Vader in de hemel, we danken u voor het verhaal van de vrouw en van Jaïrus. Help ons om net zo te geloven als de vrouw en als Jaïrus. Geef ons nog een goede eredienst in de grote zaal van de kerk. Help ons om goed naar de predikant te luisteren. In de naam van Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afcheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

3.

Jezus praat met een Samaritaanse vrouw

JOHANNES 4:1-42

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het lange verhaal over de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw leert verschillende dingen. Het is te lang om het in detail te verklaren, daarom volgen hierna de hoofdzaken.

1. het is bekend dat er haat en vijandschap bestond tussen de Joodse en Samaritaanse bevolking. De oorzaken waren:
  - a. Joden beschouwden Samaritanen niet als echte dienaars van God. Het waren nakomelingen van een zeer gemengde bevolking, bestaande uit achtergebleven Israëlieten (na de val van Samaria in 722 voor de gewone jaartelling) en uit de door de Assyriërs aangevoerde heidense kolonisten.
  - b. De later teruggekeerde Judeeërs uit Babylon (536 voor de gewone jaartelling) stonden de Samaritanen niet toe aan de tempel te bouwen, noch met leden van hun volk te trouwen.
  - c. De Joodse koning Johannes Hyrkanus had in 129 voor de gewone jaartelling de tempel van de Samaritanen op de berg Garizim (vlakbij Sichem) verwoest. Toch bleven dezen op de berg aanbidden. Zeer vrome Joden probeerden zoveel mogelijk het contact met de Samaritanen te mijden. Zij maakten meestal een omweg als ze van Judea naar Galilea reisden en omgekeerd. Jezus neemt in dit geval de kortste weg, die ook door andere Judeeërs en Galileeërs werd gebruikt, maar dit gebeurt dan wel met enige kans op gevaar.
2. het is dus bijzonder dat Jezus een gesprek aangaat, temeer daar het om een vrouw gaat. Het thema over het water heeft een theologische inhoud. Water is een dagelijkse behoefte. Jezus speelt daar op in en geeft aan dat hij voor water kan zorgen, waardoor men geen dorst meer lijdt. Wat hij daarmee bedoelt kan tweeërlei zijn:
  - a. er werd verwacht dat in de dagen voor de komst van de messias een zeer grote hoeveelheid vruchtbaar bronwater voorhanden zou zijn.
  - b. het dient als beeldspraak om de verhouding leerling - meester aan te duiden. De leraar onderwijst (dit is het water) en de leerling neemt het op (hij drinkt het). Dit laatste is waarschijnlijk wat Jezus op het oog heeft. Zijn leer is een levensbrengende leer. Wie zich daarin laat onderwijzen, die heeft het eeuwige leven gevonden.
3. de vrouw spreekt hem aan met "Here". Men moet hier niet meer achter zoeken dan het gebruikelijke "Meneer", dit is trouwens vaak het geval in de evangeliën. Niets wijst erop dat deze vrouw in de gaten heeft dat dit een bijzonder persoon was. Tijdens het gesprek begint het haar eerst duidelijk te worden! Zij heeft het dan over een "profeet" en later in haar rondbazuinen aan de inwoners van haar stadje spreekt ze over de "messias".
4. in het gesprek over de echtgenoot van de vrouw blijkt dat zij al vijf keer getrouwd is geweest en nu met de zesde man is, waarmee zij niet is getrouwd, maar mee samenwoont. Uit haar reactie blijkt (4:29) dat dit niet als correct ervaren werd.
5. het gesprek over de plaats van aanbedding geeft aan dat Jezus de geest waarmee men bidt, belangrijker vindt, dan de plaats waar het gebeurt: op de berg Sion (Jeruzalem) of op de berg Garizim. Toch zegt hij nadrukkelijk dat er een verschil bestaat tussen Joden en Samaritanen. De eerste beseffen veel meer waarom zij bidden: "Want", zegt Jezus, "het heil is uit de joden"! En hij vereenzelvigd zich duidelijk met deze groep: "Wij weten..." Jezus zal gedacht hebben, Gods handelen in en door het volk Israël,

- Israëls plaats en opdracht ten aanzien van de volken, de Heilige Schriften en de beloofde messias.
6. Jezus maakt zich duidelijk bekend aan haar als de messias! Dit hoeft hij haar niet meer te bewijzen. Uit zijn opmerkingen kan zij afleiden dat hij een profeet is. Haar reactie liegt er dan ook niet om. Zij gelooft inderdaad dat hij de messias kan zijn. 4: .29,30)
  7. in de verzen 31-38 komt een aspect aan de orde dat te maken heeft met Jezus' opdracht: "Hij moet de wil van zijn Vader doen, die hem gezonden heeft. De leerlingen zullen er de vruchten van kunnen plukken". Dit hebben zij ervaren met Pinksteren.
  8. De reactie van de bewoners van de stad zijn zeer positief, ondanks het feit dat hij een Jood is: "Velen der Samaritanen geloofden in hem om het woord van de vrouw (10:39). Zij verzochten hem daar te blijven" Hij gaat daar op in en na verloop van twee dagen werden er nog veel meer gelovig om zijn woord (letterlijk zijn onderwijs). "Wij geloven niet meer om wat gij zegt, want wij hebben het zelf GEHOORD en WETEN dat deze waarschijnlijk de heiland der wereld is". Deze laatste titel verraadt niet een zekere kennis van wat er op Golgota zou gebeuren, maar is een synoniem van de titel messias. Van de messias werd verwacht, dat hij niet alleen voor Israël zou komen, maar ook voor al de volken van de wereld.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat Jezus de goede meester (en de profeet) van God is.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo hij heeft geen kruik
ma geef mij wat te drinken
di goed zijn:
  - * Samaritaanse
  - * deed
  - * niet
  - * profeetwo 1. duim, 2. nek, 3.been, 4.neus, 5. teen,
6. knie, 7. haar = meester
do Heer, ik zie dat u een profeet bent.
vr 1. Geef mij wat te drinken
2. Jezus is de echte meester
3. de mensen luisteren allemaal naar Jezus
- leertekst
Johannes 4:19 - "Heer, ik zie dat u een profeet bent".

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.3.3, 8.3.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.2.1)
- inleiding
illustraties van de blauwe tien (8.3.5, 8.3.6)
een fles (mineraal-) water en glazen.
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S13, S15, figuren: 4, 87, 88, 89, 95, 97, 106, 106a, 108, 113, 180a, 180b, 194, 203, 212, 259.
- bespreking
werkboekje 8 les 3, ingekleurde leertekstcirkel (8.3.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.3.2)
- toepassing
illustratie 8.3.6, 8.3.7. Maak voor elk kleuter/kind van deze bijlagen een Bijbeltje. Plak illustratie 8.3.6 op karton en plak illustratie 8.3.7 aan de andere kant. Vouw nu het Bijbeltje dubbel met natuurlijk het woord Bijbel aan de buitenkant.

6. liedboekjes

Alles Wordt Nieuw II, nr. 18
Elly en Rikkert II, nr. 11, 42
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- het gedeelte over het levende water is wegelaten. De kleuters/kinderen zijn nog niet in staat deze vorm van overdrachtelijkheid te begrijpen. Het gesprek gaat slechts over dingen die mensen gelukkig kunnen maken. De vrouw gaat ontdekken dat Jezus: 1. een bijzondere man is; een groot profeet (weet hij immers niet veel van haar?). 2. uiteindelijk de ware beloofde man. Het woord messias of verlosser lijkt ons een te moeilijk begrip voor de kleuters/kinderen.
- het spel bij de toepassing moet rustig plaatsvinden. Dat betekent, dat er bijvoorbeeld op een teken van u door alle kleuters/kinderen kan worden gezocht naar de Bijbeltjes en dat u het teken geeft om dit spel te stoppen. Zorg dat elk kleuter/kind een Bijbeltje heeft.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde tijdschema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en de leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, we danken u dat wij hier allemaal samen in de kindersabbatschool zijn. Dank u wel dat u ons veilig hier heen heeft gebracht. Wilt u bij ons blijven en geef dat we een fijne les zullen hebben. Wij willen graag naar het bijbelverhaal luisteren over Jezus en de Samaritaanse vrouw. Wilt u ons helpen om het goed te begrijpen? Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: het gestorven meisje en de jarenlang zieke vrouw

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat gebeurt er op dit plaatje (8.3.3)?
- wat gelooft deze vrouw?
- vertelt ze het eerlijk aan Jezus?
- wat heeft haar beter gemaakt?

- waarom lachen de vader en moeder op dit plaatje (8.3.4)?
- weten jullie nog hoe deze vader heet?
- vertrouwt Jairus erop dat Jezus zijn dochter beter kan maken?
- zeggen de mensen dat het meisje dood is?
- wat zegt Jezus dat het meisje doet?
- wat zegt Jezus tegen het meisje?

kijk naar de leertekstcirkel (8.2.1)

- wat doet Jezus in deze cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“kleine dochter van Jairo”

2. inleiding: heerlijk helder water

a. vertelling

‘Jongens en meisjes,’ zegt de juf van Betty. ‘Wat moet ik doen? Ik heb thuis een grote pan met olie. Daarin bak ik kroketten. Maar nu is die olie oud geworden. Ik kan er geen kroketten meer in bakken. Ik moet de gebruikte olie weggooien. En ik mag het afvalwater niet vies maken. Wat moet ik toch doen? De kinderen denken na. Martin steekt zijn vinger op. ‘Heeft u nog de oude fles bewaard, juf?’ ‘Ik denk het wel,’ zegt de juf. ‘Hoezo?’ ‘Mijn moeder doet de oude olie terug in de fles. En dan geeft ze de fles mee aan de chemo-kar,’ vertelt Martin. ‘De chemo-kar? Wat doet de chemo-kar? Wie weet dat?’ (eventueel de kinderen op laten reageren of anders doorlezen). ‘De chemo-kar haalt al het vuil op wat je niet in de vuilniszak mag stoppen,’ weet Betty. ‘En wat doe je niet in de vuilniszak?’ vraagt juf. ‘Verfblikken, frituurolie, oude flesjes nagellak, batterijen enzo, die rommel moet met de chemo-kar mee,’ zegt Freddy. ‘Goed zo, kinderen. Als we dat allemaal doen, blijft de grond en het water in de grond schoon,’ zegt de juf.

b. liedje

“Jezus zegt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

8.3.3, 8.3.4 en 8.2.1 (van vorige les)

liedboekje:

Alles Wordt Nieuw II, 18

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

illustraties van de blauwe tien (8.3.5, 8.3.6)

een fles (mineraal-) water en glazen.

kringgesprek:

- hebben jullie wel eens van de blauwe tien gehoord? Het zijn eigenlijk een soort tien geboden voor het water?
  - laten we om de beurt er één op noemen
  - moeten we zuinig zijn met water?
  - is schoon water goed voor ons? Waarom wel/niet?
  - kunnen we allemaal meehelpen om het water schoon te houden? Hoe? Wat kunnen papa en mama daar aan doen? (ouders kunnen ‘goede’ schoonmaakspullen kopen, afval goed weggooien). In het bijbelverhaal gaat het over een vrouw die drinkwater moet halen uit een put.
- activiteit: Drink als afsluiting van dit verhaal met de kinderen een glaasje water.*

liedboekje:

Elly en Rikkert II, nr. 42

3. bijbelverhaal: de Samaritaanse vrouw

a. Jezus als vreemdeling

Jezus en zijn leerlingen zijn op weg. Ze willen terug naar hun eigen stad. Daarvoor trekken ze door een ander land. Het is het land van de Samaritanen. Jezus en de leerlingen zijn geen Samaritanen. Zij zijn Joden. In het Samaritaanse land zijn Jezus en de leerlingen vreemdelingen. Jezus is moe. Hij gaat bij een waterbron zitten. Daaruit kun je water halen. De leerlingen gaan naar de stad om eten te kopen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 108b, zonder 54, 54b, 60
maar met 4, 194, 212
(S7, S13, S15, 4, 180a, 180b,
194, 203, 212)*

b. de ontmoeting

Jezus rust lekker uit. Dan komt er een vrouw uit de stad. Zij heeft een kruik bij zich. Daarmee wil ze water uit de bron halen. Jezus vraagt haar een beetje water. Hij heeft geen kruik om het water eruit te kunnen halen. De vrouw is wel verbaasd. Ze vraagt aan Jezus: “waarom vraag je aan mij om water? Je bent immers een vreemdeling? Je bent toch een Jood?” Toch praat Jezus verder met haar. De vrouw luistert naar hem. Wie weet, misschien kan dat haar wel helpen?

*materiaal:
B.I.V. 108b, zonder 54, 54b, 60,
maar met 4, 106a, 194, 212, 259
(S7, S13, S15, 4, 106a, 180a,
180b, 194, 203, 212, 259)*

c. het gesprek

Jezus praat een hele tijd met haar. De vrouw luistert aandachtig naar hem. Wat weet hij toch veel, denkt ze. Ze merkt dat Jezus haar iets wil leren. Ja, ze merkt wel dat Jezus veel dingen weet. Hij stelt vragen en zij antwoordt. Zo praten ze een hele tijd en de vrouw leert een heleboel. Hij is een echte meester!

*materiaal:
B.I.V. 108b, zonder 54, 54b, 60,
maar met 4, 106a, 194, 212, 259
(S7, S13, S15, 4, 106a, 180a,
180b, 194, 203, 212, 259)*

d. Jezus is de ware

Jezus vertelt allemaal dingen die belangrijk zijn voor de vrouw. Hij vertelt ook dingen die zij vroeger heeft gedaan en over wat goed was en wat slecht was. Dan denkt de vrouw opeens: “hoe kan hij dat allemaal weten?” Jezus is wel een heel bijzondere man. Hij wil dat de vrouw gelukkig wordt. De vrouw zegt tegen hem, dat zij weet, dat God heeft beloofd dat er een man zal komen die de mensen gelukkig zal maken. Misschien is Jezus wel die man? Jezus zegt tegen haar: “Die man ben ik”. God heeft mij naar jou gezonden.

*materiaal:
B.I.V. 108b, zonder 54, 54b, 60,
maar met 4, 106a, 194, 212, 259
(S7, S13, S15, 4, 106a, 180a,
180b, 194, 203, 212, 259)*

e. de vrouw en de mensen uit de stad

De vrouw is erg onder de indruk! Haar waterkruik laat ze nu zomaar staan. Ze rent terug naar de stad. Wat is ze opgewonden! Ze vertelt heel enthousiast aan iedereen over Jezus. De mensen worden benieuwd en daarom gaan ze naar de waterbron, waar Jezus zit. Zij willen ook wel eens horen wat Jezus allemaal heeft te vertellen! Aandachtig luisteren ze ook naar wat Jezus vertelt. Ze vragen Jezus of hij bij hen wil blijven en dat doet Jezus. Hij blijft nog twee dagen bij de Samaritanen. Nu geloven niet allen Joden maar ook Samaritanen dat Jezus de ware meester is, die hen gelukkig kan maken!

*materiaal:
B.I.V. 108b, zonder 54, 54b, 60,
maar met 4, 87, 88, 89, 95, 97,
106, 106a, 108, 113, 194, 212,
259
(S7, S13, S15, 4, 87, 88, 89, 95,
97, 106, 106a, 108, 113, 180a,
180b, 194, 203, 212, 259)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie is deze man op het plaatje (zo)?
- wat doet hij bij de put?

aan Kinderen:

- door welk land reizen Jezus en de leerlingen?
- Jezus heeft dorst, waarom kan hij niet drinken?

aan Kleuters:

- wat staat er bij de put op dit plaatje (ma)?
- wat kun je met die dingen doen?

aan Kinderen:

- wat vraagt Jezus aan de vrouw?
- zijn Joden en Samaritanen vrienden van elkaar?
- waarom praat Jezus toch met haar?

aan Kleuters:

- wat vertelt Jezus op dit plaatje aan de vrouw (di)?

aan Kinderen:

- praat Jezus met een Samaritaanse of een Joodse vrouw?
- vertelt Jezus wat ze vroeger dronk of deed?
- had ze dat wel of niet aan Jezus verteld?
- ziet de vrouw Jezus als een vijand of een profeet?

aan Kleuters:

- waar is de vrouw gebleven op dit plaatje (wo)?
- geloven de mensen de vrouw?

aan Kinderen:

- welke lichaamsdelen heb je gevonden bij de nummers 1 t/m 7 in deze tekening?
- wat heeft de vrouw gevonden? lees van boven naar beneden?

aan Kleuters:

- wat gaat de vrouw op dit plaatje doen (do)?
- wat vertelt de vrouw aan de mensen?

aan Kinderen:

- wie weten er nu allemaal wie de echte meester is?
- is hij alleen de meester voor de Joden?
- welke leertekst heb je gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.3.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Johannes 4:19.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke zinnen heb je op je werkblad gevonden?

c. liedje

“Jezus zegt”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek 8, 8.3.1, voorgeknijpte
8.3.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.3.1
ophangen, 8.3.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 42*

5. toepassing: waar vind je de ware meester?

a. activiteit

We hebben vandaag gehoord dat de Samaritaanse vrouw de echte meester heeft gevonden? Dat is fijn voor haar, maar wij zullen de echte meester ook wel vinden. Maar waar kunnen we hem vinden? Weten jullie wat? Ik heb iets voor een ieder van jullie in dit lokaal verstopt. Als jullie dat hebben gevonden, dan zullen jullie zien dat je daarin de echte meester vindt. Gaan jullie nu maar op zoek. Wie er meer dan één vindt, mag het aan een ander geven. En we zoeken tot we ze allemaal hebben gevonden.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
voor elk kind een zelf gemaakt
Bijbeltje. (illustratie 8.3.6, 8.3.7)
activiteit:
de kleuters/kinderen gaan de van
te voren verstopte Bijbeltjes zoe-
ken*

b. kringgesprek

- wat hebben jullie gevonden?
- wie kan lezen wat er op het kaft staat geschreven?
- wat staat er in dat boekje?
- welk verhaal wordt er verteld?
- het verhaal over Jezus staat in de Bijbel. Zo hebben we gevonden wie Jezus was, wat hij deed, wat hij gezegd heeft.

Als we Jezus willen vinden dan moeten we de Bijbel leren, want daarin staat alles wat hij heeft gedaan en gezegd. Wie alles over Jezus weet, heeft Jezus gevonden.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er stelt vragen, kleuters/
kinderen antwoorden*

C.SLUITING

1. liedje

“Jezus zegt”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 42*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, we danken u dat u Jezus naar ons heeft gezonden en dat hij onze meester is. Wij willen graag doen wat hij ons zegt en ons leert. Wilt u ons helpen in de komende week op school en thuis het goede te doen, zoals Jezus heeft gedaan. Dank u wel lieve Heer. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

4. Jezus geeft iedereen te eten

MATTEÛS 14:13-21; LUCAS 9:10-17

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal over de spijziging van het volk moet worden verstaan in het grotere verband van de evangeliën. Het betekent oneindig veel meer dan dat men het los ziet van alle omliggende teksten. Zo geeft bijvoorbeeld Lucas zeer duidelijk aan dat voorafgaande aan die gebeurtenis de vraag van Herodes naar Jezus' persoon plaatsvindt. Daarna vindt men de vraag van Jezus zelf aan zijn leerlingen over wie hij is volgens de mensen en daarna volgens hen. In de eerste tekst worden verschillende mogelijkheden genoemd:

Johannes de Doper, Elia of één van de oude profeten die opgestaan is. Precies dezelfde namen komen in het tweede stukje voor (9:19), waarna Jezus de leerlingen voor zich zelf

laat antwoorden. Daar het bericht over de spijziging Jezus niet bij name noemt, lijkt het er sterk op dat het gebeuren een antwoord wil geven op die vraag. Bij de andere evangelisten is dit iets anders, omdat er tussen de spijziging en de belijdenis van Petrus enkele andere voorvallen worden vermeld. Verder hadden de lezers van de evangeliën een zeer gedegen kennis van het Oude Testament, waar ook Mozes voor voedsel voor het volk zorgt (Exodus 16; Numeri 11). Elisa, de man Gods presteert een analoog wonder (2 Koningen 4:42-44)! De overeenkomst is niet toevallig, integendeel. Alles in beide verhalen wijst er op dat hier een duidelijk verband aanwezig is. We zetten deze overeenkomsten even op een rijtje:

2 KONINGEN 42-44

42 een man **komt naar** de man Gods

42 deze bracht 20 gerstebroden en vers koren

“Geef het aan het volk, opdat zij eten”

43 “hoe kan ik dit aan 100 man **voorzetten**?”

44 “Geef het aan het volk, opdat zij eten”

44 “Men zal eten en overhouden”. Daarop **zette** hij het hun **voor** en zij **aten** en **hielden over**

LUCAS 9:10-17

12 en de twaalven **kwamen** bij hem

13 zij hebben 5 **broden** en 2 vissen

13 “Geef gij hun te eten”

“Wij hebben niet meer dan vijf broden en twee vissen of wij zouden moeten heengaan om **voor al dit volk** voedsel te kopen”

16 hij **gaf** ze aan de leerlingen om ze aan de scharen **voor te zetten**

17 en zij **aten** en werden allen verzadigd en het **overschot** werd door hen opgeraapt

We hebben er al eerder op gewezen dat de namen van Elisa en Jezus in feite hetzelfde betekenen: Elisa: “God helpt/redt” en Jezus: “De Here helpt/redt”. Beiden hebben een voorganger: Elia en Johannes de Doper. De bijbelkenners uit die tijd zullen ongetwijfeld aan deze overeenkomsten hebben gedacht en de leerlingen zal dit zeker niet zijn ontgaan. Men merkt ook op dat er wordt gesproken over “één der oude profeten”. Mogelijk dacht men aan Elisa, hoewel hij hier niet door het volk of de leerlingen wordt genoemd. De meest karakteristieke naam van Elisa is “man Gods” in de bijbelteksten. Dat is dan ook een titel die bij uitstek bij Jezus past.

De meest voor de hand liggende en belangrijkste betekenis van het verhaal over de spijziging is duidelijk: Jezus heeft het volk dat hem kost wat ‘t kost volgde op een bijzondere manier van voedsel voorzien, nadat hij het heeft onderwezen. Marcus voegt er aan toe: en de zieken geholpen heeft, dat zij als schapen waren, die geen herder hebben. (Marcus 34). Zie ook Numeri 27:17; 1 Koningen 22:17, Ezechiël 34:5. Jezus toont zich weer de leraar van de mensen. Hij wijst hen de weg en verzorgt hen en de overeenkomst tussen leraar en herder is dan op z’n plaats.

De evangelisten leggen niet de nadruk op het wonder op zich, maar op de leerlingen. Het verhaal geeft geen enkele reactie van het volk op het gebeuren. Het is maar de vraag of het in de gaten heeft dat er een wonder gebeurt? Alle gesprekken vinden tussen Jezus en de leerlingen plaats (dit is ook het geval bij Elisa).

Het toont aan hoe weinig behulpzaam ze zijn. Zij zien niet hoe het probleem opgelost moet worden. Toch verstrekken zij het weinig wat er is (vijf broden en twee vissen) en aan de hand daarvan lost Jezus het op. Hij heeft daarbij de hulp van de leerlingen hard nodig: indelen in groepjes, uitdelen van het voedsel, verzamelen van het overgeblevene. De twaalf leerlingen brengen precies twaalf volle korven terug (elk één). De spijziging van de 5000 mensen gebeurt dus door de meester in samenwerking met de leerlingen. Zij zijn niet in staat het probleem alleen op te lossen. De meester kan dat wel, maar toch heeft hij hun hulp nodig bij de uitvoering. Hier wordt concreet aangegeven wat al eerder bij hun opdracht hoorde (Matteüs 10). Zij krijgen gezag en macht om te verkondigen/leren en genezen van hun meester. Het is interessant dat Lucas dit net aan de vraag van Herodes laat voorafgaan (9:1,2). Zodat de volgorde wordt:

1. Jezus opdracht om uit te gaan aan de apostelen.
2. vraag van Herodes: “Wie is Jezus”?
3. onderwijs en genezing door Jezus in bijzijn van zijn leerlingen.

4. spijziging door Jezus en de leerlingen van het volk.

5. vraag van Jezus: “Wie zegt men dat ik ben”?

6. vraag van Jezus: “Wie zeggen jullie dat ik ben”?

Uit alles blijkt dat de persoon van Jezus in relatie tot zijn leerlingen centraal staat. De leerlingen dienen in de voetsporen van hun meester te stappen wat de opdracht betreft. Eigen inzet in verbinding met de man Gods brengt de oplossing van het volk. Het dient te worden gevoed zowel lichamelijk (voedsel en genezing) als geestelijk (onderwijs/verkondiging). Op die manier zijn zij net zoals hun meester die zorg draagt voor de schapen. Hiermee maakt Jezus nogmaals aanschouwelijk dat de mens niet van brood (spijziging) alleen leeft, maar van alle Woord Gods (onderwijs) en dan in omgekeerde volgorde!

Het is opvallend dat in zo’n korte tekst zoveel getallen vermeld worden die in elkaars verlengde liggen: 5 broden, (100) groepen van 5 personen, dus 5000 mensen. Verder nog 12 leerlingen en 12 korven brodstukken. Wie enigszins thuis is in de bijbelse traditie zal zeker geen moeite hebben om vast te stellen dat het getal 5 met Gods openbaring heeft te maken: 5 boeken van Mozes, 5 boeken van de Psalmen, 2 x 5 geboden. Een andere interessante overeenkomst is het nemen van de 5 toonbroden van David om zijn honger en die van zijn vrienden te stillen (1 Samuël 21:3). Voor de lezer van nu lijkt dit niets met elkaar te maken te hebben, maar in bijbelse tijden legde men wel degelijk dergelijke verbanden. Toonbroden geven aan dat God de gever is van het dagelijkse brood voor de 12 stammen van Israël. Uit Johannes 6:22-59 leert men dat het Woord Gods wordt vergeleken met brood. Te bewijzen valt niets, maar het lijkt er erg veel op dat de 5 broden die Jezus vermenigvuldigt met behulp van zijn leerlingen, symbool staat voor de verkondiging/het onderwijs aan het volk.

De leerlingen die de 12 stammen van Israël vertegenwoordigen voeden de menigte alsof het Israël is. Het gebeurt op Joodse bodem en de menigte bestaat uit Joden. De 12 manden vol met overgebleven brokken geven aan dat het Woord Gods meer dan voldoende aanwezig is voor Israël. Een interessant gegeven is dat het onderwijzen van het woord van God door Jezus (Marcus 6:34; Lucas 9:11) aan de spijziging voorafgaat. Het uitdelen van het brood is dan een zeer aanschouwelijke manier om het verdelen van het woord Gods uit te beelden. Door dit alles wordt duidelijk dat Jezus inderdaad messias (Christus) Gods is. Deze zou het volk onderrichten over het koninkrijk Gods. Petrus heeft het gebeuren aan de oever van het meer dus juist ingeschat. Hij antwoordt Jezus: “Gij zijt ook de Christus Gods” (Lucas 9:20).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je eten moet geven aan wie honger lijdt.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo ja; nee; nee; ja
ma fout = niemand, geen
di vijf; twee
wo vijftig; eten; breekt; brood; stukken
do 12, geeft gij hun te eten
vr 1. zorgen
2. luisteren, laat, niemand, iedereen, broden, vissen, genoeg, over
- leertekst
Matteüs 14:16 - "geeft gij hun te eten"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.4.3, 8.4.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.3.1)
- inleiding
vers gebakken broodjes (mini-broodjes die 's morgens even gebakken kunnen worden. de 'schijf van vier' en/of platen van gezonde voedingsmiddelen.
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S2, S4, S5, S7, S16. figuren: 4, 21, 23, 51, 57, 83, 87, 89, 102, 106, 108, 113, 119, 194, 253, 254.
5 boterhammen en 2 papieren visjes
- bespreking
werkboekje 8 les 4, ingekleurde leertekstcirkel (8.4.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.4.2)
- toepassing
voor elk kind op gekleurd papier werkje 8.4.5 en 8.4.6, schaar, nietjes en nietapparaat, matzes en kleine door u ingepakte matzes
- liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 44
Elly en Rikkert II, nr. 11, 42
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- het is moeilijk om je voor te stellen, hoe die verdeling van het brood en de vis is gegaan. In 3c en 3d laten we zien, dat wij alleen kunnen verdelen wat er is. De conclusie is dan: Jezus kan het beter en daarom is hij de beloofde man!
- in de toepassing vinden we de uitwerking van het doel: zorg goed voor elkaar. Die zorg komt terug in de leertekst, waar Jezus zijn leerlingen de opdracht geeft voor anderen te zorgen.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij danken u dat u voor ons hebt gezorgd in de afgelopen week. Dank u wel dat we vandaag weer een verhaal uit de Bijbel mogen horen en dat we voor u mogen zingen. Help ons om goed te luisteren naar het verhaal over de broden en de vissen. We willen het graag goed begrijpen. Wilt u ook zijn met de kinderen die niet naar de kindersabbatschool kunnen komen. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de Samaritaanse vrouw

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- met wie praat Jezus op dit plaatje (8.4.3)?
- was het normaal voor een Jood om met een Samaritaanse vrouw te praten?
- wat vertelde Jezus haar allemaal?
- had ze dat aan Jezus verteld?
- waarom loopt de vrouw weg op dit plaatje (8.4.4)?
- welk goede nieuws verteld ze aan de mensen in de stad?

kijk naar de leertekstcirkel (8.3.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jezus zegt”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:

8.4.3, 8.4.4 en 8.3.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert II, nr. 42

2. inleiding: eten, de dag rond

a. vertelling

Het ontbijt staat op tafel. Vader dankt God voor de nieuwe dag en voor het eten. Freddy en Betty hebben erge honger. Freddy doet corn-flakes in zijn bord. Dan schenkt hij melk bij en strooit er wat suiker over. Mmm, dat kraakt lekker. Betty eet een boterham met honing. Vader drinkt een kopje thee en moeder heeft jus d'orange. 'Ik weet hoe de maaltijden heten,' zegt Freddy met volle mond. 'Het eten 's morgens vroeg heet 'ontbijt', het eten 's middags heet ... (eventueel de kinderen laten benoemen) 'lunch' en het eten 's avonds heet 'diner'. 'Maar 'diner' is heel deftig, 'zegt moeder. 'Wij dineren 's avonds niet, ik noem dat gewoon 'de warme maaltijd' of 'warm eten'. 'Sommige mensen gaan heel laat 's avonds eten. Dat noemen ze 'souperen', zegt vader. En in de vakantie gaan we heel laat ontbijten. Weet je hoe dat heet? Dat heet niet 'lunchen' maar 'brunchen'! Dat is ontbijt en lunch tegelijk, in een keer.' 'Ik ontbijt en lunch liever apart!' zegt Freddy hongerig. Hij neemt nog een bordje corn-flakes!

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:

- vers gebakken broodjes (mini-broodjes die 's morgens even gebakken kunnen worden)
  - de schijf van vier en/of platen van gezonde voedingsmiddelen
- kringgesprekje:
- wie van jullie heeft wel eens erge honger?
  - wat eet je dan graag? (houdt het beantwoorden kort)
  - wat voor eten heb je niet nodig? (snoep, limonade),
  - wat voor eten heb je wel nodig? (brood, groenten, fruit, melk, kaas, ei, sommige eten ook vlees en vis).

In het bijbelverhaal gaat het over brood en vis. Luister maar.

Opzegversje:

Een rolletje bruine bonen,
een sneetje chocola,
een flesje macaroni,
een tubetje paprika.

Wat?!?

Een bosje rijst met krenten,
een kluitje ossehaas,
een stukje limonade,
een zakje pindakaas.

Toe nou!

Een plakje bruine mosterd,
een doos je vol azijn,
voor al die dingen moet je
in de grapjeswinkel zijn!

Ha ... ha ...!

(Uit: *liedjes-verhaaltjes*' - Beb Hagen, Wolters-Noordhof, Groningen).

(Laat de kinderen de juiste combinaties bedenken na afloop van het versje).

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 44

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V. 86a, met 83, zonder 5, 221. (S2, S4, S5, S7, S16, 1, 51, 57, 83, 89, 102, 106, 119)

- b. liedje
"vijf broden en twee vissen"

3. bijbelverhaal: de wonderbare brooduitdeling

- a. meester Jezus achterna

Jezus en zijn leerlingen stappen in een boot. Ze willen naar een rustige plaats varen. Daar willen ze alleen zijn, zonder alle mensen om zich heen. Maar de mensen zien waar de boot heen vaart. Ze wandelen, gaan en lopen langs de kant van het meer. Ze willen bij Jezus en zijn leerlingen blijven. De boot gaat niet erg vlug. Als Jezus en zijn leerlingen aan de andere kant van het meer aankomen, zijn de mensen er ook al. Ze willen nog zo graag naar Jezus luisteren.

En Jezus? Hij is eigenlijk wel moe, maar is wel bereid om de mensen nog meer dingen te leren.

- b. wie zorgt er voor het eten?

De mensen blijven bij Jezus. Ze luisteren aandachtig. Het wordt later en later. Het wordt tijd om te gaan eten. Wie zal er voor het eten moeten zorgen? De leerlingen zeggen tegen Jezus: "Laat de mensen nu weg gaan. Dan kunnen ze nog eten kopen in een dorp in de buurt! Jezus kijkt hen aan. Hij zegt tegen hen: "Zorgen jullie maar voor eten".

materiaal:

B.I.V. 99a, (113, 154 tussen de menigte) (S4, S7, 4, 21, 23, 87, 89, 102, 106, 108, 113, 194, 253, 254)

- c. geld tekort

De leerlingen tellen het geld dat ze bij zich hebben. "We hebben veel te weinig geld om voor zoveel mensen eten te gaan kopen", zeggen ze tegen Jezus. Andreas, één van de leerlingen heeft een jongen gezien. Die heeft eten bij zich. Het zijn vijf broden en twee vissen. De jongen geeft ze om op te eten, maar dat kan toch nooit genoeg zijn voor al die mensen? Er zijn wel 5.000 mensen!

materiaal:

B.I.V. 99a, (S4, S7, 4, 21, 23, 87, 89, 102, 106, 108, 113, 194, 253, 254)

- d. de verdeling

Jezus zegt tegen de mensen: "gaan jullie allemaal maar in groepjes van vijftig in het gras zitten". De mensen doen wat Jezus zegt en gaan in groepen van vijftig zitten. Dan neemt Jezus de vijf broden van de jongen, hij dankt God voor de broden en de vissen met een gebed. Dan verdeelt hij de vijf broden in stukken. Iedereen krijgt enkele stukken brood! Dat doet Jezus ook met de vissen. Iedereen heeft genoeg vis! Iedereen kan net zoveel eten als hij of zij maar wil! Vind je dat niet fantastisch?

materiaal:

B.I.V. 99a, (S4, S7, 4, 21, 23, 87, 89, 102, 106, 108, 113, 194, 253, 254) vijf boterhammen en twee papieren visjes

- e. zelfs eten over!

Als de papa's, de mama's en de kinderen klaar zijn met eten, komen de leerlingen met grote manden. Daar kunnen de mensen stukken in doen, die ze niet meer op kunnen. De leerlingen hebben wel twaalf manden vol met stukken die over zijn! De mensen zeggen tegen elkaar: "Als Jezus dat allemaal kan, dan is hij echt de beloofde meester".

materiaal:

B.I.V. 99a, (113, 154 tussen de menigte) (S4, S7, 4, 21, 23, 87, 89, 102, 106, 108, 113, 194, 253, 254)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (zo)?
- met wie is Jezus in de boot?

aan Kinderen:

- stapt Jezus in een bootje?
- wil hij alleen vissen? wil hij alleen varen?
- wil hij alleen zijn?
- waarom wil Jezus graag alleen zijn?

aan Kleuters:

- wat doet Jezus op dit plaatje (ma)?
- luisteren de mensen goed?

aan Kinderen:

- als het al laat geworden is, stuurt Jezus iedereen dan naar huis om te eten?
- hebben de leerlingen wel of geen eten voor al die mensen?

aan Kleuters:

- het meisje en het jongetje op dit plaatje zijn al de hele dag bij Jezus. Hebben ze honger (di)?
- hoe kunnen we dat zien?

aan Kinderen:

- hoeveel mannen zijn er die willen eten?
- heb je de vrouwen en kinderen meegeteld?
- wat voor eten is er wel?

aan Kleuters:

- wat doet Jezus op dit plaatje (wo)?

aan Kinderen:

- hoe groot zijn de groepjes waar de mensen in zitten?
- wat zegent Jezus?
- wat doet hij nadat hij het eten gezegend heeft?

aan Kleuters:

- hoeveel manden waren er over met stukken brood? Tel ze maar op dit plaatje (do).
- hebben alle mensen genoeg te eten gehad?
- hoe noem je zoiets bijzonders?

aan Kinderen:

- hoeveel manden hebben de leerlingen gevuld met brood?
- welke leertekst heb je in de manden gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.4.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Matteüs 14:16.
- wie zegt 'geef hen te eten'?
- wat had Jezus met het eten gedaan?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk woord houd je over in de mand op je werkblad?
- wie wil de zinnen bij oefening 2 voorlezen met de juiste woorden?

c. liedje

“vijf broden en twee vissen”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.4.1, voorgeknipte
8.4.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.4.1
ophangen, 8.4.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 44*

5. toepassing: wij delen brood uit

a. activiteit

We hebben hier een groot stuk matses. Matses is brood dat gebruikt wordt bij het paasfeest en bij het heilig avondmaal. Jezus heeft dit ook met zijn leerlingen gegeten.

Wie wil dit grote stuk in kleinere stukjes breken, zodat ieder van ons één stukje heeft? Dat mogen jullie dan opeten.

Ik heb hier nog meer kleine ingepakte matses die jullie mee naar huis mogen nemen om uit te delen. We moeten dan wel iets hebben om die kleine pakjes in te doen. Laten we nu allemaal een mandje maken.

1. knip het linker en rechter mandje uit van werkje 8.4.5.
2. leg de mandjes op elkaar en niet ze langs de onderste rand vast. Let erop dat je de opening niet dicht niet.
3. knip ook het rechter en linker hengsel uit van bijlage 8.4.6
4. leg de hengsels tegen elkaar en niet ze in het midden vast.
5. bevestig nu het hengsel aan de mand en je mandje is klaar.
6. versier je mandje eventueel nog.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
één of meerdere grote stukken
matses, kleine door u ingepakte
matses, werkje 8.4.5, schaar*

b. kringgesprek

- waarom heeft Jezus brood uitgedeeld?
- wie heeft er van hen geen brood gekregen?
- aan wie gaf hij het brood?
- welke mensen hebben er nu niet genoeg te eten?
- kunnen wij hen zo meteen eten in handen geven?
- hoe moet dat dan?
- wat kunnen wij dan in de kerk aan de predikant geven die het dan weer geeft aan de zendingen om er brood mee te kopen voor de mensen die in de arme landen wonen?
- ik geef jullie stukjes matses, die jullie mee naar huis mogen nemen om daar uit te delen. Zo doen we ook beetje zoals de zendingen dat voor de mensen doen die honger hebben.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er stelt vragen, kleuters/
kinderen antwoorden*

C. SLUITING

1. liedje

“vijf broden en twee vissen”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 44*

2. gebed

Dank u Vader in de hemel voor deze fijne sabbatles. Wat fijn dat Jezus zoveel mensen eten heeft gegeven, terwijl ze honger hadden. Dank u omdat u ons Jezus stuurt om ons voorbeeld te zijn. Wilt u ons helpen om ook eten of geld te geven aan mensen die honger hebben. Blijf nu bij ons als we in de grote zaal naar de predikant gaan luisteren. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

5. zeg goede dingen tegen elkaar

MATTEÛS 15:10-21

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het tekstgedeelte van Matteüs 15:10-20 is voor zeer veel gelovigen goed bekend. Het is één van die teksten die door velen verkeerd worden uitgelegd. Dit komt omdat men meestal te weinig kennis heeft van de gewoonten van de joden in het algemeen en van de Farizeeën in het bijzonder. Het is daarom goed enkele opmerkingen vooraf te maken.

Het gebod van het handen wassen voor het eten hoorde **niet** tot de schriftelijke traditie (= het Oude Testament), noch tot de mondelinge overlevering (= later de Mishna en Talmud). In de tijd van Jezus geldt de regel "Het handen wassen VOOR tafel is een kwestie van verkiezing, maar het water NA de maaltijd is plicht". Het is dus duidelijk dat geen enkele jood de wet van Mozes overtrad, wanneer hij zijn handen voor het eten niet wuste. De bepaling in de tekst wordt dan ook een overlevering der ouden genoemd (Matteüs 15:2). Het komt er dus op neer, dat de regel van het handen wassen voor het eten **niet algemeen verplicht** was, maar gehouden werd door bepaalde groepen van joden waaronder de Farizeeën en de Essenen. Deze laatste waren nog veel strenger in dergelijke voorschriften dan de Farizeeën waar het hier in de tekst om gaat.

Als men nu aan de hand van deze gegevens de tekst van Matteüs opnieuw leest, dan ziet men al snel waar het om gaat. De gemeenschap van Farizeeën van ongeveer 6000 leden, verspreid over geheel Palestina, was over het algemeen onder de indruk van mensen als Johannes de Doper en Jezus van Nazaret. Beiden waren in hun ogen schriftgetrouwe joden, die zich aan de meeste maar niet aan alle aan Farizeese overleveringen hielden, maar wel joden waren van hun tijd en vele volksgenoten deelden met de rest van de bevolking. Juist omdat zij de rabbi van Nazaret als een groot leraar zullen hebben beschouwd, zullen er onder hen ook kwezelachtige figuren zijn geweest, die er niet met hun verstand bij konden, dat hij zich niet aan hun regels

hield. Wanneer de leerlingen Jezus komen vertellen, dat de aanwezige Farizeeën zich aan zijn leer storen (12), merkt Jezus terecht op, dat zij niet uit de Vader zijn (13,14). Petrus verzoekt Jezus hun **de gelijkenis** uit te leggen. Uit Jezus' antwoord blijkt dat ook zijn leerlingen, hoewel net als hij trouwe joden, het niet begrepen hebben: "Zijt ook gij nog onbevattelijk? Begrijpt GIJ NIET...?" Hierna zet Jezus de werkelijke bedoeling van zijn gelijkenis uiteen: zedelijke handelingen komen voort uit zedelijke uitspraken, die op hun beurt weer voortkomen uit zedelijke overwegingen uit het hart (voor de bijbelse mens lag het hart de zetel van het willen, denken en beslissen). Wanneer die zedelijke overwegingen van het hart negatief en slecht zijn, dan worden deze door de mens geuit in **woord en daad**. Die maken een mens werkelijk onrein. Het andere "onreine" dat te maken heeft met hygiëne voorschriften bij het eten **is in vergelijking daarmee niet van belang**. Jezus verzet zich dus niet in de eerste plaats tegen onreine voorwerpen, onreine handen en onrein voedsel. Net als elke wetsgetrouwe jood houdt hij zich aan de spijswetten van Mozes en een aantal gewoonten uit de volksgebruiken (hoewel hij de soms extreme gebruiken van de Farizeeën en Essenen niet toepast). Jezus spreekt hier dus niets revolutionair ten aanzien van de Schrift uit, maar ten aanzien van een bekrompen groep uit de Farizeese gemeenschap, die hun aandacht zo op de regeltjes vestigen dat zij geen oog meer hebben voor zaken en daden die van zedelijk belang zijn. Een voorbeeld daarvan vinden we in de voorafgaande verzen in hetzelfde hoofdstuk (15:3-6). Nog een laatste opmerking met betrekking tot de Farizeeën. Men hoede zich ervoor alle Farizeeën over dezelfde kam te scheren. Uit historische bronnen blijkt dat opvattingen van Farizeeën als in deze tekst en andere bijbelgedeelten niet altijd gedeeld werden door de rest van deze Farizeese gemeenschap. Integendeel! Men vindt in rabbijnse (Farizeese) teksten soms zeer scherpe aanvallen op dergelijke

kwezelachtige opvattingen en gebruiken. De grote joodse theoloog en filosoof Abraham Joshua Heschel, die in de traditie van de Farizeeën staat, zei in 1972 op een congres te Jeruzalem: “Wanneer we een druppel bloed op een ei vinden, verafschuwen we de gedachte dit (niet koshere) ei te eten, terwijl er dikwijls meer dan één druppel bloed aan

een dollar- of pondbiljet hangt”. Deze joodse leraar sprak dus tot zijn geloofsgenoten geheel in de geest van Jezus: de rituele gebruiken zijn in vergelijking met zedelijke handelingen totaal onbelangrijk! Dit wil echter niet zeggen dat Heschel van toen af zich veroorloofd heeft niet kosher (onrein) voedsel te eten!

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

“Weten dat lelijke woorden die je zegt, jezelf veel kwaad doen”.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo rein eten: fruit, groente, rundvlees, haring, onrein eten: varkensvlees, paardevlees, mosselen, paling.
ma legt uit; luisteren
di mond, hart; hart betekent dus wat je denkt in je hoofd
wo wel; niet; wel; niet.
do wat de mond uitgaat komt uit het hart
vr 1. lelijke
2. verdriet
3. niemand
- leertekst
Matteüs 15:18 - “wat de mond uitgaat, komt uit het hart”.

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.5.3, 8.5.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.4.1)
- inleiding
springtouw, voetbal, illustratie 8.5.5
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, figuren: 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104, 106,
washand, zeep, handdoek
- bespreking
werkboekje 8 les 5, ingekleurde leertekstcirkel (8.5.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.5.2)
- toepassing
illustratie 8.5.6, 8.5.7
- liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 44
Elly en Rikkert II, nr. 11
Sabbatliedjes I, nr. 27, 38

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- het rein en onrein is niet los te zien van de joodse etensgewoonten. Er zijn dingen die wel en dingen die niet worden gegeten. In de inleiding wordt verteld, dat je bepaalde dingen niet moet eten. Dat kan ongezond zijn. Wat wel rein en niet rein is, wordt verder niet gezegd.
- als u voornamelijk 4/5 jarigen hebt, houdt het verhaal dan erg kort, sla bijvoorbeeld 3.c over. Besteed dan meer aandacht aan de toepassing en de leertekst.
- de Farizeeën worden hier geleerde mannen genoemd. Geleerd, omdat ze veel weten en ook het voorbeeld proberen te geven, ook omdat ze anderen willen leren. Leg dit eventueel eerst uit voor u verder gaat met het verhaal.
- de toepassing legt vooral de nadruk op de mooie gedachten, op de mooie daden, het rein zijn. Het is belangrijk de positieve dingen te laten zien, zodat die nog een lange tijd blijven hangen.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Felicitteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat we hier met jongens en meisjes samen in de kindersabbatschool zijn. Wij komen hier om voor u te zingen, met u te praten en naar de verhalen van de Bijbel te luisteren. Wees met ons en zegen ons in de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de wonderbare brooduitdeling

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- over wie vertelt Jezus op dit plaatje (8.5.3)?
- gaan de mensen naar huis om te eten?
- hebben de leerlingen genoeg te eten voor de mensen?
- stuurt Jezus nu iedereen weg?
- hoeveel mannen zijn er met hun vrouwen en kinderen?
- hoe moeten de mannen en vrouwen gaan zitten?
- wat voor eten is er wel?
- wat moeten de leerlingen doen als Jezus het brood heeft gezegd en het brood heeft gebroken?
- krijgt iedereen nu brood en vis?

- na het wonder zijn er heel veel manden over? hoeveel tel je op dit plaatje (8.5.4)?
- wie heeft er voor gezorgd dat iedereen te eten kreeg?
- heeft iedereen genoeg gegeten?
- wat hebben wij uit deze les geleerd? moeten wij ook eten geven aan wie honger hebben?

kijk naar de leertekstcirkel (8.4.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“vijf broden en twee vissen”

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

8.5.3, 8.5.4 en 8.4.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 44

2. inleiding: kibbelen

a. vertelling

‘Kom je spelen, Freddy?’ Betty roept haar broertje. Daar komt Freddy al aan. Met een voetbal onder zijn arm. ‘Nee hè, niet voetballen. Daar houd ik niet van. Dat weet je toch,’ moppert Betty. ‘Je kan het toch leren,’ roept Freddy. ‘Er zijn genoeg meisjes die voetballen,’ ‘Wel, ik wil het niet leren!’ zegt Betty. ‘Wat moeten we dan doen? Moeten we ons dan zitten vervelen? Bah, niks aan. Wat doe jij stom,’ moppert Freddy. ‘We kunnen touwtje springen,’ stelt Betty voor. ‘Daar vind ik nou geen snars aan. Touwtje springen..., tsssss!’ Freddy moppert op Betty. Betty moppert op Freddy, Ze zeggen onaardige dingen tegen elkaar. Dan praten ze een hele tijd niet meer met elkaar. Maar na een uurtje vraagt Freddy: ‘Ben je nog boos, Betty?’ ‘Nee, nu ben ik niet boos meer. Laten we gaan tekenen!’ zegt Betty. Nu kunnen ze allebei weer lachen.

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

springtouw, voetbal

illustratie 8.5.5

kringgesprek:

- *welk gezicht trekken Freddy en Betty als ze boos zijn? (laat tekening aanwijzen) wat zouden ze tegen elkaar zeggen?*
  - *welk gezicht trekken ze als ze gaan tekenen? (laat tekening aanwijzen) wat zouden ze tegen elkaar zeggen?*
  - *welk gezicht trek jij als je je fijn voelt? Zeg je dan onaardige of aardige dingen?*
- In het bijbelverhaal gaat het over onaardige woorden en aardige woorden.*

b. liedje

“kleine oogjes pas toch op”

liedjesboek

Sabbatliedjes I, nr. 38

3. bijbelverhaal: rein en onrein

a. Jezus roept de mensen

Jezus is een meester en de mensen die dat graag willen kunnen zijn leerlingen worden. Jezus wil de mensen altijd iets leren. Hij roept hen en ze komen graag naar hem toe. Wat zal Jezus hen nu willen leren? Er komen ook geleerde mannen luisteren. Jezus zegt tegen de mensen: “Wat er uit je mond komt, is vies. Niet dat wat je in je mond stopt”. De mensen kijken elkaar verbaasd aan. “Wat zegt Jezus daar nu?” Ook de leerlingen van Jezus begrijpen het niet. Wat bedoelt hij? Wat wil hij hen nu leren?

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 150a, zonder 7, 173
(S4, 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104,
106)*

b. de geleerde mannen

De geleerde mannen praten met elkaar. Jezus weet toch net zo goed als zij dat je niet alle dingen mag eten. Dat staat in de Bijbel. Sommige dingen zijn niet goed voor je. Ze zijn vies. Ze maken je ziek. De geleerde mannen weten precies wat je wel en wat je niet mag eten. Ze kennen de Bijbel erg goed. En wat zegt Jezus nu? Niets is vies. Dat kan toch niet!

*materiaal:
B.I.V. 150a, zonder 7, 173
(S4, 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104,
106)*

c. de blinde die de blinde leidt

De leerlingen horen wat de geleerde mannen zeggen. Nu gaan ze het aan Jezus vragen. Jezus zegt: “Geleerde mensen weten niet altijd alles het beste, maar God wel. Als iemand blind is, kan hij helemaal niets zien. Kan hij dan iemand anders, die ook blind is, de weg wijzen? Nee, dat kan natuurlijk niet. Dan zegt Jezus: “Zo zijn deze geleerde mannen ook. Ze begrijpen zelf ook niet alles. Toch willen ze de mensen alles leren. Dat kan toch ook niet!”

*materiaal:
B.I.V. 150a, zonder 7, 173
(S4, 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104,
106)*

d. vies van binnen en vies van buiten

“Maar meester”, vragen de leerlingen, “wat bedoelt u met wat er uit je mond komt, is vies, niet wat je er in stopt?” Jezus legt het aan de leerlingen uit. “Als je je handen niet goed wast, dan ben je vies. Dat is vies aan de buitenkant. Maar als je lelijke dingen denkt en zegt, dan ben je vies van binnen. Dan komt er iets vies uit je mond en dan doe je mensen pijn. Je kwetst hen of maakt hen verdrietig. Dat is veel erger dan als je iets vies in je mond stopt”.

*materiaal:
B.I.V. 150a, zonder 7, 173
(S4, 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104,
106)*

e. probeer rein te zijn

Nu begrijpen de leerlingen het ook. Jezus zegt helemaal niet, dat je alles maar kunt eten! Natuurlijk niet. Je mag geen varkensvlees eten en ook geen paardevlees of paling of mosselen. Al dat eten kan je ziek maken. Het maakt je vies van binnen en daar heb je alleen maar zelf last van. Maar Jezus leert ons nog iets. Het is veel erger als je lelijke dingen denkt en zegt, want daar hebben ook anderen mensen last van. Probeer rein, schoon (proper) te denken en te praten! Dan ben je echt niet vies.

*materiaal:
B.I.V. 150a, zonder 7, 173
(S4, 3, 52, 58, 60, 87, 89, 104,
106)
washand, zeep, handdoek,*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat doen de kinderen op dit plaatje (zo)?
- wassen jullie ook je handen voor je gaat eten?
- waarom moet je je handen wassen?

aan Kinderen:

- wat is goed eten?
- noem eens vier soorten rein eten?
- wat is verkeerd eten?
- noem eens vier soorten onrein eten?

aan Kleuters:

- zegt de vrouw op dit plaatje reine of onreine dingen(ma)?
- hoe weet je dat?

aan Kinderen:

- wat doet Jezus?
- wat doen de leerlingen?

aan Kleuters:

- wat zegt de man op dit plaatje (di)?
- hoe vind je het als er onreine dingen tegen je gezegd worden?

aan Kinderen:

- wie verzint al die lelijke dingen?
- wordt je rein of onrein van al die lelijke gedachten?
- wat uit je mond komt, komt uit je .....?
- wat betekent je hart eigenlijk?

aan Kleuters:

- snappen de leerlingen het nu op dit plaatje (wo)?
- wat is erger vuile handen hebben of lelijke dingen zeggen?

aan Kinderen:

- willen jullie goede dingen bedenken?
- willen jullie gemene dingen zeggen?
- willen jullie nadenken voor je iets zegt?
- willen jullie iemand pijn doen?

aan Kleuters:

- wat doet Jezus op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- welke leertekst heb je gevonden?
- hebben jullie dit verhaal goed begrepen?
- wat betekent het om van buiten vies te zijn?
- en van binnen?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.5.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Matteüs 15:18.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op?
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk kindje denkt aan goede dingen?
- welk kindje denkt aan slechte dingen?
- welke woorden heb je op je werkblad ingevuld?

c. liedje

“kleine oogjes pas toch op”

*groeps- en werkvorm:
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.5.1, voorgeknipte
8.5.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.5.1
ophangen, 8.5.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 38*

5. toepassing weg gooien en bewaren

a. kringgesprek

Als mama de groenten klaar maakt voor het eten, dan moet ze de vuilnisemmer dicht bij zich hebben staan.

- wat bewaart ze voor de ovenschaal, de kookpot of de pan?
- wat werpt ze in de vuilnisbak?

Als papa de kelder opruimt, dan neemt hij grote vuilniszakken.

- wat stopt hij daarin?
- wat doet hij met alle dingen die nog moeten worden gebruikt?

Als je grote zus haar kamer opruimt dan heeft ze een prullemand nodig.

- wat werpt ze daar allemaal in?
- wat bergt ze op in haar kast, haar laden en op de planken?

Als je op het schoolplein met de jongens en meisjes speelt, dan zeg je allerlei dingen. Er zijn wel eens dingen die je zegt, die niet aardig zijn, die anderen pijn doen, die je beter niet kunt zeggen. Dat zijn dingen die niet goed zijn.

- wat moeten we daarmee doen? (= weg ermee)

Er zijn veel dingen die je zegt die wel aardig zijn, die prettig en aangenaam zijn voor anderen.

- moet je die wegdoen?

b. activiteit

Kijk eens naar deze prullebak en naar dit hart.

In de prullebak werpen we alles wat niet aardig en niet prettig is. In het hart bewaren we alle fijne dingen, die wel prettig zijn. Jullie mogen kiezen van alle dingen die ik hier op deze lijst heb staan. Ik zeg één ding en ik knip dat af. Nu moeten jullie zeggen waar het in moet, in de prullebak of in het hart. Om beurten plakken we dan één woord op of in de prullebak of in het hart.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel*

*groeps- en werkvorm
leid(st)er geeft richtlijnen, kleuters/kinderen antwoorden en voeren uit.
materiaal:
illustratie 8.5.6, 8.5.7, schaar, lijm.*

C. SLUITING

1. liedje

“kleine oogjes pas toch op”

*liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 38*

2. gebed

Lieve Heer in de hemel, wij danken u voor de fijne les over de Bijbel. Wij willen graag leuke dingen zeggen, daar voelen we ons goed bij. En als we dingen zeggen, dan zijn die ook goed voor anderen. Wilt u ons daarbij helpen? Wij willen liever geen verkeerde dingen zeggen en niet onvriendelijk zijn. Wij zijn blij dat u ons daarbij kunt helpen. Wilt u dat ook doen alstublieft! Wij willen graag van binnen en van buiten netjes zijn. Geef ons nog een goede dienst in de kerkzaal in de naam van Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

6. help mijn dochter alstublieft

MATTEÛS 15:21-28; MARCUS 7:24-30

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het bericht over het geloof van de Syro-Fenicische of Kananeese vrouw vindt men ongewoon aandoen. Men verwacht van Jezus niet zo'n harde opstelling en zulke woorden.

Toch past dit zeer goed in het kader van die tijd. Joden waren niet altijd zo mild ten aanzien van niet-joden.

Wat Jezus zelf betreft moet men onderstrepen dat hij de woorden die hij in Matteüs 15:24 uitspreekt inderdaad in zijn leven heeft waargemaakt. Hij heeft zijn opdracht van de Vader opgevat als de verkondiging van het evangelie aan het volk Israël (de verloren schapen van Israël). Zijn hele zending is daardoor gekenmerkt, dat hij niet uit **zichzelf** naar de heidenen toegaat. Het gaat steeds om incidentele gebeurtenissen. Het zijn de heidenen zelf die hem opzoeken. Zending aan de heidenen ziet hij niet als zijn programma. Eerst na aandringen van de kant van deze niet-joden en tot uiting brengen van een uitzonderlijk geloof, maakt dat Jezus aandacht aan hen besteedt. Ook zijn leerlingen zendt hij aanvankelijk niet naar de heidenen. Dit gebeurt volgens Lucas (10:1-20) eerst in een latere fase. Na de opstanding krijgen ze wel die opdracht. Het schema van het werkplan van Jezus is dus:

1. de belofte gedaan aan de vaders (=Israël) dan,
2. de volkeren.

De vrouw die met hem in aanraking komt, is naar alle waarschijnlijkheid met het joodse geloof vertrouwd. Men vindt namelijk in alle staten buiten Israël jodengemeenschappen. Verder wordt in de evangeliën gemeld dat al **zeer vroeg** het gerucht over Jezus' leer en daden tot over de grenzen bekend wordt (Matteüs 4:24; Marcus 3:7,8). In deze laatste tekst wordt zelfs aangegeven dat een **talrijke menigte** uit de streken van Tyrus en Sidon achter Jezus aantrekken. Misschien is zij er wel bij.

Hoe het ook zij, Jezus wordt door haar benaderd met woorden die een redelijke kennis van het joodse geloof

veronderstellen. "Heer, Zoon van David" is een messias-titel, die niet bepaald in de mond van een zuiver heidense vrouw thuishoort, omdat deze titel voor de heidenen totaal niets betekent. Misschien hoort ze wel bij de zogenaamde godvrezenden die regelmatig de synagoge bezoeken en gedeeltelijk het joodse geloof belijden. Uit alles in de tekst blijkt dat deze vrouw hulp nodig heeft. Zij kan het probleem met haar dochter niet meer aan en verlangt ernaar dat het kind genezen wordt. De reactie van de leerlingen kan op twee manieren worden uitgelegd:

- a. zend haar weg want zij verdient het niet aandacht te krijgen of
- b. zend haar weg en kom tegemoet aan haar verzoek.

Het is niet duidelijk wat zij met die woorden bedoelen.

Deze vrouw krijgt van Jezus te horen dat hij op haar verzoek niet kan ingaan. "Laat **eerst** de kinderen verzadigd worden, want het is niet goed het brood van de kinderen te nemen en aan de honden te geven". Kinderen is in zijn mond gelijk aan de joden (Matteüs 8:12). De rabbi van Nazaret beledigt haar hiermee niet. Hij gebruikt een beeldspraak om aan te geven dat heidenen gelijk aan honden zijn. Inderdaad geen fraaie benaming, want honden in de tijd van Israël zijn niet die trouwe huisdieren die we nu kennen, maar in vrijheid levende dieren, die voor zeer verachtelijk doorgaan. De grote leraar gebruikt een vergelijking met de bedoeling duidelijk te maken dat net zoals kinderen belangrijker zijn dan honden, joden belangrijker zijn dan niet-joden. Ook in die zin had Jezus tegen de Samaritaanse gesproken (Johannes 4:22). De vrouw ontkent dit in haar reactie niet, maar geeft overtuigend aan dat het dan toch niet de bedoeling is dat de honden niet eens wat mee kunnen pikken. Deze manier van aandringen: het accepteren van het onderscheid tussen beide groepen, het aanvaarden dat Jezus in de eerste plaats voor de joden komt, maakt diepe indruk op hem. Daarom

gaat hij in op het verzoek en prijst haar geloof, zoals hij dit ook gedaan heeft ten aanzien van de honderdman in Kapernaüm en de Samaritaanse melaatse. Deze laatste is de enige van een groepje van tien melaatsen, die Jezus komt

bedanken voor de aan hem gedane genezing (Lucas 17:11-19). De tekst zegt het duidelijk dat het om dit getuigenis van geloof is (“Om dit woord...” 7:29) dat Jezus van zijn oorspronkelijke plan afstapt.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je ook vreemdelingen moet helpen, als ze hulp nodig hebben.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo kanadeese
ma vraagt; hoort; geeft
di verloren schapen, ja, nee
wo een groot geloof
do Heer help mij
vr 1. * waterkruik en tas rechter man
* hoofddoek middelste man
* bergen
* rechter arm Jezus
* rechter hand vrouw
2. **groen**: iedereen; een zieke dochter; wel helpen; gelooft in Jezus; alle kinderen op school; ook buitenlandse mensen; Jezus.
rood: alleen zijn vrienden; een zieke man; niet helpen; weet het niet zeker; alleen mijn vriendjes; alleen onze eigen mensen; mezelf.
- leertekst
Matteüs 15:25 - "Here help mij" zei de vrouw.

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.6.3, 8.6.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.5.1)
- inleiding
foto van klamboe (muskietennet uit reclamefolder)
stukje vitrage om een idee te geven van het materiaal van de klamboe
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S15 figuren: 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202.
- bespreking
werkboekje 8 les 6, ingekleurde leertekstcirkel (8.6.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.6.2)
- toepassing
voor elk kind illustratie 8.6.5, kleurpotloden
- liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 11
Sabbatliedjes I, nr. 24, 27, 38

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- in het verhaal van deze week komen we ook in aanraking met twee iets van elkaar verschillende teksten. Matteüs spreekt van een Kananeese vrouw, Marcus spreekt van een Syro-Phoenicische of Griekse vrouw. Gebruik eventueel de term: een niet-Joodse vrouw uit een ander land, een buitenlandse vrouw.
- hoe leg je aan kleuters/kinderen uit wat een bezetene is? In het verhaal houden we het vrij eenvoudig op: ze doet soms heel erg gek. Ga daar slechts nader op in als één der kleuters/kinderen daar vragen over stelt.
- het geven van brood aan de kinderen en de kruimels aan de honden wordt niet verder gebruikt in het verhaal aan de kleuters/kinderen. Er wordt slechts aangegeven, dat Jezus de vrouw niet zomaar wil helpen. Hij laat haar zien, dat hij eigenlijk niet voor niet-joden is gekomen. De vrouw gelooft daar niet in. En terecht! Ze laat zich niet afschrikken. Zij gaat er van uit, dat Jezus boven de heersende mening van het joodse volk van die dagen staat. Ze is zeer raak in haar beantwoording!
- in een kringgesprekje kunt u nog even samen met de kleuters/kinderen ingaan op het vragen van goede dingen aan ouders, vriendjes, juf en natuurlijk aan God. Laat de kleuters/kinderen ook vertellen waarom ze iets goed vinden om te vragen. Zorg er steeds voor, dat de kleuters/kinderen goed na kunnen denken over hun en uw antwoorden, zodat ze niet klakkeloos aannemen wat u hen voorhoudt.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 11”

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij danken u dat we in de Kindersabbatschool kunnen zijn vandaag. We vinden het fijn om samen te zingen, te bidden en naar het bijbelverhaal te luisteren en het verhaal te onthouden. Help ons om er goed naar te luisteren. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: rein en onrein

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat doen de jongen en het meisje op dit plaatje (8.6.3)?
- waarom moeten ze hun handen wassen?
- kunnen jullie rein eten opnoemen?
- en noem ook eens onrein eten?
- wat bedoelt Jezus met onreine woorden?

- begrijpen de leerlingen op dit plaatje wat Jezus bedoeld (8.6.4)?
- wanneer ben je vies/onrein van buiten?
- wanneer ben je vies/onrein van binnen?

kijk naar de leertekstcirkel (8.5.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“kleine oogjes pas toch op”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

8.6.3, 8.6.4 en 8.5.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Sabbatliedjes I, nr. 38

2. inleiding: de klamboe

a. vertelling

Tante Alice is op bezoek. Freddy en Betty vinden dat gezellig. Tante Alice vertelt altijd leuke verhalen. ‘Waar ga je naar toe deze zomer?’ vraagt moeder. ‘Naar Indonesië,’ zegt tante Alice. ‘Dat is ver weg, Moet je nog ingeënt worden?’ vraagt moeder. ‘Inge-ent?’ vraagt Betty verbaasd? ‘Wat is dat?’ ‘Dan krijg je een prik van de dokter,’ legt tante uit. ‘Dan wordt je niet meer ziek. Ik heb ook een soort gordijn gekocht,’ vertelt tante, ‘een muskietennet. Dat heet ook wel een ‘klamboe’. Die hang ik rond mijn bed. ‘s Nachts slaap ik onder de klamboe. Weet je waarom? Dan kunnen de muskieten mij niet prikken. Dan blijf ik gezond. Want van een muskieten-prik kun je soms erg ziek worden. Je kunt malaria krijgen,’ legt tante uit. ‘Kun je dat hier ook krijgen, bij ons?’ wil Betty weten. ‘Gelukkig niet,’ zegt tante. ‘Muskieten houden van een warm land. En hier in dit land is het niet warm genoeg.’

‘Ik zou ook wel eens onder een klamboe willen slapen,’ zegt Betty, ‘dat lijkt me gezellig!’

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

- foto van klamboe (muskietennet uit reclamefolder)

- stukje vitrage om een idee te geven van het materiaal van de klamboe

kringgesprek:

- tante Alice wil niet ziek worden.

Wat doet ze om gezond te blijven?

-wat doen wij om gezond te blijven?

(handen wassen voor het eten, gezond eten, gymnastiek, zwemmen, genoeg slapen)

In het bijbelverhaal gaat het over een moeder die een ziek kind heeft.

b. liedje

“heb je soms verdriet of pijn?”

liedjesboek

Sabbatliedjes I, nr. 24

3. bijbelverhaal: Jezus geneest een buitenlands meisje

a. Jezus wordt opgemerkt

Jezus maakt een lange reis naar een ander land. Hij wil niet, dat de mensen weten dat hij er is. Toch heeft iemand hem gezien. Een vrouw weet, dat hij een belangrijk iemand is, die veel goeds kan doen. Zij wil Jezus zien. Ze wil iets aan hem vragen. De vrouw gaat naar Jezus toe. Ze zorgt ervoor dat ze met hem kan praten.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

materiaal:

B.I.V. 100a

(S7, S15, 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202)

b. de vraag van de vrouw

De vrouw is niet van hetzelfde volk als Jezus. Jezus is een Jood. De vrouw is een niet-Joodse. Niet Joodse mensen hebben heel andere gewoonten dan Jezus. Toch weet de vrouw dat Jezus een bijzondere man. Jezus moet haar dochter kunnen helpen. Haar dochter is erg ziek. Zij is niet zomaar ziek. Nee, ze doet soms heel erg gek. Dan kent ze niemand meer. Dan wordt de moeder een beetje bang voor haar. Ze wil zo graag dat haar dochter weer helemaal gewoon wordt. Ze vraagt aan Jezus. ‘Wilt u mijn dochter alstublieft helpen?’

materiaal:

B.I.V. 100a

(S7, S15, 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202)

c. het antwoord van Jezus

Jezus is verbaasd. Wat gek dat die vrouw met hem praat. Hij is toch een Jood en zij is dat niet. Waarom praat zij dan met hem? Toch denkt deze vrouw dat Jezus haar wel zal willen helpen. Hij zegt tegen haar: “Je weet toch wel, dat ik niet zomaar iets voor jou kan doen. Jij bent immers geen Joodse vrouw. Eerst moet ik de mensen van mijn eigen volk helpen, dan pas mensen van andere volken”.

materiaal:

B.I.V. 100a

(S7, S15, 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202)

Betekent dit dat Jezus haar niet zal willen helpen? Kan hij dat niet of wil hij dat niet? De vrouw gaat niet weg. Ze blijft bij Jezus staan. Nee, ze weet zeker dat Jezus haar wel zal helpen.

d. de aanhouder wint

De vrouw zegt: “Ik weet wel, dat u alleen Joden wilt helpen, maar u hebt zoveel kracht. Een beetje kunt u toch wel voor mijn dochter gebruiken?” Jezus ziet wel, dat de vrouw echt gelooft in zijn kracht. Zij vertrouwt er op dat hij haar echt kan helpen. Ze gelooft echt dat hij het wel zal doen. Dan zegt Jezus tegen haar: “Omdat je dat zo gelooft, daarom zal er gebeuren wat je wilt. Ga maar naar huis. Je dochter zal weer helemaal genezen zijn.”

materiaal:

B.I.V. 100a

(S7, S15, 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202)

e. de dochter is genezen

Als de vrouw thuis komt, ziet ze haar dochter in bed liggen. Ze is weer helemaal beter. Ze is weer haar eigen gezonde dochter. De niet-Joodse vrouw wist wel dat ze Jezus kon vragen om haar te helpen. Zij vroeg gewoon aan Jezus: “Heer, help mij”. En zij hield maar niet op, totdat Jezus haar hielp. Het was het beste wat zij kon doen. Gewoon volhouden en dan zag Jezus dat ze het echt meende.

materiaal:

B.I.V. 100a

(S7, S15, 2, 20, 29, 56, 101, 171, 202)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (zo)?

aan Kinderen:

- is het een joodse vrouw?

- wat wil de vrouw van Jezus?

aan Kleuters:

- wat zeggen de leerlingen op dit plaatje tegen Jezus (ma)?

aan Kinderen:

- wat vraagt de vrouw?

- hoort Jezus haar wel?

- geeft hij eerst geen antwoord?

aan Kleuters:

- gaat de vrouw weg op dit plaatje (di)?

- wil Jezus de vrouw niet helpen?

aan Kinderen:

- wat antwoordt Jezus aan de vrouw?

- betekent dat dat Jezus de mensen van Israël helpt?

- betekent het dat Jezus de weggelopen schapen van Israël zoekt?

aan Kleuters:

- wat doet de vrouw op dit plaatje (wo)?

- wat gelooft de vrouw?

aan Kinderen:

- wordt het zieke meisje ook echt beter?

- welk medicijn maakte het zieke meisje beter?

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (do)?

- wat gebeurt er als er veel ballonnen bij elkaar zijn? (feest)

- waarom zou de griekse vrouw feest kunnen vieren?

aan Kinderen:

- heb je de letters uit de ballonnen in de goede volgorde gezet.

Welke leertekst heb je gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.6.1)?

- wat staat daarover in de Bijbel?

- laten we het even lezen in Matteüs 15:25.

- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op

- wie heeft z'n werkje gemaakt?

- laat eens zien hoe hij geworden is?

- hoe is de juiste weg?

- welke zin heb je in de puzzel gevonden? (vr)

- ben jij ook blij als je een ander kan helpen?

c. liedje

“heb je soms verdriet of pijn?”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.6.1, voorgeknijpte
8.6.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.6.1
ophangen, 8.6.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 24*

5. toepassing: help vreemdelingen die het vragen of het nodig hebben

a. activiteit

Ik heb hier een mooie kleurplaat voor ieder van jullie. We nemen onze kleurplaten en we gaan aan de slag.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er geeft opdracht, kleuters/
kinderen voeren uit.*

*materiaal:
voor elk kind illustratie 8.6.5,
kleurpotloden*

b. leergesprek

- wat zien jullie op de kleurplaat?
- wat doen ze?
- waarom doen ze dat?
- vinden jullie het wel nodig dat ze dat doen?
- waarom vinden jullie dat (niet)?

*groeps- en werkvorm
leergesprek terwijl de kleuters/
kinderen kleuren*

C. SLUITING

1. liedje

“heb je soms verdriet of pijn?”

*liedjesboek:
Sabbatliedjes I, nr. 24*

2. gebed

Lieve Heer in de hemel. Dank u wel voor het verhaal van de vrouw die aan Jezus om hulp ging vragen. En zij bleef maar vragen en vragen. Nu weten wij dat wel als we uw hulp nodig hebben, we het niet één keertje moeten vragen, maar zo dikwijls totdat het gebeurt. Dank u, lieve Heer, dat u altijd wil helpen. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

MATTEÛS 17:24-31; MARCUS 9:14-29

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal over de genezing van de bezeten jongen (Marcus 9:14-29) volgt onmiddellijk op het bericht over de verheerlijking van Jezus (9:1-13). Drie van zijn leerlingen waren met hem mee op de berg gegaan. De anderen waren blijkbaar bezig met zendingsactiviteiten.

Wanneer het kleine groepje afdaalt, blijken de negen in een flinke discussie te zijn gewikkeld met een aantal schriftgeleerden in het bijzijn van veel volk (vers 14,15). Jezus' nieuwsgierigheid is geprikkeld en hij vraagt naar het onderwerp van gesprek. Een man uit het volk verhaalt van de ziekelijke toestand van zijn zoon en vermeldt dat hij aan de leerlingen had gevraagd hem te bevrijden, maar dat zij "het NIET hebben GEKUND". Letterlijk staat er dat zij de kracht er niet toe hebben gehad. Hij gaat er blijkbaar vanuit dat zij de boze geest niet aan kunnen. Jezus' reactie is indringend en pijnlijk: "O, ongelovig geslacht ..." Hij richt zich hier op het eerste gezicht op de mensen van zijn tijd in het algemeen, maar er is meer reden om aan te nemen dat het op de leerlingen slaat. Misschien heeft het ook betrekking op de vader van de jongen, omdat later uit het gesprek blijkt dat ook hij onvoldoende geloof kan opbrengen.

De ziekte van de jongen wordt meestal 'maanziekte' genoemd. Het gaat om een verstoring van de hersenwerking. De ongelukkige kreeg aanvallen, die afhankelijk werden geacht van de maanfasen. De verschijnselen ervan zijn: slaapwandelen, toevallen, hallucinaties en aanvallen van waanzin. Epilepsie werd ook tot de maanziekte gerekend. De beschrijving ervan in de evangeliën gaan in de richting van vallende ziekte, maar de oorzaak wordt aan bezetenheid toegeschreven. Dit is gemakkelijk te begrijpen uit de

onverwachte toevallen die de jongen in het vuur of het water deden terecht komen.

Na de beschrijving van het ziektebeeld smeekt de vader Jezus: "Maar **als** gij iets **kunt** doen, help ons en heb medelijden met ons". Is zijn vertrouwen in de kudde van Jezus aan het wankelen gebracht, nu gebleken is dat diens leerlingen, die in de ogen van de mensen toen een verlengstuk vormden van hun meester, de genezing niet konden tot stand brengen? Jezus reageert dan ook op **deze** woorden en herhaalt het "**Als gij kunt...**" maar geeft het een andere wending: "Alle dingen zijn mogelijk voor wie gelooft". Jezus wil daarmee zeggen dat het er niet om gaat of hij het kan, maar of de vader er in gelooft. En dit geloven is een **rotsvast vertrouwen** dat het kan. De vader begrijpt dit onmiddellijk en belijdt dat hij wel geloof heeft, maar dat zijn geloof onvoldoende groot is. Hierop en op het toestromen van de menigte drijft Jezus de boze geest uit.

Na afloop vragen de leerlingen aan hun meester, hoe het toch kwam dat zij er niet toe in staat waren. Jezus' antwoord is zeer beknopt en raak! Slechts door gebed kan dit gedaan worden. (17:29) Matteüs vertelt dat Jezus zei dat het vanwege hun kleingelovigheid was (17:20). Dat wil dus zeggen, vanwege gebrek aan absoluut vertrouwen. Lucas beëindigt zijn bericht met de opmerking dat iedereen versted stond over de majesteit Gods (9:43). Dat wil zeggen: de koninklijke kracht waarmee God in Jezus heeft gewerkt. Het komt er dus op neer dat de twee sleutelwoorden in het verhaal zijn: (niet) kunnen en (te weinig) geloven. Het (te weinig) geloven heeft (niet) kunnen tot gevolg. Het kunnen, kan slechts door gebed. Hieruit volgt dan weer dat geloven zonder gebed geen kracht opbrengt.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat alle dingen mogelijk zijn voor wie in God gelooft.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo juist, fout.
ma vuur, water
di heb vertrouwen
wo alle dingen zijn mogelijk voor wie in God gelooft
do plaatje 4 - Jezus pakte zijn hand toen stond de jongen op
vr * geloof
* geloof
* geloof
2. leertekst
Marcus 9:23 - "Alle dingen zijn mogelijk, voor wie in God gelooft".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.7.3, 8.7.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.6.1)
2. inleiding
pillen/poeiers/drankje/druppels, enz.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7 figuren: 3, 20, 29, 51, 56, 87, 89, 90, 117, 118, 195
4. bespreking
werkboekje 8 les 7, ingekleurde leertekstcirkel (8.7.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel 8.7.2)
5. toepassing
geen
6. liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 11
Elly en Rikkert III, nr. 1
Sabbatliedjes I, nr. 24, 27

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. wat is dat, die ziekte van die jongen? Wat in dit belangrijker is: wat vertellen we aan de kleuters/kinderen? De inleiding begint met het fenomeen: flauwvallen. Laat in het kringgesprek goed duidelijk worden wat dat is. Misschien heeft één der kleuters/kinderen dat wel eens meegemaakt. Wat gebeurt er met je tijdens en vlak voor en na dat proces.
3. in het verhaal wordt langzamerhand duidelijk, dat er toch iets speciaals nodig is om beter te kunnen worden en beter te kunnen maken. Steeds weer vraagt Jezus om dat éne woord: geloof (= vertrouwen). De vader moet ook hier weer eerst zijn geloof belijden. Jezus is daar heel duidelijk over.
4. de leerlingen blijken te klein-gelovig te zijn. Ze kunnen eigenlijk zelf niet helemaal geloven in dat, wat ze in staat zijn te doen. Ze missen vertrouwen in hun eigen kunnen. (door Gods hulp) Jezus was steeds weer er voor 100% van overtuigd, dat wat hij deed, goed was. Hij geloofde er helemaal in. Dat geloof dat bergen kan verzetten. In 3.e kunt u eventueel nog even met de kleuters/kinderen over praten. Maak het echter niet te uitgebreid. Het thema geloof komt steeds weer in de verhalen terug.
5. legt u altijd even de tekst van de liedjes uit, vóórdat u die met de kleuters/kinderen gaat zingen?

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat u van ons houdt. Dat wij bij u in de kerk mogen zijn. Help ons om goed naar het bijbelverhaal te luisteren en eerbiedig te zijn. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jezus geneest een buitenlands meisje

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat vraagt de vrouw op dit plaatje (8.7.3)?
- hoort Jezus de niet-Joodse vrouw?
- geeft hij haar gelijk antwoord?

- wat doet de vrouw op dit plaatje (8.7.4)?
- wat maakt haar dochter beter?

kijk naar de leertekstcirkel (8.6.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“heb je soms verdriet of pijn?”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
8.7.3,8.7.4 en 8.6.1(van vorige les)*

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 24*

2. inleiding: pillen

a. vertelling

Freddy en Betty hebben een grote neef. Neef Mark is nog aan het leren voor verpleger in het ziekenhuis. Dat werk vindt hij heel fijn. Soms werkt hij overdag. En soms werkt hij 's nachts. Met een andere verpleger moet hij dan op heel veel mensen letten. De meeste mensen in het ziekenhuis slapen 's nachts. Maar sommigen kunnen niet slapen. Dan drukken ze op het alarmknopje bij hun bed. Mark ziet dan zo wie heeft geroepen. Vannacht is het ook weer druk. Mark wordt telkens geroepen. Een mevrouw wil pilletjes tegen de pijn. Een meneer moet een plas doen. En zo zijn er nog meer mensen die Mark nodig hebben. Mark moet hard werken. Hij moet flink zijn best doen om al die zieke mensen snel te kunnen helpen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
pillen/poeiers/drankje/druppel-
senz.
kringgesprekje:
- moet Mark hard werken? Zal
Mark moe zijn na zijn werk?
- zouden jullie verpleger/ver-
pleegster willen worden? Waarom
wel / niet?
In het bijbelverhaal gaat het over
de leerlingen die mensen beter
willen maken.*

b. liedje

“we hebben allemaal wat”

*liedboekje:
Elly en Rikkert III, nr. 1*

3. bijbelverhaal: de bezeten jongen

a. de zieke jongen

Er is een man die een zoon heeft. Die jongen is niet zo gezond. Soms gaat het goed met hem en soms niet. Zomaar opeens kan de jongen beginnen te schudden. Dan kan hij zijn armen en benen niet meer stil houden. Soms is dat heel gevaarlijk. De jongen is wel eens zomaar in een vuur gelopen. Een andere keer is hij zomaar in het water gevallen. De vader maakt zich veel zorgen. Wie kan zijn zoon helpen? Het is zo'n nare ziekte.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
geen*

b. bij de leerlingen van Jezus

Jezus stuurt zijn leerlingen weg om mensen te helpen. Zij mogen ook de mensen beter maken en ze moeten over God vertellen. De leerlingen zijn nu in het dorp waar de vader met zijn zieke zoon woont. De vader hoort over de leerlingen. Zouden zij zijn zoon kunnen helpen? Weet je wat? Hij zal naar hen toegaan. Hij zal zijn zoon meenemen. Misschien lukt het wel!
De leerlingen doen wat ze zo vaak Jezus hebben zien doen, maar er gebeurt niets. Ze proberen het nog een keer. De jongen wordt niet beter! Nee, er gebeurt niets. Wat is er aan de hand? Waarom kunnen zij de jongen niet beter maken?

*materiaal:
B.I.V. 100b met 51, zonder 3, 29, 56.
(S4, S7, 51, 87, 89, 90, 195)*

c. bij Jezus

Daar komt Jezus aan. Hij is met drie leerlingen ergens naar toe geweest. Hij ziet een heleboel mensen rondom de negen andere leerlingen staan. Wat is er aan de hand? Dan ziet Jezus de vader en de zieke zoon. De vader is zo teleurgesteld. De vader vertelt nu het verhaal aan Jezus. Hij zegt: "ik heb mijn zoon naar uw leerlingen gebracht, maar zij kunnen hem niet helpen". De jongen wordt dicht bij Jezus gebracht. Opeens begint de jongen weer te trekken met zijn armen en benen.

*materiaal:
B.I.V. 100b met 20, 51, 118.
(S4, S7, 3, 20, 29, 51, 56, 87, 89, 90, 118, 195)*

d. de jongen wordt weer gezond

O, wat gaan die tekeer. Dan opeens, bewegen ze helemaal niet meer. De jongen ligt nu doodstil. Wat is er met hem aan de hand? Is hij dood? Jezus weet wel beter. Hij pakt de hand van de jongen. En kijk, de jongen staat op. Hij ziet er weer helemaal gezond uit! De mensen zijn stomverbaasd. Wat zijn vader en zoon blij! Jezus en zijn leerlingen gaan weer verder. Er zijn nog meer mensen die hem willen spreken.

*materiaal:
B.I.V. 100b met 20, 51, 117.
(S4, S7, 3, 20, 29, 51, 56, 87, 89, 90, 117, 195)*

e. het kleine geloof

Alle leerlingen gaan met Jezus mee. Ze zwijgen. De leerlingen die eerst hebben geprobeerd om de jongen beter te maken, begrijpen het niet. Hoe komt het nu dat Jezus het wel kon en zij niet? Dan vragen ze aan Jezus. "Wilt u ons dat uitleggen?" Dat doet Jezus. "Weet je hoe dat komt?" zegt hij. "Dat komt, omdat jullie niet genoeg geloven in God. Je moet er helemaal op vertrouwen dat God je die kracht geeft. Dan zal het jullie ook wel lukken."
Dat kunnen de leerlingen wel begrijpen. Ze moeten een groter geloof hebben. Ze moeten meer op God vertrouwen, dat ze het wel kunnen. Dat zullen ze moeten leren.

*materiaal:
B.I.V. 100b zonder 51, 90
(S4, S7, 3, 29, 51, 56, 87, 89, 195)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- gaat Jezus elke dag met de leerlingen op pad (zo)?
- wat horen de leerlingen Jezus doen?
- wat zien de leerlingen Jezus doen?

aan Kinderen:

- komen de mensen nu ook naar de leerlingen toe?
- willen de leerlingen zieke mensen helpen?
- doen de leerlingen alles zoals Jezus het doet?
- wat moeten de leerlingen nog leren?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (ma)?
- is de jongen erg ziek?

aan Kinderen:

- waar valt de jongen soms in?
- wat vraagt de vader aan Jezus?

aan Kleuters:

- wat zegt de man tegen Jezus (di)?

aan Kinderen:

- konden de leerlingen de jongen genezen?
- weet je ook waarom niet? wat zegt Jezus?

aan Kleuters:

- wat doet de vader op dit plaatje (wo)?
- hoelang is de jongen al ziek?

aan Kinderen:

- gelooft de man dat Jezus hem kan beter maken?
- wat zegt Jezus tegen de vader?

aan Kleuters:

- wat doet Jezus op dit plaatje (do)?
- is hij daarna weer beter?

aan Kinderen:

- hoe heeft Jezus de jongen beter gemaakt?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.7.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Marcus 9:23.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welk woord staat niet in de puzzel op je werkblad?
- hoe kunnen de leerlingen genezen?
- hoe kan de jongen beter worden?

c. liedje

“we hebben allemaal wat”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.7.1, voorgeknippte
8.7.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.7.1
ophangen, 8.7.2 uitdelen en op
plakken*

*liedboekje:
Elly en Rikkert III, nr. 1*

5. toepassing: de leerlingen kunnen het nog niet

a. activiteit

Jongens en meisjes, vandaag spelen we een toneelstukje. We hebben een vader en een zoon nodig. Verder nog enkele mensen die de leerlingen van Jezus zijn en Jezus zelf. We spelen het in vijf delen (bedrijven).

1. de vader en de zieke zoon

De zieke zoon begint soms plotseling te schudden. Hij kan zijn armen en benen niet stil houden. De vader is heel bezorgd. Hij wil wel helpen maar hij weet niet hoe.

2. naar de leerlingen van Jezus

De vader heeft gehoord dat de leerlingen van Jezus mensen genezen. Hij gaat er met zijn zoon naar toe. Misschien kunnen zij wel helpen. De leerlingen proberen en proberen. Zij doen van alles (bidden, handen opleggen, enz...) maar het lukt niet.

3. naar Jezus

Dan gaat de vader naar Jezus toe en hij vertelt hem dat zijn leerlingen niet hebben kunnen helpen. De zieke jongen begint weer te trekken met zijn benen en armen.

4. Jezus geneest de zieke jongen

De jongen kan zich niet stil houden, maar dan valt hij en hij is opeens doodstil. De vader is bang, de leerlingen weten niet wat er moet gebeuren. Dan pakt Jezus de hand van de jongen en de jongen doet zijn ogen open. Hij kijkt om zich heen. Hé, wat is dat? Is hij genezen? Het lijkt van wel!

De vader is blij, de zoon is blij, de leerlingen zijn blij en Jezus is blij.

5. Jezus praat met de leerlingen

Hoe komt het dat u het wel kan en wij niet, vragen de leerlingen? Dan vertelt Jezus dat zij nog niet genoeg in God geloven. Je moet helemaal vertrouwen in God en hem kracht vragen. Dan zal het jullie ook wel lukken.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er geeft instructies, kleu-
ters/kinderen voeren uit*

C. SLUITING

1. liedje

“we hebben allemaal wat”

*liedboekje:
Elly en Rikkert III, nr. 1*

2. gebed

Lieve Heer in de hemel, dank u voor het verhaal over de zieke jongen. Help ons om te geloven dat we zieke jongens en meisjes echt goed kunnen helpen. Het was fijn om weer met elkaar in de kindersabbatschool te zijn. Wilt u bij ons zijn de komende week zodat we elkaar weer de volgende sabbat goed en gezond kunnen ontmoeten. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

8. wie is groot en wie is klein?

MATTEÛS 18:1-11; MARCUS 9:33-37; LUCAS 9:46-48

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Na een rondreis in Galilea komen de leerlingen samen met Jezus thuis in Kapernaüm (Marcus 9:33). De leerlingen waren onderweg met elkaar in gesprek geweest (9:34). Waarschijnlijk waren die gesprekken nogal intens, want Jezus vraagt bij hun thuiskomst, waarover het ging. De leerlingen vinden dit een vervelende vraag, want zij hadden het erover gehad, wie de **meeste of belangrijkste** van hen was (Marcus 9:33,34 en Lucas 9:46). De evangelist Matteüs geeft het gesprek een bredere horizon. Hij vermeldt dat het ging om wie er de **grootste** is in het koninkrijk van God (Matteüs 18:1). In beide gevallen gaat het dus om de belangrijkste. De gebruikelijke antwoorden bij de schriftgeleerden waren in die tijd nogal verschillend. De ene groep zei dat het de **'rechtvaardigen'** zijn, anderen meenden dat het diegenen zijn die in **'tora-(Schrift)kennis'** en **'goede werken'** uitmunten. Weer anderen gingen ervan uit dat de Schrift- en Mischna- (mondelijke traditie) leraren, die de kinderen getrouw en overeenkomstig de waarheid onderrichten, daarvoor in aanmerking komen. Ook was er de zienswijze dat het de oudsten en de leraren zijn die velen tot gerechtigheid (=barmhartigheid, meer goed doen dan wat de tora wel voorschrijft) aanzetten. Een veel voorkomende gedachte was, dat het de martelaren zijn, die op de eerste plaats in het Koninkrijk Gods staan.

De rabbi van Nazaret benadert de vraag op een andere wijze. Volgens de evangelisten neemt hij een kind in de kring van de apostelen en legt hen uit dat het diegenen zijn die de gerechtigheid van een kind kunnen opbrengen. Daarmee wil hij niet zeggen, dat men de onschuld, de reinheid of de

leergierigheid of andere eigenschappen van een kind moet kunnen opbrengen, maar-aan-het-kind-gelijk-moet-zijn op het vlak van **'zijn situatie van afhankelijkheid'**. Marcus onderstreept de volgende woorden van Jezus: "Indien iemand de **EERSTE** wil zijn, die zal de **ALLERLAATSTE** zijn en **aller DIENAAR** (9:35). Het gaat hem om het **DIENEN**. Zo zegt hij later dat de mensenzoon niet gekomen is om zich te laten **DIENEN**, maar om te **DIENEN** (10:45).

Bij Matteüs komt dit ook duidelijk uit de verf: "Wie nu zichzelf **GERING** zal achten als dit kind, die is de grootste in het Koninkrijk der hemelen (18:4). Aan de basis en voorwaarde voor die mentaliteit en opstelling in het leven dient bekeering vooraf te gaan (Matteüs 18:3). Net zoals een kind zich afhankelijk weet en minder belangrijk dan de volwassenen om zich heen, zo dienen de burgers van Gods Koninkrijk zich geringer te achten dan God (hem dus de eerste plaats toe te kennen) en hem dus te dienen. Daar het werk van God gericht is op het redden van mensen, zijn kinderen, en hij ervoor heeft gekozen dit niet door kracht en geweld, maar door liefde en dienstbaarheid te doen, dienen zijn dienaren diezelfde instelling op te brengen.

Wanneer Jezus dan spreekt over het ontvangen van kinderen in zijn naam, dan heeft hij het over de redeneringen en de eenvoudigen die afhankelijk zijn en bescherming nodig hebben. Ontvangen betekent hier: opnemen, verzorgen, dienen en vriendelijk bejegenen. Wie dat doet, ontvangt daarmee Jezus zelf, zegt hij, en toch weer niet; hij ontvangt in wezen diegene, die Jezus gezonden heeft, God zelf! (Marcus 9:37; Lucas 9:48). En in diens ogen zijn allen zijn dienaren, zijn kinderen en dus gelijk voor hem.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je je eenvoudig moet gedragen en anderen moet dienen.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo minister, belangrijkste
ma minste, groot
di helpen
wo als een kind worden
do de kleinste van jullie allemaal, die is het grootst.
vr 1. ruzie; koning; belangrijkste; baas; mij; koning; dienen.
2. goed = een kind; zijn arm; het belangrijkste; grote mensen; een kind; gewoon; het koninkrijk van God.
2. leertekst
Lucas 9:48 - "de kleinste van jullie allemaal, die is het grootst".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.8.3, 8.8.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.7.1)
2. inleiding
foto van een atleet/ stopwatch/ hardloopschoenen e.d.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, S15
figuren: 2, 28, 55, 88, 89, 110
poppenkastpoppen zoals koning, koningin en twee ministers
4. bespreking
werkboekje 8 les 8, ingekleurde leertekstcirkel (8.8.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.8.2)
5. toepassing
voor elk kind een uitgeknipte bloem geplakt op een gekleurd kaartje (8.8.5), kleurtjes of stiften
6. liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 11
Elly en Rikkert III, nr. 1
Elly en Rikkert IV, nr. 18
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. het eeuwige geruzie over wie dan wel de belangrijkste is, is het thema van dit verhaal. Wie zijn er in een koninkrijk belangrijk? Over dat gegeven gaat de inleiding. Het is erg leuk om het met behulp van een poppenspel te doen. Oefent u ruimschoots van tevoren?
3. in het midden van het verhaal blijkt, dat er twee verschillende koninkrijken zijn: die van de leerlingen en die van Jezus. Het ene is gelijk aan alle andere koninkrijken, het andere is (nog) nergens te zien.
4. met de bloemen als materiaal bij de toepassing laten we zien, dat er in de natuur veel verschillende soorten bestaan, maar is daarom de één belangrijker dan de andere?

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 11”

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat we met z'n allen in de Kindersabbatschool zijn. Dank u dat we samen kunnen bidden en zingen. Wilt u ons helpen om het verhaal goed te begrijpen. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de bezeten jongen

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat gebeurt er met de jongen op dit plaatje (8.8.3)?
- was die jongen erg ziek?

- wat doet de vader op dit plaatje (8.8.4)?
- gelooft de vader dat Jezus zijn zoon kan beter maken?
- voor wie zijn alle dingen mogelijk?

kijk naar de leertekstcirkel (8.7.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“we hebben allemaal wat”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

8.8.3, 8.8.4 en 8.7.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 1

2. inleiding: nummer één

a. vertelling

De jongens en de meisje hebben gymnastiek. Ze staan buiten op het sportveld. ‘We gaan hardlopen,’ zegt de gymmeester. ‘We lopen één rondje. Wie kan dat?’

Alle jongens en meisjes steken hun hand op. ‘Goed zo,’ zegt de meester. ‘Maar als je moe wordt, ga je rustig wandelen. Afgesproken? Klaar voor de start ...? Ja ...!’ Daar gaan ze. Freddy en Betty kunnen goed hardlopen. Ze lopen al vooraan. ‘We komen het eerst aan, Betty!’ roept Freddy. ‘Volhouden, Freddy, we gaan winnen,’ roept Betty. Maar opeens komt Martin eraan. Martin heeft van die lange benen. Martin maakt van die grote passen. Zoef ...! Martin loopt hen voorbij. En dan passeren er nog meer kinderen. Freddy en Betty komen bijna als laatste aan. ‘Goed gelopen Martin,’ zegt de meester. ‘En jullie hebben ook allemaal prima gelopen, kinderen. Niemand is gestopt.’ ‘Jammer, ik heb niet gewonnen,’ moppert Betty teleurgesteld.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*foto van een atleet/ stopwatch/
hardloopschoenen e.d.*

kringgesprek:

- kunnen alle kinderen nummer één (of: eerste) worden bij een hardlooptwedstrijd?
  - ben je verdrietig als je niet de eerste wordt?
  - hoe vind je het om de laatste te zijn bij een wedstrijd?
- In het bijbelverhaal gaat het over een paar leerlingen die nummer één (de belangrijkste persoon) willen zijn.*

b. liedje

“vertel me eens”

liedjesboek

Elly en Rikkert IV, nr. 18

3. bijbelverhaal: elkaar dienen

a. de helpers van de koning

Een koninkrijk is een land met een koning en een koningin en nog veel mensen, die voor het land zorgen. Die mensen zijn samen de baas met de koning en de koningin. Ze praten elke keer met elkaar en daarna weten ze wat ze moeten doen. Ze moeten zorgen voor het geld van het land. Ze moeten zorgen dat er genoeg scholen zijn. Ze moeten zorgen dat er genoeg ziekenhuizen zijn. Die mensen die samen de baas zijn met de koning en koningin heten ministers. Die mensen zijn heel belangrijk voor de koning en de koningin. De mensen moeten luisteren naar de koning en de koningin maar ook naar de ministers. Ministers zijn heel belangrijk. Zij helpen de koning en de koningin, het volk en het land te leiden.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt*

*materiaal:
poppenkastpoppen zoals koning,
koningin en twee ministers*

b. het koninkrijk van Jezus volgens de leerlingen

De leerlingen praten met elkaar. Stel je eens voor dat Jezus koning wordt. Dan zou hun land ook een koninkrijk zijn. Wie zal er dan minister mogen zijn? Wie zal dan de belangrijkste minister mogen zijn? Jezus moet één van kiezen. Ze gaan naar hem toe. Wie zal Jezus uitkiezen om minister te zijn?

*materiaal:
B.I.V. 102a zonder 2.
(S4, S7, S15, 28, 55, 88,89)*

c. zo gewoon als een kind

Jezus hoort wat de leerlingen zeggen. Dan roept Jezus een kind bij zich. Het kind komt bij Jezus. Het kind staat nu midden tussen de leerlingen. Dan zegt Jezus: "kijk eens naar dit kind. Het wil niet belangrijk zijn. Het wil niet het meest te vertellen hebben. Het wil niet de eerste zijn. Het is gewoon een kind. Het doet heel gewoon. Het weet dat het minder is dan grotere kinderen en dan de grote mensen. Het is zichzelf." De leerlingen begrijpen het nog niet. Wat bedoelt Jezus? Moeten zij soms ook kinderen worden? Dat kan toch niet?

*materiaal:
B.I.V. 102a met 110
(S4, S7, S15, 2, 28, 55, 88,89,
110)*

d. een koninkrijk van helpers

Nee, zegt Jezus, kinderen hoeven jullie niet te worden. Jezus bedoelt, dat ze net zo gewoon moeten doen als een kind. Je hoeft niet meer te zijn dan je bent, maar je moet juist anderen helpen. Jezus zegt: "wie de eerste wil zijn, wordt misschien wel de laatste!"

In het koninkrijk van Jezus komen de mensen, die veel voor elkaar over hebben. Die elkaar willen helpen. Daar in dat Koninkrijk is niemand de belangrijkste of de eerste, want iedereen helpt iedereen!

*materiaal:
B.I.V. 102a met 110
(S4, S7, S15, 2, 28, 55, 88,89,
110)*

e. niet de belangrijkste zijn

Wat hadden de leerlingen toch een groot probleem! Ze wilden zo graag weten wie van hen de belangrijkste, de eerste zou zijn. Vooral als Jezus koning zou zijn. Dan zouden zij vast wel iets belangrijks mogen worden. Wie zou dan de belangrijkste minister zijn? Jezus hoorde dat wel. Hij wilde niet dat de leerlingen zo dachten. Hij zei tegen hen: "Kijk naar dit kind. Die doet tenminste gewoon zoals hij is. Je hoeft toch niet de belangrijkste te zijn!"

*materiaal:
B.I.V. 102a met 110
(S4, S7, S15, 2, 28, 55, 88,89,
110)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (zo)?
- waarom maken ze ruzie met elkaar?

aan Kinderen:

- wat willen de leerlingen graag worden?
- waarom willen ze dat?

aan Kleuters:

- wat vraagt Jezus op dit plaatje aan de leerlingen (ma)?
- durven ze het te zeggen of schamen ze zich?

aan Kinderen:

- wat moet je volgens Jezus doen om de eerste en de belangrijkste te zijn?
- wat staat daarover in Lucas hoofdstuk 9 vers 48?

aan Kleuters:

- waarom roept Jezus een kind bij zich op dit plaatje (di)?
- wil het kind ook de belangrijkste en de eerste zijn?

aan Kinderen:

- als je de belangrijkste bent volgens Jezus word je dan bediend?
- wat moet je dan juist doen?

aan Kleuters:

- wat vertelt Jezus op dit plaatje (wo)?

aan Kinderen:

- wat moet je doen om bij Gods koninkrijk te horen?
- moeten de leerlingen weer een baby worden?

aan Kleuters:

- wat is dit voor een apparaat op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- hebben jullie de woordjes in de omkeermachine gestopt. Welke leertekst komt er uit?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.8.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 9:48.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe is de tekening op je werkblad geworden?
- hoe heb je de zinnen ingevuld?

c. liedje

“vertel me eens”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.8.1, voorgeknippte
8.8.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.8.1
ophangen, 8.8.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 18*

5. toepassing: alle bloemen zijn even belangrijk

a. kringgesprek

- Elk kind mag een bloem pakken.
- wie weet hoe zijn bloem heet?
  - wie vindt zijn bloem het mooiste?
  - wie vindt zijn bloem het grootste?
  - wie vindt zijn bloem het kleinste?
  - wie vindt alle bloemen mooi?
  - wie weet welke bloem het belangrijkste is?
  - waarom?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
voor elk kind een uitgeknipte
bloem geplakt op gekleurd karton
(8.8.5)*

b. activiteit

Nu gaan jullie allemaal je eigen bloem kleuren, of die nu groot is of klein, mooi of minder mooi. Doe maar goed je best.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
kleurpotloden*

C. SLUITING

1. liedje

“vertel me eens”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 18*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij danken u dat wij uw kinderen zijn. Dank u dat u ook onze koning bent. We willen allemaal uw helpers zijn. Leer ons om de anderen voor te laten gaan. Wij hoeven niet belangrijk te zijn. Blijf met ons in de eredienst, in de naam van Jezus. Amen!

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

9. de herder zoekt zijn schaap

MATTEÛS 18:12-14; LUCAS 15:4-7

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal van de herder en zijn verloren schaap kan men gerust een gelijkenis noemen (Lucas 15:1-10; Matteüs 18:12-14). Het verhaal is zeer eenvoudig verteld en heeft een duidelijke les: blijdschap vloeit voort uit het terugvinden van iets wat men heeft verloren. Dat geldt ook voor het verhaal over de **verloren** penning en de **verloren** zoon. Alle drie schetsen ze de verhouding tussen God en de mens. God houdt van de mens en het bedroeft hem wanneer de mens zich van hem afkeert. God zet zich in om elke 'verloren' mens terug te vinden. De penning, het schaap en de zoon symboliseren deze 'verloren' mens. Toch gaat het in de verhaaltjes niet om de hoedanigheid van de penning en het schaap, maar om de **inzet** van hem of haar, die zoekt met de daaropvolgende blijdschap bij het terugvinden. Jezus wil hier duidelijk maken dat het God niet onverschillig laat dat de mens zich van hem afkeert en ook niet als deze zich weer tot God omkeert. Het verhaal over de verloren zoon vertelt over de instelling en houding van de 'verlorene'. Daarin wordt niet alleen Gods betrokkenheid ten aanzien van de mens helder, maar ook de schuld, de wroeging en de inkeer van de mens worden onderstreept. Het gegeven 'bekering' komt er sterk in tot uiting, toch is het niet afwezig in de vorige twee. In de conclusie van zowel het verhaal van het schaap als dat van de penning klinkt meer dan duidelijk: "Ik zeg u dat er alzo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar, die zich **BEKEERT**, meer dan over negenennegentig rechtvaardigen die geen **BEKERING** nodig hebben". (15:7) "Alzo is er, zeg ik u, blijdschap bij de engelen Gods over één zondaar, die **ZICH BEKEERT**" (15:10). Er dient op te worden gewezen dat de uitdrukkingen "in de hemel" en "engelen Gods" in eerste instantie betrekking hebben op God zelf. De joden schroomden om de naam van God veelvuldig uit te spreken. Daarom deze omschrijvingen. Waar **Koninkrijk der hemelen** staat, moet men eigenlijk ook **Koninkrijk Gods** lezen.

Het gaat dus niet zozeer om de plaats (de hemel) of de wezens (engelen) aldaar, maar om God zelf! De sleutelwoorden in de verhalen komen veelvuldig voor en helpen de lezer de kern ervan in het oog te houden: verliezen (7x) en vinden (9x). De werkelijke draagwijdte van deze woorden vinden we in de veelzeggende woorden "want mijn zoon (uw broeder, 18:32) was **DOOD** en is weer **LEVEND** geworden (hij was **VERLOREN** en is **GEVONDEN**)". De 99 schapen, de 9 penningen en de thuisgebleven broer vertegenwoordigen de kinderen Gods, die niet weggelopen zijn van God en deel hebben aan hem. ("Kind, gij zijt altijd bij mij en het mijne is het uwe" 18:31).

Deze drie verhalen mogen dus niet los van elkaar worden gelezen. Samen beklemtonen zij de belangrijkste aspecten die hierboven zijn vermeld en doen de les ervan diep en het geheugen en de gedachten van de hoorders of lezers dringen. Matteüs vertelt het verhaal van het verloren schaap op zeer beknopte wijze en geeft het een iets andere wending, omdat het niet los moet worden gelezen van de verzen 1-11 (zie hiervoor de informatie bij Matteüs 18:1-44). Zo laat hij Jezus besluiten "Zo bestaat bij uw Vader, die in de hemelen is, de wil niet, dat één dezer kleinen verloren gaat (18:14)" Kleinen heeft dan betrekking op de rechtvaardigen die als kinderen zijn (= zich van God afhankelijk voelen). Er valt nog ontegenzeggelijk meer te zeggen over deze verhalen (vooral over dat van de verloren zoon), maar het volstaat om nog enkele gegevens te verstreken voor een goed begrijpen en kunnen vertellen ervan.

Het herdersbestaan:

In Palestina werden zeer veel schapen gehouden, vooral in het bergachtige Judea en in het gebied over de Jordaan. Met grote kudden trok men ver van de dorpen en steden weg om voldoende voedsel te halen. Vooral in de zomer zocht men de open en koelere hoogvlakten op. In de winter zakte

men weer af naar warme en meer beschermde dalen. De wildernis uit het verhaal is de “woestijn” in die zin dat het gaat om de **woeste streken**. Daar vindt men slechts gras, struiken en ruwe planten. Deze gaven toch nog voldoende voedsel aan de schapen. De herder werd meestal vergezeld door een hond en ging voor zijn schapen uit. Zo wees hij hen de weg. In het land waren allerlei schaapskooien, waarin de herders ‘s avonds hun kudde dreven. Het ging dan om een omheinde ruimte, waarin meerdere kudden beschutting konden vinden. Zij waren opgetrokken met ruwe stenen en doorntakken om de kudden te beveiligen voor dieven. De herders sliepen in tenten die zij in de buurt van de schaapskooi opzetten. Als de herder met zijn kudde bij de schaapskooi kwam, ging hij aan de ingang staan en liet hij zijn schapen erin terwijl ze telde. Hij liet ze dan onder zijn staf, die hij

schuin voor zich hield naar binnen gaan. Schapen waren zeer nuttige dieren. Enerzijds gebruikte men hen wol, anderzijds werden ook hun huid, melk en vlees te nutte gemaakt. Men moet niet vergeten dat het schaap ook in de offerdienst een belangrijke rol speelde.

Schelling:

In het verhaal van de vrouw die geld verloren is, is sprake van een schelling. Dit muntstuk wordt ook **penning** of **drachme** genoemd. Het is een Griekse munteenheid, die evenals de Romeinse **denarius** (of **duit**) overeenkomt met het vierde deel van de joodse **sjekel** (of **sikkel**). Het is moeilijk om de juiste waarde ervan in ons geld uit te drukken, maar het kwam ongeveer overeen met het normale dagloon van een arbeider (Matteüs 20:2-13).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat God jou zoekt tot hij je heeft gevonden.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo alle mensen die van God houden
ma grazen, drinken, weer naar huis
di verdwaald
wo hij roept en zoekt
do schouders
vr 1. verhaal, over, herder, weg, herder, weer
= herder.
2. veilig
2. leertekst
Lucas 15:5 - "als hij het schaap vindt is hij blij"

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.9.3, 8.9.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.8.1)
2. inleiding
mooie knikkers (eventueel om uit te delen).
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S3, S4, S7, S11, S16, figuren: 18, 88, 89, 126, 127, 128, 129, 130)
4. bespreking
werkboekje 8 les 9, ingekleurde leertekstcirkel (8.9.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.9.2)
5. toepassing
illustratie 8.9.5, kleurtjes
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 30
Elly en Rikkert II, nr. 11
Elly en Rikkert IV, nr. 18
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. hoewel het één van de bekendste verhalen van het Nieuwe Testament is, moet de aanleiding tot dit verhaal ook worden vermeld. Men treft dit aan in het eerste gedeelte van het verhaal en verder uitgewerkt in het gedeelte onder de leertekst.
3. in plaats van de schaapjes in de zandtafel, kunt u ook schaapjes op stokjes maken en deze op laten steken na het zeggen van de leertekst.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u wel dat u voor ons hebt gezorgd in de afgelopen week. We zijn blij dat we kleren van u krijgen en een huis. Dank u voor onze papa's en mama's. Dank u wel dat we nu kunnen luisteren naar de verhalen uit de Bijbel. Help ons om het verhaal vandaag goed te onthouden. Amen.

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

*liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11*

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop*

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk*

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: elkaar dienen

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- weet je nog waar de leerlingen ruzie over maakten op dit plaatje (8.9.3)?
- durfden zij het aan Jezus te vertellen?
- hadden de leerlingen het goed begrepen?
- waarom haalde Jezus een kind naar voren op dit plaatje (8.9.4)?
- wat moet je doen om bij zijn koninkrijk te horen?

kijk naar de leertekstcirkel (8.8.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“vertel me eens”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

8.9.3, 8.9.4 en 8.8.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert IV, nr. 18

2. inleiding: de kostbare knikker

a. vertelling

Freddy heeft knikkers. Niet één, niet twee, nee, wel tweehonderd. Hij bewaart de knikkers in een grote doos. Maar de mooiste knikkers bewaart hij apart, in een knikkerzak. Soms legt hij die mooie knikkers op tafel. Blauwe knikkers, gele knikkers, groene, rode en één knikker met glittertjes. En dat is de allermooiste. Freddy is even weggeweest. Hij heeft de knikkers op tafel laten liggen. Als hij terugkomt, wil hij zijn knikkers weer bewonderen: prachtig, die blauwe knikkers en die gele en die groene en die rode en ... hé waar is de knikker-met-de-glittertjes? Foetsie? ‘Mama ...,’ roept Freddy, ‘m’n glittertjes-knikker is weg.’ Mama en Freddy gaan zoeken. Ze kijken in alle hoeken. ‘Freddy, ik stop met zoeken,’ zegt moeder. ‘Maar ik ga door,’ zegt Freddy. Freddy geeft het zoeken niet op. Voor de zekerheid kijkt hij in de doos van Moortje, de poes. En je raad het zeker wel? Moortje is ook dol op knikkers, vooral op knikkers met ..... (glittertjes).

b. liedje

“Jezus is de goede herder”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

- mooie knikkers (eventueel om uit te delen)

- Waarschuw de kinderen dat ze de knikker niet in hun mond mogen stoppen.

kringgesprek:

- is Freddy snel klaar met zoeken?

- waar heeft hij de knikker gevonden?

- zou jij ook lang gaan zoeken?

Waarom wel/niet?

- of zou je al snel stoppen met zoeken? Waarom wel/niet?

Het bijbelverhaal gaat over de goede herder die het verdwaalde schaapje overal zoekt.

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 30

3. bijbelverhaal: het verdwaalde schaap

a. Jezus en zijn luisteraars

Jezus kan heel goed vertellen. Zijn verhalen gaan over gewone dingen om je heen. Altijd zijn er veel mensen die naar Jezus komen luisteren. Ze vinden het fijn om zijn mooie verhalen te horen. Maar het zijn niet alleen mooie verhalen. Nee, Jezus wil de mensen er ook iets mee leren. Er zijn ook mensen die vinden dat Jezus dat niet moet doen. Hij moet niet met die gewone mensen praten. Zij vinden dat die mensen allemaal verkeerde dingen doen. Jezus ziet die mopperaars staan. Hij zegt tegen hen: "Ik zal een verhaal vertellen speciaal voor jullie!"

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
geen*

b. de herder met de honderd schapen

Er is een herder die wel honderd schapen heeft. Dat zijn er een heleboel. Die schapen moeten eten hebben. De herder brengt de schapen naar de wei. Als ze het gras op hebben gegeten, moet hij ze naar een andere wei brengen. Zo lopen de schapen de hele dag te eten. De herder moet goed op zijn schapen letten. Af en toe telt hij ze: 10, 20, 30, ...tot de 100. Na een tijdje telt de herder weer. Nu telt hij er geen 100, maar 99. Er is één schaap weg. Waar kan dat schaap zijn?

*materiaal:
B.I.V. 104a zonder 1 en 164 met
18 en 126
(S3, S4, S7, S11, S16, 18, 126,
127, 129, 130)*

c. honderd min één is negennegentig

De herder telt nog eens. Nee, er zijn echt niet meer dan 99 schapen. Hij moet het ene schaap gaan zoeken. Een schaap alleen, dat is veel te gevaarlijk. Er kunnen leeuwen of beren komen en straks is het donker. Het schaap kan zelf de weg naar huis niet vinden. De herder gaat op weg. Hij kijkt overal. Op de bergen, langs de weg, op de wei, achter de struiken. Hij roept het schaap. Zal het schaap hem horen?

*materiaal:
B.I.V. 104a zonder 126, 127, 129,
130, 164.
(S3, S4, S7, S11, S16, 18,)*

d. gevonden

Eindelijk. Na een hele tijd zoeken en een hele tijd roepen, ziet de herder het schaap. Het zit vast tussen de struiken. De herder helpt het schaap. Wat is de herder blij! Hij tilt het schaap op. De hele weg naar huis terug draagt hij het schaap. Het schaap mag niet weer kwijtraken! De herder heeft weer 100 schapen: 99+1.

*materiaal:
B.I.V. 104a, met 128, zonder 126,
127, 129, 130, 164.
(S3, S4, S7, S11, S16, 18, 128)*

e. wat een blijdschap!

De herder is eindelijk thuis. Met al zijn 100 schapen. Het ene schaap dat weg was, draagt hij nog op zijn schouders. De herder roept de buren en de vrienden. "Ik ben zo blij!" zegt hij tegen hen. "Ik heb het schaap, dat ik eerst kwijt was, weer terug!" En de buren en vrienden? Zouden zij ook blij zijn?

*materiaal:
B.I.V. 104a met 88, 89, 128,
zonder 126, 127, 130, 164, (S3,
S4, S7, S11, S16, 18, 88, 89, 128)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zorgt er goed voor de schapen op dit plaatje (zo)?
- wie is onze herder?

aan Kinderen:

- wie worden er bedoeld met die schapen?
- welke leertekst heb je in de schapen gevonden?

aan Kleuters:

- welk beroep heeft de man op dit plaatje (ma)
- wat doet de herder met de schapen?

aan Kinderen:

- wat kunnen de schapen buiten doen?
- waar brengt de herder de schapen 's avonds naar toe?

aan Kleuters:

- wat doet de herder op dit plaatje (di)?
- waar staat de herder?

aan Kinderen:

- hoeveel schapen zijn er zoekgeraakt?
- wat is er met het schaap gebeurd?

aan Kleuters:

- wat doet de herder nu op dit plaatje (wo)?
- waar zoekt de herder?

aan Kinderen:

- wat doet de herder om het schaap terug te vinden?

aan Kleuters:

- waar vindt de herder het schaap op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- hoe neemt de herder het schaap mee naar huis?
- is hij blij dat hij dat ene schaap heeft terug gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.9.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 15:5.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe heb je de woorden ingevuld op je werkblad?
- welk woord heb je gevonden als de schapen over het bruggetje naar hun eigen hekje zijn gelopen?
- wil jij ook een schaapje van God zijn?

c. liedje

“Jesus is de goede herder”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.9.1, voorgeknipte
8.9.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.9.1
ophangen, 8.9.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert 1, nr. 30*

5. toepassing: zoeken tot je het vindt

a. kringgesprek

- wie is er al eens in een doolhof geweest?
  - wat gebeurde er toen?
  - heb je dan de weg naar de uitgang snel of niet snel gevonden?
- In een doolhof moet je links en rechts zoeken, van voor en van achter. Er zijn allerlei gangen en je moet proberen de juiste te vinden. Je mag beslist de moed niet opgeven totdat je de uitgang vindt.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel*

b. activiteit

Ik heb hier een doolhof voor ieder van jullie. De herder wil zijn schaap vinden. Hij weet niet of hij links of rechts moet gaan en welke weg de juiste is. Jullie kunnen hem helpen. Laten we het zo doen. We nemen allemaal een potlood en we trekken heel dun netjes een lijn van de herder naar het schaap. Als je de juiste weg hebt gevonden, dan kleur je die weg helemaal in een felle gele kleur. Daarna kleuren jullie de herder en het schaap. De rest kunnen jullie thuis verder afmaken.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
illustratie 8.9.5, kleurtjes*

C. SLUITING

1. liedje

“Jezus is de goede herder”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert 1, nr. 30*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u wel dat u onze herder wilt zijn. Bij u zijn we altijd veilig. En wij weten dat u altijd naar ons zult zoeken. Wilt u bij ons zijn in de komende week en goed op ons letten? Wij gaan nu naar de grote zaal. Help ons om goed naar de predikant te luisteren. Wij vragen u dat in de naam van Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

10. vergeef altijd weer

MATTEÛS 18:21-35

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

In Matteüs 18:21-35 herhaalt de evangelist wat Jezus zei over wat men doen moet als een gelijke (een broeder) zonde begaat. In het verlengde daarvan vraagt Petrus aan Jezus, hoeveel maal iemand, die kwaad heeft gedaan, vergeven moet worden. Hij zelf vraagt zich af of zeven maal wel voldoende is. Jezus reageert daarop met “70 x 7 keer”. In feite dus altijd. Men merke op dat Jezus het wraakzuchtige woord: “Kaïn zal zevenmaal gewroken worden, maar Lamech 70 x 7 maal (Genesis 4:24)” in zijn tegendeel omzet!

Petrus' voorstel was al zeer goed, want zeven keer wijst naar een volheid, naar altijd. Toch vindt Jezus het nodig, het getal met zijn tienvoud te vermenigvuldigen. Dit doet hij naar alle waarschijnlijkheid omdat het gevaar niet ondenkbaar is, dat men het getal zeven toch letterlijk zou nemen. Men zou dan bij het achtste voorval kunnen weigeren te vergeven, terwijl hij juist van mening is, dat vergeving steeds weer moet plaatsvinden. Lucas verhaalt (17:3-4) dat Jezus zei, dat het zeven maal per dag moet voorkomen. In principe komt dit op hetzelfde neer, omdat het bijna ondenkbaar is, dat iemand zo vaak op dezelfde dag een fout tegen een ander begaat en dan ook nog telkens (op diezelfde dag) om vergeving vraagt. Duidelijker kan het niet, vergeving dient steeds plaats te vinden.

Volgens Matteüs vertelt Jezus een verhaaltje om de zaak te verduidelijken en er zelfs een extra dimensie aan te geven: “Daarom...” In deze gelijkenis doet Jezus duidelijk uitkomen, dat de heer (die God symboliseert) van zijn aanvankelijke plan, de man in kwestie te straffen, afstapt, omdat hij zo

nadrukkelijk om vergeving vraagt en belooft de schuld terug te betalen. De schuld is immers groot en kan niet eens door iemand, die over gewone middelen beschikt, worden terugbetaald. De heer geeft niet eens uitstel van betaling, maar gaat ertoe over het gehele bedrag (10.000 talenten) kwijt te schelden. Ter vergelijking: 1 talent = 10.000 Romeinse duiten; 1 duit = ongeveer het normale loon voor één dag werk. De grootmoedigheid van de heer spreekt dus boekdelen. Wanneer dan de van die ontzaglijke schuld kwijt gescholden slaaf het povere bedrag van 10 schellingen (duiten) van een medeslaaf opeist en hem, omdat deze niet in staat is dit op tafel te leggen, in de gevangenis laat werpen, blijkt daaruit duidelijk zijn gebrek aan vergevingsgezindheid.

Dit laatste wordt aan de kaak gesteld. Als het ter ore komt van de heer, volgt alsnog de straf zodat hij levenslang krijgt. Zoals bij elke gelijkenis gaat het er niet om elk detail uit het verhaal van een betekenis te voorzien, maar om de hoofdgedachte. Die hoofdgedachte is: men dient elkaar te vergeven, want God aan wie men ontzaglijk veel meer terug te geven heeft, scheldt de schulden kwijt als men hem erom vraagt. Doet men dit niet “van harte” (18:35) dan mag men verwachten dat God de schuld zal vereffenen.

Men ziet dus dat ook dit tekstgedeelte in verband staat met het eerdere gesprek van de leerlingen over wie de belangrijkste is. Er dient geen onderscheid te worden gemaakt. Voor God zijn alle mensen gelijk en staan zij allen in het krijt bij hem. Niemand heeft dus iets voor op de ander. Indien dan allen gelijk zijn, en zulke vergevingsgezindheid van hem ontvangen, dient men ook die vergevingsgezindheid tegenover zijn lotgenoten te tonen.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je altijd opnieuw moet vergeven.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo tienduizend talenten
ma dienaar: sire, heb wat geduld met mij, ik zal u alles terug betalen koning: je hoeft niets meer te betalen
di de vriend; de vriend, geduld
wo dienaar : hij gaat naar de gevangenis; hij vergeeft niet, hij heeft geen medelijden, vriend: hij is bang, hij is verdrietig
do jij hoeft niet meer te betalen
vr 1. hij vertelt hun een verhaal met een geheim
2. Jezus wil de mensen iets leren
3. vergeef elkaar altijd is de les van het verhaal.

- leertekst
Matteüs 18: 22 - "vergeef zeventig maal zeven maal"

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.10.3, 8.10.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.9.1)
- inleiding
een mooie bal, ander speelgoed
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: T1, T2, T3, T4, S4, S7, S11
figuren: 42, 49, 55, 56, 57, 59, 73, 88, 237
- bespreking
werkboekje 8 les 10, ingekleurde leertekstcirkel (8.10.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.10.2)
- toepassing
poppenkast, poppenkastpoppen (koning, een dienaar, een man en mensen)
- liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 30
Elly en Rikkert II, nr. 11
Elly en Rikkert IV, nr. 39
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- pas bij de leertekst wordt verteld, wie het verhaal vertelde. Dan komt pas de clou van het verhaal: het vergeven en dat niet 1x, niet 7x, maar wel 70 x 7 maal! Ontelbaar dus voor de kleuters/kinderen en eigenlijk ook voor ons!
- Zorg ervoor om 7 vellen van ingekleurde tientallen te hebben. Kleur deze desnoods thuis in als u minder kleuters hebt. Leg de vellen naast elkaar op de grond en laat zien hoeveel 70 x 7 is.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jaszjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u voor de bloemen en de bomen, de vogels, de vissen en de dieren die u zo mooi hebt gemaakt. Wilt u ons helpen dat we goed voor hen zorgen. Wilt u deze ochtend bij ons zijn in de Kindersabbatschool. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: het verdwaalde schaap

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat doet de herder op dit plaatje (8.10.3)?
- zijn alle honderd schapen er?
- wat is er met dat ene schaap gebeurd?

- wat gebeurt er op dit plaatje (8.10.4)?
- is de herder blij dat hij het schaap heeft gevonden?
- hoe brengt hij het naar huis?

kijk naar de leertekstcirkel (8.10.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jezus is de goede herder”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:
8.10.3,8. 10.4 en 8.9.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 30

2. inleiding: delen

a. vertelling

Betty drukt haar neus plat tegen de ruit. Daar, in de etalage van de speelgoedwinkel, ligt een rode bal. “Wat zou ik die graag willen kopen”, denk Betty. Betty gaat thuis haar spaargeld tellen. “Mama, ik wil graag die mooie bal kopen. Maar ik heb niet genoeg geld. Maag ik geld van jou lenen?” Moeder zoekt in haar portemonnee. Ze kijkt in alle vakjes. “Ha, hier heb ik geld voor jouw bal! Alsjeblieft. Je hoeft het geld niet terug te betalen,” zegt moeder. “Het is een cadeautje!” Blij rent Betty naar de speelgoedwinkel. Even later komt ze naar buiten met de bal. Betty kan goed ballen. Ze gooit hem tegen de muur en vangt hem op. Ze stuitert ermee op de grond. Wat gaat dat goed. Daar komt Freddy aanlopen. “Wat heb jij daar?” roept hij verbaasd. “Laat mij er ook eens mee spelen.” “Liever niet,” zegt Betty zuinig. “Flauw hoor, ik pak de bal toch niet van je af?” Betty denkt na. “Goed dan, laten we de bal naar elkaar gooien!” Betty en Freddy ballen samen. “Samen met de bal spelen is toch veel leuker,” zegt Freddy. En dat vind Betty eigenlijk ook wel.

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:
een mooie bal, ander speelgoed

kringgesprek:
- Betty krijgt zomaar die mooie bal. Is dat fijn?
- mag Freddy direct met de bal spelen? Waaom wil Betty dat niet?
- hoe loopt het af?

In het bijbelverhaal gaat het over een man die iets krijgt. Maar diezelfde man wil een ander niets geven.

b. liedje

“7 x 70”

liedjesboek

Elly en Rikkert IV, nr. 39

3. bijbelverhaal: vergeef altijd weer

a. de man die veel moet betalen

Er is een koning die diep nadenkt om te weten wie hem nog geld moet betalen. Dan laat hij een man bij zich komen. De koning zegt: “Ik krijg van jou nog een heleboel geld. Dat wil ik nu wel eens hebben!” De man schrikt. Zoveel geld heeft hij niet. De koning zegt: “Als je niet kunt betalen, dan werk je maar samen met je vrouw en je kinderen voor mij. Net zolang tot je alles betaald hebt.”

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 102b zonder 73
(T1, T2, T3, T4, 42, 49, 57, 59, 237)*

b. de man vraagt om geduld

De man valt voor de koning neer. “Heb toch geduld met mij. Ik zal het u echt wel terugbetalen. Maar nu heb ik het niet”. En de koning? Hij krijgt medelijden met de man. Eigenlijk heeft hij het geld niet zo nodig. Hij zegt tegen hem: “Vooruit dan maar. Je hoeft helemaal niets meer te betalen!” Wat is de man blij! Hij rent al dansend het paleis uit. Hij hoeft helemaal niets meer te betalen! Hij en zijn vrouw en zijn kinderen hoeven ook niet voor de koning te werken! Dat is fijn! Wat geweldig!

materiaal:

*B.I.V. 102b
(T1, T2, T3, T4, 42, 49, 57, 59, 73, 237)*

c. de andere man die moet betalen

De man loopt buiten op straat. Daar ziet hij een ander man. Hé, daar krijgt hij toch nog een beetje geld van? Hij loopt naar hem toe: “Ik krijg nog geld van je. Betaal me nu maar.” zegt hij. De andere man schrikt enorm. “Heb toch geduld met mij? Ik zal het u echt wel terug betalen. Maar nu heb ik het niet!” En de man? Krijgt hij ook medelijden met de andere man? “Wat, heb je geen geld? Dan zal ik je in de gevangenis laten stoppen. Daar blijf je maar zitten totdat ik mijn geld heb!”

materiaal:

*B.I.V. 102a zonder 2, 28, 89 met 56.
(S4, S7, S11, 55, 56, 88)*

d. de koning wordt kwaad

Er zijn mensen die het hebben gezien. Ze weten ook, dat die ene man niets meer aan de koning hoeft te betalen. Ze zijn verdrietig. Ze gaan naar de koning toe. Ze vertellen de koning alles. De koning luistert. Als het verhaal uit is, zegt hij: “Laat die man weer bij mij komen!”

materiaal:

*B.I.V. 102b, met 88, zonder 73
(T1, T2, T3, T4, 42, 49, 57, 59, 73, 88, 237)*

e. wie geen vergeving toont

De man staat weer voor de koning. De koning is niet meer vriendelijk. De koning is boos. Hij zegt: “Heb ik geen medelijden met je gehad? Had jij dan geen medelijden met die andere man moeten hebben?” Dan wordt de man weggebracht. Hij krijgt geen medelijden meer van de koning. Hij moet nu in de gevangenis tot hij al het geld heeft terug betaald.

materiaal:

*B.I.V. 102b, met 55 zonder 73
(T1, T2, T3, T4, 42, 49, 55, 57, 59, 73, 237)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (zo)?
- wat wil de koning van de dienaar?

aan Kinderen:

- hoeveel moet de dienaar aan de koning betalen?
- hoe lang moet hij daarvoor werken?

aan Kleuters:

- is de dienaar bang op dit plaatje (ma)?
- krijgt de koning medelijden met de man?

aan Kinderen:

- wat zegt de koning tegen de dienaar?
- en wat zegt de dienaar tegen de koning?

aan Kleuters:

- wie zie je op die plaatje (di)?
- waarover gaat hun ruzie?

aan Kinderen:

- wie moet er nu geld betalen?
- wie gaat er de gevangenis in?
- wat had de dienaar niet met zijn vriend?

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (wo)?
- wat doen de dienaren als ze dit verhaal gehoord hebben?
- wat doet de koning dan?

aan Kinderen:

- welk wolkje hoort bij de dienaar?
- welk wolkje hoort bij de vriend?

aan Kleuters:

- met wie praat Jezus op dit plaatje (do)?
- hoe vaak moet je iemand vergeven?

aan Kinderen:

- wat zegt de koning tegen de dienaar?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.10.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Matteüs 18:22.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- moeten wij ook leren te vergeven?
- vind je het moeilijk om iemand te vergeven?
- welke zinnen heb je in de puzzels op je werkblad gevonden?

c. liedje

“7 x 70”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.10.1, voorgeknippte
8.10.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.10.1
ophangen, 8.10.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 39*

5. toepassing: hoe vaak moet je vergeven?

a. kringgesprek

- hoe vaak is 70 x 7?
- moet je tellen hoe vaak je hebt vergeven?
- wat zou Jezus dan bedoelen?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel*

b. activiteit

We gaan vandaag poppenkast spelen?

Hebben jullie allemaal goed naar het bijbelverhaal geluisterd?

Dan mogen een paar kleuters/kinderen het in de poppenkast naspelen.

- wie speelt de koning?
- wie speelt die man die geld schuldig was aan de koning?
- wie speelt de dienaar?
- wie spelen de mensen die er naar kijken?

Laat maar eens horen wat er allemaal gebeurde in het paleis en daarbuiten?

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
poppenkast, poppenkastpoppen
(een koning, een dienaar, een
man en enkele mensen)
activiteit:
als de kleuters/kinderen erg klein
zijn, vertel dan als leid(st)er het
verhaal en laat de kinderen spelen*

C. SLUITING

1. liedje

“7 x 70”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 39*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat u een groot koning zijt die ons onze fouten vergeeft. Wilt u ons helpen zodat ook wij anderen hun fouten kunnen vergeven. Geef ons nu nog een fijne eredienst en breng ons volgende week weer allemaal naar de Kindersabbatschool. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

11. een Samaritaan helpt een gewonde man

LUCAS 10:25-37

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan is overbekend (Lucas 10:25-37). Juist daarom schuilt er het gevaar in, dat wie het verhaal doorgeeft, het wel denkt te kennen en zodoende het risico loopt aan een aantal belangrijke aspecten van Jezus' leer voorbij te gaan. Meestal wordt de aanleiding tot het vertellen van het verhaal door Jezus over het hoofd gezien. Lucas vertelt niets over de omstandigheden, plaats en tijd, waarin het gesprek tussen Jezus en de wetgeleerden plaatsvindt. Uit zijn opmerking “een wetgeleerde stond op om hem te vragen” zou men mogen afleiden dat Jezus bezig is een groep mensen te onderwijzen, waaronder onder andere deze wetgeleerde die zich met zijn vraag tot de leraar van Nazaret richt. De opmerking “om hem te **verzoeken**” moet niet speciaal negatief worden uitgelegd. Het kan gewoon betekenen dat hij hem wilde testen en kijken of hij wel het juiste antwoord zou geven, of om zijn eigen visie daaraan te toetsen. De vraag “Meester, wat moet ik **DOEN** om het eeuwige leven te beërven?” is gelijk aan dat van de rijke jongeman waarmee Jezus tijdens een andere gelegenheid in gesprek is. Geen ongewone vraag. Elke jood die enig religieus gevoel bezit, vraagt zich af wat er van hem door God wordt verlangd om deel te mogen hebben aan de komende wereld. Ook hier verwacht de man in kwestie een gezaghebbend antwoord, want hij heeft Jezus met “meester” aangesproken. Jezus geeft geen direkt antwoord, maar stelt een weder-vraag. Dit is hij wel meer gewend. “Wat staat er in de wet geschreven? Hoe leest gij?” Volgens Jezus staat het antwoord dus in de wet (= de tora = bron van goddelijke openbaring) en het moet voor deze wet- of torageleerde geen probleem opleveren dit erin terug te kunnen vinden. Zijn tweede vraag betekent zoveel als: “Hoe interpreteer je wat je daar in de wet vindt?” De rabbi antwoordt met het opzeggen van de twee belangrijkste geboden van de bijbelse godsdienst: liefde tot God en liefde tot de medemens. Bij een andere gelegenheid

wordt Jezus de vraag gesteld wat het grootste gebod uit de wet (tora) is, waarop hij met deze zelfde twee geboden antwoordt. Die twee maken **de kern** uit van de hele wet/tora. Zij zijn tevens een samenvatting van de 10 geboden. Het liefhebben van God wordt in de eerste vijf geboden uitgewerkt en het tweede gebod vinden we meer gespecificeerd in de laatste vijf geboden terug. Die tien geboden zijn op hun beurt een samenvatting van **alle** geboden die er in de boeken van Mozes te vinden zijn: 614 in het totaal. Het antwoord van de wetgeleerde bevalt Jezus dus, want hij reageert: “Gij hebt **juist** geantwoord, **DOE** dat en gij zult leven”. De wetgeleerde krijgt een 10/10 op zijn rapport, maar dat is niet het belangrijkste! Daarmee heeft hij het eeuwige leven nog niet. Hij dient deze geboden te **DOEN**. Ook hier weer baseert Jezus zijn leer op het Oude Testament. (Leviticus 18:5). Ook Paulus spreekt later in deze geest (Galaten 3:12). De wetgeleerde heeft waarschijnlijk op zijn neus gekeken, want dit had hij zelf ook kunnen verzinnen. Hij zal zich ten aanzien van de andere toehoorders niet zo op z'n gemak hebben gevoeld, want Lucas vertelt dat hij het daarbij niet laat, maar zich wil **rechtvaardigen**. Dit is: het goede recht van zijn vraag verdedigen. Hij wil duidelijk maken dat hij deze vraag niet heeft gesteld, omdat hij het antwoord niet wist, maar om er wat meer mee te bereiken. De vraag “Wie is dan mijn naaste?” helpt hem zich uit de wat vervelende situatie te redden. Over het verhaal van de barmhartige Samaritaan hier de volgende opmerkingen.

De weg: is die van Jeruzalem naar Jericho die 28 km lang is en over die afstand 1000 m daalt. Al enkele kilometers buiten Jeruzalem komen de reizigers in een woeste rotsachtige en onvruchtbare streek waar geen mensen wonen. Dit gaat zo door tot op acht kilometer van Jericho. Een gunstig gebied voor rovers die het speciaal op eenzame reizigers gemunt hebben.

De reiziger: een onbekende, naar alle waarschijnlijkheid een Jood. Hij wordt van alles beroofd en is er niet best aan toe. **De priester en de leviet:** laten de reiziger liggen. De reden is niet duidelijk. Zijn ze bang zelf ook overvallen te worden? Vinden zij het te lastig zich in te zetten voor de arme man? Of willen zij zich niet verontreinigen, omdat zij misschien net van de tempel komen en het contact met een dode brengt de ongewenste onreinheid met zich mee. Het is moeilijk met zekerheid te zeggen wat de reden is. De laatste mogelijkheid is waarschijnlijk van de hand te wijzen, omdat het hun wel was veroorloofd, als er verder niemand aanwezig was, om een dode te begraven.

De Samaritaan: wordt vanwege zijn afkomst en de vroegere spanningen en oorlogen tussen Joden en Samaritanen meer gehaat dan de heidenen. Dat wil echter niet zeggen dat er geen Samaritanen door Judea reisden of geen Joden door Samaria. Zij mochten elkaar niet, maar zij leefden niet op voet van oorlog. Hij doet wat beide anderen hadden moeten doen. Hij verzorgt de gewonde met wijn (uitwassen en ontsmetten) en olie (pijn verzachten). Hij neemt hem mee naar de dichtstbijzijnde herberg en laat hem daar aan de zorgen van de herbergier over. Hij betaalt een bedrag van twee schellingen (duiten) voor de verzorging en onderdak. Ten overvloede belooft hij bij zijn terugreis langs te komen en de eventuele overige kosten te zullen betalen. Dit alles bij elkaar is een overdaad aan goede daden. Hij doet meer dan nodig is. Uit zijn handelingen blijkt dat hij dit niet als een soort plicht opvat. Er straalt liefde uit.

Jezus beëindigt zijn verhaal met een vraag, die de vraag van de wetgeleerde omdraait. Deze immers had gevraagd: “Wie is mijn naaste”? Jezus stelt hem de vraag: “Van wie ben jij de naaste”? door te stellen “Wie van deze drie, dunkt u, dat de naaste is geweest van de man, die in de handen van de rovers was gevallen?” De wetgeleerde kan er niet onder-

uit. Het verhaal laat geen andere mogelijkheid toe dan te antwoorden met “Die hem barmhartigheid heeft bewezen”. Blijkbaar vermijdt hij “de Samaritaan”, omdat dit misschien als te kwetsend werd ervaren. De twee Joden (priester en leviet) hadden hem laten liggen, maar de **gehate** buur heeft juist wel de wet van Mozes, de wet van God nageleefd.

Het antwoord was goed, want Jezus beëindigt het gesprek met “Ga heen, DOE gij evenzo”. Wanneer men het hele tekstgedeelte nogmaals overziet, dan springt daarbij duidelijk in het oog: dat het gaat om het DOEN. Veel kennis hebben van de Schrift bezorgt de mens niet het leven, maar het naleven ervan wel. Het verhaal van de Samaritaan is een uitstekende uitbeelding van wat liefde tot de naaste betekent. Het is onverdeelde liefde. Het gebod God lief te hebben met het GEHELE hart, de GEHELE ziel en de GEHELE kracht eist de mens totaal op. De liefde ten aanzien van de naaste gaat in dezelfde richting: onverdeelde loyaliteit! Dit is het hart van de joodse godsdienst, dit is het hart van de Bijbel, de kern van de wil van God!

Nog enkele slotopmerkingen.

1. men doet er goed aan 2 Kronieken 28:8-15 en Marcus 12:28-34 in hun geheel te lezen.
2. ook andere rabbijnen uit Jezus' tijd kregen vaak dergelijke vragen voorgeschied. Zo krijgt bijvoorbeeld Rabbi Eliëzer van zijn leerlingen de vraag: “Rabbi, leer ons de wegen van het leven, zodat wij het leven van de komende wereld mogen verkrijgen”.
3. ook zijn er rabbijnen die dergelijke antwoorden aan hun ondervragers gaven. Zo bijvoorbeeld Rabbi Hillel: “Wat je zelf niet graag geschiedt, doe dat ook een ander niet. Dat is de hele wet, al de rest is haar uitleg”. Rabbi Akiba is eveneens de moeite van het vermelden waard: “Heb je naaste lief als jezelf: dat is een belangrijke algemene stelregel in de tora”.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je iemand moet helpen die het nodig heeft.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo slaan hem bont en blauw, zijn geld
ma gewond, helpen, steek
di wijn, olie, verbindt
wo groen:
de gewonde man wordt gewassen
hij krijgt schone kleren
hij krijgt te eten en te drinken
rood:
zijn geld wordt afgepakt
hij wordt geslagen
hij moet alles zelf betalen
do de Samaritaan,
een Samaritaan verzorgde hem
vr 3 - 4 - 1 - 2.
  - stille, rovers, geld.
  - pijn, voetstappen, niet.
  - ezel, Samaritaan,
  - hotel, gewassen, kleren, betaalt.
- leertekst
Lucas 10: 33,34 - een Samaritaan verzorgde hem

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.11.3, 8.11.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.10.1)
- inleiding
een oude lamp of een foto (eigen tekening)
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S13, figuren:
32, 39, 59, 63, 66, 74, 154, 185, 197A, 202
- bespreking
werkboekje 8 les 11, ingekleurde leertekstcirkel (8.11.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.11.2)
- toepassing
schaar, plakband, dik rietje of stokje, gekleurd papier, kartonnen hartjes.

6. liedboekjes

Alles Wordt Nieuw II, nr. 21
Elly en Rikkert II, nr. 11
Elly en Rikkert IV, nr. 39
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- wie is mijn naaste? Dat is al zo'n oude vraag. Ook kleuters/kinderen zijn al vroeg bezig met de vraag: moet ik daarvoor zorgen? In dit verhaal laat Jezus zien, dat wie dicht naast ons staat, onze naaste, voor ons moet zorgen. Het is een soort tweerichtingsverkeer.
- in het verhaal is weggelaten dat de twee voorbijgangers geestelijken zijn. Dit om te voorkomen, dat er zich een soort vooroordeel gaat vormen ten opzichte van de priesters uit Israël.
- schilder de wetgeleerde, de priesters en de Leviet niet zwart af. Wees positief in uw benadering. Niet de handelwijze van de priester of de Leviet moet in het geheugen van de kleuters/kinderen blijven hangen, maar juist dat van de Samaritaan!

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
“Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u wel dat wij hier allemaal goed zijn aangekomen. Wij vinden het fijn om hier allemaal samen te zijn. We willen graag naar het bijbelverhaal luisteren en er veel van leren. Wees met de kinderen die niet zo vaak meer komen, dat ze u niet vergeten Vader. Dit bidden wij u om Jezus wil. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: elkaar vergeven

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie weet nog wat de koning op dit plaatje aan de dienaar vroeg (8.11.3)?
- hoeveel moest hij terug betalen?
- moet hij zijn schuld terug betalen aan de koning?

- zegt de dienaar ook tegen zijn vriend dat hij zijn geld niet hoeft terug te hebben (8.11.4)?
- wat gebeurt er als de koning dit hoort?

kijk naar de leertekstcirkel (8.10.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“7 x 70”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

8.11.3, 8.11.4 en 8.10.1 (van vorige les)

2. inleiding: Florence Nightingale

a. vertelling

‘Lang geleden was er eens een oorlog,’ vertelt de juf van Freddy en Betty. ‘In die oorlog vochten soldaten van het ene land tegen soldaten van het andere land. Die arme soldaten raakten gewond. Ze hadden erg veel pijn. En niemand hielp die gewonde soldaten. Er gingen heel veel soldaten dood, omdat er daar geen dokter was. Op een dag kwam er een meisje bij de gewonde soldaten. Dat meisje heette Florence Nightingale. Florence ging voor die arme jongens zorgen. Florence deed verband om hun been of hoofd of arm. Ze zorgde voor medicijnen en eten. Ze ging die gewonde jongens troosten. Florence hielp overdag. En ‘s nachts liep ze ook rond tussen de bedden. Florence nam in het donker altijd een lamp mee. Bange soldaten zagen dan in het donker Florence met de lamp rondlopen. En het was net of hun eigen mama er was om te helpen en te troosten. Al vlug noemden de soldaten haar ‘de dame met de lamp’. Dit verhaal is echt gebeurd,’ zegt de juf.

liedjesboek:

Elly en Rikkert IV, nr. 39

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

- een oude lamp of een foto (eigen tekening)

kringgesprek:

- wat denken jullie: moest Florence voor de soldaten zorgen?

- waarom wordt ze ‘de dame met de lamp’ genoemd?

In het bijbelverhaal gaat het over een man die een gewonde man, die op de weg ligt, helpt.

b. liedje

“Barmhartige Samaritaan”

liedjesboek

Alles Wordt Nieuw II, nr. 21

3. bijbelverhaal: de barmhartige Samaritaan

a. de reiziger

Er is een man die een reis maakt van de ene stad naar de andere stad. Het is niet zo'n gemakkelijke reis. De weg is lang en gaat door de bergen en het is warm. De man stapt flink door. Op de weg is niemand te zien, maar opeens komen er rovers aan. Zij willen het geld van de man hebben. Ze slaan de man en nemen hem alles af. Dan gaan ze er gauw met het geld en zijn spullen vandoor.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 105a zonder 39, 59, 74, 154.
(66, 185, 197A)*

b. helemaal alleen

Daar ligt de man op de grond. Hij is erg hard geslagen. Hij kan niet meer opstaan. Hij moet worden geholpen, want anders gaat hij misschien wel dood. Oef! Daar komt iemand aan. Hij ziet de gewonde man liggen. Maar wat doet hij nu? Hij gaat gauw aan de overkant van de weg voorbij! Nu ligt de gewonde man daar weer helemaal alleen. Wat gaat er met hem gebeuren?

materiaal:

*B.I.V. 105a zonder 59, 74, 154.
(39, 66, 185, 197A)*

c. de tweede voorbijganger

Daar komt nog iemand aan. Die zal hem vast wel willen helpen. Ook die man ziet de gewonde man op de grond liggen. Maar nee, toch niet! Hoe kan dat nu, hij wil ook niets met de gewonde man te maken hebben. Hij gaat gauw aan de andere kant van de weg voorbij. Nu is de gewonde man weer alleen. Nu zal er wel niemand meer komen. Wie zal hem nu nog kunnen helpen?

materiaal:

*B.I.V. 105a zonder 74, 154,
(39, 59, 66, 185, 197A)*

d. de vreemdeling

Na een hele tijd hoort hij weer iemand aankomen. Hij heeft een ezel bij zich. De gewonde man kijkt op. Het is een vreemdeling. Nee, die zal hem zeker niet willen helpen. Maar de vreemdeling stopt. Hij reist niet verder. De vreemdeling gaat niet gauw aan de andere kant van de weg voorbij. De vreemdeling stapt van zijn ezel en komt bij de gewonde man. De reiziger met de ezel is een Samaritaan.

materiaal:

*B.I.V. 105a
(39, 59, 66, 74, 154, 185, 197A)*

e. eindelijk geholpen

De Samaritaan zorgt voor de wonden van de gewonde man. Hij zet hem op zijn ezel en brengt hem naar een hotel onderweg. Daar zal de gewonde man goed worden verzorgd. De Samaritaan betaalt zelfs voor hem. Dan gaat de vreemdeling weer verder op reis. Jezus heeft dit verhaal verteld. Dan vraagt hij aan de mensen: "Wie van de drie is de naaste geweest van de gewonde man?" Wie van die drie mannen heeft zich de medemens getoond van de gewonde man. De mensen denken na. De eerste en de tweede man waren heel dichtbij de gewonde man, maar deden niets. Ze lieten hem maar liggen. Maar de Samaritaan kwam dichterbij en hielp hem. Want hij had medelijden! De Samaritaan is een goede naaste geweest.

materiaal:

*B.I.V. 105b
(S7, S13, 32, 63, 66, 154, 202)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- wat doen de mannen op dit plaatje (zo)?
- hoe noem je zulke mensen die dat doen?

aan Kinderen:

- wat doen de rovers met de man?
- wat pakken de rovers af van hem?
- kan hij nu nog verder reizen?

aan Kleuters:

- wat doen de twee mannen op dit plaatje als ze de gewonde man zien (ma)?

aan Kinderen:

- wat is er aan de hand met de arme man?
- wie wil hem tot nu toe helpen?
- wat doen die twee mannen die weglopen. Ze laten hem in de ...

aan Kleuters:

- wie knielt er bij de gewonde man op dit plaatje (di)?
- waar komt deze reiziger vandaan?
- wil de Samaritaan de gewonde man wel helpen?
- heeft de gewonde man veel pijn?

aan Kinderen:

- waar maakt de Samaritaan de wonden mee schoon?
- wat doet hij daarna met de wonden?

aan Kleuters:

- wat doet de Samaritaan op dit plaatje (wo)?
- waar brengt hij hem naar toe? wie betaalt de kosten?

aan Kinderen:

- wordt de gewonde man gewassen? wordt zijn geld afgepakt?
- krijgt hij schone kleren? wordt hij geslagen?
- krijgt hij te eten en te drinken? moet hij alles zelf betalen?

aan Kleuters:

- welk verhaal vertelt Jezus op dit plaatje (do)?
- wie is jullie naaste?

aan Kinderen:

- wie is de echte naaste van de gewonde man?
- waarom heeft Jezus dit verhaal verteld?
- welke leertekst heb je gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.11.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 10:33,34.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- hoe kun je andere mensen helpen?
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- wie helpt wie op dit plaatje?
- welk voorwerp hoort bij welk plaatje?
- hoe heb je de verhaaltjes op je werkblad afgemaakt?
- in welke volgorde moeten de plaatjes staan?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.11.1, voorgeknipte
8.11.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.11.1
ophangen, 8.11.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“Barmhartige Samaritaan”

*liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 21*

5. toepassing: iets doen voor iemand die het nodig heeft

a. kringgesprek

- wie is onze naaste?
- kunnen alleen grote mensen iets doen voor andere mensen?
- kunnen ook kleuters/kinderen iets doen voor andere mensen?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel*

b. activiteit

Vandaag gaan we iets maken voor iemand die geen familie heeft of oud en eenzaam is.

Vind je het ook leuk om een ander blij te maken.

We zullen nu een bloem maken en we hangen er nog een mooi kaartje aan in de vorm van een hart.

Schrijf ook je naam erop.

Geef hem aan een volwassene in de kerk, die geen familie heeft, of een weduwe/weduwenaar of erg eenzaam is. Iemand die altijd alleen naar de kerk komt.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
schaar, plakband, dik rietje of
stokje, gekleurd papier, kartonnen
hartjes*

werkwijze:

1. neem een strook papier van ongeveer 20 cm lengte en 10 cm breedte.
2. vouw deze twee maal dubbel en knip één van de uiteinden in aan de zijkant en over het midden.
3. neem een tweede strook papier van ongeveer 20 cm lengte en ongeveer 12 cm breedte.
4. vouw deze en knip een vorm die u leuk vindt, bijvoorbeeld:
5. rol de eerste strook als meeldraden van boven rond het rietje, dan de tweede strook.
6. doe ter versteviging een strook plakband onder aan de bloem rond het rietje.
7. duw de binnenste en buitenste bladeren naar buiten en de bloem is klaar.

Hoe korter de strook, hoe kleiner de bloem. Zo kunt u meerdere kleurige bloemen maken. Hoe meer stroken, hoe meer kleuren.

C. SLUITING

1. liedje

“Barmhartige Samaritaan”

*liedjesboek:
Alles Wordt Nieuw II, nr. 21*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, wilt u ons helpen om ons net zoals de Samaritaan te gedragen. Als andere problemen hebben, dan laten we hen niet in de steek, maar doen we ons best om hen te helpen! Help ons om straks goed naar het verhaal van de predikant te luisteren. Dit vragen wij u in de naam van Jezus. Amen!

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

12. Maria luistert naar Jezus

LUCAS 10:38-42

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

In Lucas 10:38-42 krijgen we te maken met een voorval tijdens Jezus' rondreis, dat gezien kan worden als een illustratie op het eerste gebod "God lief te hebben", zoals de gelijkenis over de barmhartige Samaritaan een illustratie was op het gebod "de naaste lief te hebben" (zie hiervoor Lucas 10:27 en de informatie bij Lucas 10:25-37).

Het is een zeer kort en eenvoudig verhaal. Jezus wordt in het huis van Maria als gast ontvangen. Dat een leraar wordt uitgenodigd door leken was een zeer veel voorkomende zaak in Israël. De meeste rabbijnen waren zeer arm en veelal overgeleverd aan de vrije gaven van de mensen en de dankbaarheid van hun leerlingen. In principe genoten zij ook van de uitdeling van de tienden aan de armen en mochten soms delen in de subsidies van de tempelkas. Vele burgers zagen het als een verdienstelijke zaak om hen gastvrijheid aan te bieden, en hen zelfs deel te laten hebben aan hun inkomsten. Zo konden de leraren zich volkomen aan hun (tora)studie en onderwijs wijden. Men weet van verschillende beroemde rabbijnen dat zij zeer arm en van hun leerlingen en andere burgers voor hun onderhoud afhankelijk waren. Ook Jezus zal vaak hebben gebruik gemaakt van de gastvrijheid van mensen die hem onder hun dak wilden herbergen. Marta is zo'n vrouw. Misschien was ze weduwe of ongetrouwd. We lezen immers dat zij zelf het initiatief neemt om Jezus uit te nodigen. In de evangeliën staat dat zij naast een zus (Maria) ook nog een broer had (Lazarus, Johannes 11). Haar naam betekent meesteres of vrouw des huizes. Haar naam past dus uitstekend bij de situatie, waarin zij verkeert en de rol die zij vervult in huis. Het dorp waarin zij woont is Bethanië niet ver van Jeruzalem.

Tijdens het verblijf van de Rabbi uit Galilea, zet Maria zich ten volle in om hem waarschijnlijk een uitgebreide maaltijd te serveren en ervoor te zorgen dat het haar gast

aan niets ontbreekt. Intussen besteedt de leraar zijn tijd aan het onderwijzen van de aanwezigen (Lazarus, burenen, andere familieleden, meegekomen leerlingen?). Maria maakt van de gelegenheid gebruik (net als de andere aanwezigen?) aan de voeten van de grote meester te zitten. De oorspronkelijke (Griekse) tekst verraadt dat "Marta echter in beslag werd genomen door het vele bedienen". Dat betekent dat zij wel wil luisteren naar Jezus, maar daarvan wordt weerhouden door de beslommeringen in het huishouden. Zij raakt daarvoor geïrriteerd en richt zich uiteindelijk tot Jezus met de woorden:

"Here, trekt Gij het u niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat **dienen**? Zeg haar dan, dat zij mij komt **helpen**" (10:40). Mogelijk heeft zij zelf Maria één of meerdere keren opgeroepen de handen uit de mouwen te steken, maar deze is daar doof voor gebleven. Jezus neemt het op voor Maria. Hem eren met een maaltijd en goede verzorging vindt hij **veel minder belangrijk** dan het aan zijn voeten te zitten en naar zijn leer te luisteren. De uitdrukking "aan de voeten zitten" werd vroeger veel gebruikt (Handelingen 22:3) en gaf aan, dat iemand zich als leerling beschouwde. Luisteren naar en leren van het onderwijs van de tora, (wij zouden zeggen van de Bijbel) is de belangrijkste bezigheid in Jezus' ogen. Niet alleen hij dacht daar zo over. In zijn tijd, - zo goed als dat nu nog gebeurt - beschouwden vrome joden het bezig zijn met de tora als één van de meest belangrijke bezigheden in het leven. Men zei en zegt dan ook vaak in hun kringen dat "de Here God, hij zij geprezen, aan elke jood zal vragen, wanneer hij voor zijn rechterstroon zal staan of hij zich heeft beziggehouden met de studie van de tora, medemenselijkheid heeft opgebracht en uitgekeken heeft naar de verlosser. Deze drie dingen gelden als het belangrijkste in het leven van de gelovige. Rabbi Meïr hield er de volgende zienswijze op na: "verminder je **wereldse beslommeringen** en houd je bezig met de (studie van de) **tora** en wees deemoedig jegens

iedereen. Wanneer je je **niet** bezighoudt met de tora-studie, dan zul je te maken krijgen met vele nutteloze dingen. Als je je echter inzet **voor** de tora-studie, dan heeft God veel loon om aan je te geven”. In diezelfde geest zegt dus Jezus

tegen Marta: “Marta, Marta, gij maakt u bezorgd en druk over **vele dingen**, maar weinige zijn slechts nodig of slechts één, Maria heeft **het goede deel** (de tora-studie) gekozen, dat van haar niet zal worden weggenomen”. (v.42)

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je steeds naar Jezus' woorden moet luisteren.

B. WERKBOEKJE

- antwoorden
zo niet waar; niet waar; waar; waar
ma kookt, vertelt, luistert.
di druk bezig, luisteren
wo **hoog, einde, lief, plat, eerste, niet,**
= helpen
do Maria luisterde naar Jezus
vr 1. Maria
2. Jezus
3. Lazarus
4. Marta
5. vriend
6. Betanië
- leertekst
Lucas 10:39 - Maria luisterde naar Jezus

C. MATERIAAL

- terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (8.12.3, 8.12.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (8.11.1)
- inleiding
een tekening van een hoofd met duidelijke oren,
een speld
- bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer
figuren: 4, 97, 99a, 199, 226, 230, 234,
250, 250a, 251, 325
- bespreking
werkboekje 8 les 12, ingekleurde leertekstcirkel (8.12.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (8.12.2)
- toepassing
klei
- liedboekjes
Alles Wordt Nieuw II, nr. 21
Elly en Rikkert II, nr. 11, 13
Sabbatliedjes I, nr. 2

D. VERTELLING

- het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
- net als Marta druk bezig was, kunnen ook kleuters/kinderen druk bezig zijn met allerlei gewichtige zaken. Het inleidend verhaaltje begint dan ook met het houden van een "visite".
- Laat de kleuters/kinderen zo dicht mogelijk bij u zitten. Het liefst op de vloer. Als de vloer erg vies is en u geen kleding hebt, schuif dan de stoeltjes dicht bij u. Het dicht bij Jezus willen zijn, het geen woord willen missen is een wezenlijk onderdeel van het verhaal.

E. ADVIEZEN

- zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
- stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
- bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Vader in de hemel, wij danken u, dat u zo goed voor ons zorgt. Dat we elke dag eten en drinken, kleren en een huis hebben om in te wonen. Wilt u ook zijn met die mensen die dit allemaal moeten missen. Wilt u ons laten zien waar we hen mee kunnen helpen. Help ons nu om goed naar het verhaal uit de Bijbel te luisteren. We willen het goed begrijpen. Dan kunnen we het goede doen zoals Jezus het ons leert. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

b. collecte en liedje

“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de barmhartige Samaritaan

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat is er met de gewonde man gebeurt op dit plaatje (8.12.3)?
- heeft de man hulp nodig of kan hij verder reizen?
- willen de twee mannen de gewonde man helpen?

- wie is de man die de gewonde man helpt op dit plaatje (8.12.4)?
- wat doet hij met de gewonde man?
- wie betaalt de kosten in het hotel?
- moeten wij ook mensen helpen die het nodig hebben?

kijk naar de leertekstcirkel (8.11.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Barmhartige Samaritaan”

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

8.12.3, 8.12.4 en 8.11.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Alles Wordt Nieuw II, nr. 21

2. inleiding: tijd om te luisteren

a. vertelling

Het is voorjaar. De zon begint weer warmer te schijnen. De opa van Betty en Freddy loopt door zijn huis. De zon schijnt ook in de kamer en in de keuken. Wat een stof ligt er onder de kast. En de keukendeur is ook vies! Het is tijd voor een grote schoonmaakbeurt. Opa doet een schort voor. Hij maakt een emmer sop. Hij doet handschoenen aan. En dan begint hij met schoonmaken: afstoffen, dweilen, boenen. Hè, hè ... dat valt niet mee. ‘Ik moet even uitrusten,’ mompelt opa. Hij neemt een glas limonade en gaat op de bank zitten. Zou er nog iets leuks op de radio zijn? Opa doet de radio aan. Er klinkt muziek. En dan hoort hij twee mensen met elkaar praten. Opa luistert. Wat vertellen die mensen spannende dingen. Opa blijft luisteren. Hij vergeet de emmer en de bezem, de dweil en de stofdoek.

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*- een tekening van een hoofd met
duidelijke oren*

- een speld

kringgesprek:

- blijft opa maar doorwerken?

*Waarom niet? (hij is moe en hij
hoort iets interessants op de ra-
dio.*

*- vraag aan de kinderen of ze
goed willen luisteren. Maak een
gebaar van ‘de hand achter het
oor’. Vertel dat je de speld laat
vallen. Vraag of ze de speld horen
vallen.*

- hebben jullie goed geluisterd?

Wie hoorde de speld vallen?

*- wanneer hoor je iets het best?
(als je er tijd voor neemt, als je stil
bent, als het stil is om je heen.)*

*Het bijbelverhaal gaat over een
vrouw die graag wilde luisteren
naar wat Jezus vertelde.*

b. liedje

“Martha, Martha”

liedjesboek

Elly en Rikkert II, nr. 13

3. bijbelverhaal: Jezus bezoekt Maria en Martha

a. het dorp van Marta en Maria

Jezus is bijna altijd op reis. Hij kent een heleboel mensen. Hij mag bijna altijd wel ergens bij één van die mensen komen eten. Soms mag hij zelfs blijven slapen. Jezus komt nu in een dorp waar hij al eens eerder is geweest. Hij kent hier een familie van een broer en twee zussen. Hij gaat naar het huis toe. Hier wonen de twee zusjes en Lazarus hun broer. De zussen heten Marta en Maria. Marta nodigt Jezus uit om bij hen te blijven eten. Dat wil Jezus wel. Hij gaat naar binnen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 106a
(kamer, 4, 97, 99A, 199, 226, 230,
234, 250, 250a, 251, 325)*

b. de luisterende Maria

Maria is ook erg blij dat Jezus er is. Ze luistert altijd graag naar zijn verhalen. Als Jezus goed is gaan zitten, komt Maria dicht bij hem zitten. Ze gaat op de grond bij zijn voeten zitten. Zo kan ze alles goed horen, terwijl Jezus zijn verhalen vertelt. En wat doet Maria? Zij is één en al oor. Zij hoort alleen nog maar Jezus. Voor de rest heeft zij geen aandacht.

materiaal:

*B.I.V. 106a
(kamer, 4, 97, 99A, 199, 226, 230,
234, 250, 250a, 251, 325)*

c. de werkende Marta

“Waar is Marta toch gebleven?” Luistert zij niet naar Jezus? denkt Maria. Marta heeft geen tijd. Zij is druk bezig. Ze wil Jezus immers goed te eten en te drinken geven. Ze staat te koken en te bakken, die Marta. Het ruikt al lekker in het huis. Ze loopt heen en weer. Dan weer brengt ze dit naar binnen. Dan brengt ze dat naar binnen. O, o, wat heeft Marta het druk! Ze neemt helemaal geen tijd om naar Jezus te luisteren.

materiaal:

*B.I.V. 106a
(kamer, 4, 97, 99A, 199, 226, 230,
234, 250, 250a, 251, 325)*

d. hulp gevraagd

Die arme Marta. Zij werkt maar en werkt maar. Dit doet ze terwijl Maria lekker bij Jezus zit. Dat ziet Marta. Nu kan ze het niet langer meer voor zich houden. Ze gaat naar Jezus toe. Ze zegt tegen hem: “Heer, zie je niet dat Maria mij maar alleen laat werken? Zeg toch tegen haar, dat ze mij moet komen helpen!” Jezus schudt met zijn hoofd. O, hij begrijpt haar echt wel. Toch moet Marta iets leren.

materiaal:

*B.I.V. 106a
(kamer, 4, 97, 99A, 199, 226, 230,
234, 250, 250a, 251, 325)*

e. het beste deel gekozen

Jezus zegt tegen haar: “Marta, Marta, je maakt je druk om zoveel dingen. Om het eten, om het drinken, om de keuken en om de gedekte tafel. Toch zijn er maar heel weinig dingen, waar je je echt druk om moet maken. Maria heeft het beste gekozen. Maria heeft begrepen dat er betere dingen zijn, dan het zorgen voor eten en drinken. Zij heeft naar mij geluisterd. Die bijbelverhalen en die woorden, die zullen haar altijd helpen in het leven. Die kan niemand van haar afpakken. En zij zal er gelukkig door worden en ze zal daardoor ook andere gelukkig kunnen maken.

materiaal:

*B.I.V. 106a
(kamer, 4, 97, 99A, 199, 226, 230,
234, 250, 250a, 251, 325)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- bij welk huis is Jezus (zo)?
- wat zijn die twee meisjes van elkaar?
- hoe heet hun broer?

aan Kinderen:

- reist Jezus alleen naar Maria, Marta en Lazarus?
- gaat Jezus naar een grote stad?
- gaat Jezus op bezoek?
- vinden Marta en Maria het fijn als Jezus er is?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (ma)?

aan Kinderen:

- wat doet Marta op dit plaatje?
- wat doet Jezus?
- wat doet Maria?

aan Kleuters:

- wat doet Marta op dit plaatje (di)?

aan Kinderen:

- is Marta rustig of druk bezig?
- waar heeft Marta geen tijd voor?

aan Kleuters:

- waarom is Marta boos op dit plaatje (wo)?
- wat zegt ze tegen Jezus?

aan Kinderen:

- wat is het tegenovergestelde van laag?
- wat is het tegenovergestelde van begin?
- wat is het tegenovergestelde van stout?
- wat is het tegenovergestelde van bol?
- wat is het tegenovergestelde van laatste?
- wat is het tegenovergestelde van wel?
- wat moet Maria doen van Marta?

aan Kleuters:

- waar maakt Marta zich druk om (do)?
- wat antwoordt Jezus haar?

aan Kinderen:

- hoe luidt de leertekst die je in het hart gevonden hebt?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.12.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 10:39.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe heb je het paspoort ingevuld op je werkblad?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.12.1, voorgeknippte
8.12.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.12.1
ophangen, 8.12.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“Martha, Martha”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 13*

5. toepassing: we hebben oren om te horen

a. kringgesprek

Als mama roept om te komen helpen, komt Anneke, maar David luistert niet.

Hij heeft het te druk met zijn auto's.

- wie gebruikte zijn/haar oren niet? Waarom niet?

- wie gebruikte zijn/haar oren wel? Waarom wel?

Goed luisteren is belangrijk om te weten wat je moet doen.

- hebben jullie allemaal één of twee oren? Laat eens zien.

Of je nu grote of kleine oren hebt, dat doet er niet toe. Wat nodig is, is dat je je oren gebruikt om te horen, als je ouders iets zeggen, als de politie of de dokter iets zegt of de predikant of ik iets uit de Bijbel vertel.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel*

b. activiteit

Om maar niet te vergeten dat we onze oren moeten gebruiken om te horen, zullen we nu met klei elk een hoofd met twee oren maken. We proberen die oren zo groot mogelijk te maken.

We kunnen ook oren van papier maken om op te zetten.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
klei*

C. SLUITING

1. liedje

“Martha, Martha”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 13*

2. gebed

Lieve Vader in de hemel. Wij hebben vanochtend het verhaal gehoord over Maria en Marta. Soms lijken wij ook heel veel op Marta, dan gaan we maar door met spelen en andere dingen. Wilt u ons helpen om net zoals Maria meer naar u te luisteren. Help ons nu in de eredienst net als Maria naar de predikant te luisteren in de naam van Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

13. verzamel geen schatten

LUCAS 12:13-21

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Tijdens een toespraak van Jezus (Lucas 12:1-12) over zonder schroom en vrees getuigen, stapt een man naar voren met een vraag die daar helemaal niets mee heeft te maken (12:13).

In feite stoort hij Rabbi Jezus. Men merkt dit ook aan de geprikkeldheid, waarmee Jezus reageert (12:14).

De vraag van de man gaat namelijk over geld. Hij verzoekt Jezus om zich te mengen in een geschil tussen hem en zijn broer over het verdelen van de erfenis. Blijkbaar is het zijn oudere broer, die hem weigert het deel wat hem toekomt af te staan. Het gebeurde vaak dat rabbijnen werden betrokken in rechtszaken, hoewel zij daar toe niet waren bevoegd. Daar zij soms een zeer grote reputatie genoten, werd er veel belang gehecht aan hun mening. Jezus wijst de zaak van de hand. Hij weigert in dit geval rechter of scheidsrechter te spelen. Zoals gezegd, is hij niet van plan om deze man van dienst te zijn, omdat diens aandacht helemaal in beslag wordt genomen door geldzaken, terwijl Jezus wel degelijk met een belangrijker onderwerp bezig is.

De grote leraar maakt dan ook onmiddellijk van de gelegenheid gebruik om een les te trekken uit het voorval. Hij richt zich tot de omstaanders en waarschuwt hen voor **hebzucht**.

Hij onderstreept dat geld bezit in het niets verdwijnt wanneer het leven het af laat weten. Men kan misschien wel geld bezitten, maar bezit of macht over zijn eigen leven heeft men nooit! Over dit standpunt laat Jezus geen twijfel bestaan.

Ter verduidelijking vertelt Jezus nog een gelijkenis. Blijkbaar wil hij zijn overtuiging in deze materie nog meer bij zijn leerlingen en anderen inscherpen. Dit toont meteen hoe belangrijk hij dit principe vindt. De gelijkenis in kwestie over de rijke dwaas (16:19), spreekt uiteraard voor zichzelf. De les die eruit moet worden getrokken, staat zoals gebruikelijk aan het eind: “wie voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk in God is, trekt uiteindelijk aan het kortste eind”. (12:21). Alle inspanningen, inzet en plannen van de rijke grondeigenaar worden in één klap weggevaagd door zijn plotseling overlijden. Wie de tekst van de verzen 17-19 leest, merkt op dat het geheel is doorspekt van: ik zal, ik zal en nog eens ik zal! Jezus onderstreept dat dit een verkeerde instelling is. Rijkdom dient in God te worden gezocht. In de volgende tekstgedeelten (12:22-34) leest men hoe Jezus de lijn doortrekt in zijn rede over bezorgdheid. De slotwoorden daarvan spreken dan ook boekdelen: “Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn” (12:34).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je niet hebberig moet zijn.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo erfenis
ma nee, nee, ja
di steeds meer wilt hebben
wo kring om: een schuur bouwen,
drinken, lekker eten, alles zelf
houden, feestvieren
do niet waar, niet waar, niet waar, waar
vr 1. **echt**, 2. **geen**, 3. **bouw**, 4. **zegt**, 5. **oude**,
6. **zich**, 7. **hem**, 8. **wilt** = hebzucht
2. leertekst
Lucas 12:15 - "pas op goed op dat je niet
steeds meer wilt hebben"

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werk-
boekje (8.13.3, 8.13.4) en de ingekleurde
leertekstcirkel van de vorige les (8.12.1)
2. inleiding
een zaak met lekkers (koek/snoep)
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S7, figuren: 3, 29, 56,
57, 88, 194
kistje met (speelgoed) geld, kleine en grote
huisjes van karton of lego o.i.d.
4. bespreking
werkboekje 8 les 13, ingekleurde leertekst-
cirkel (8.13.1), voor elk kind één (al dan
niet gekleurde) leertekstcirkel (8.13.2)
5. toepassing
doos of mand met twee stukken speelgoed
per kind
6. liedboekjes
Elly en Rikkert II, nr. 11, 13
Elly en Rikkert IV, nr. 48
Sabbatliedjes I, nr. 27

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorberei-
ding van het bijbelverhaal de rubriek I.
Informatie bestudeert. Uw manier van
vertellen zal er levendiger op worden en
meer diepgang krijgen.
2. de inleiding van het verhaal gaat over het
krijgen van een erfenis. Leg de nadruk niet
op het doodgaan, maar op wat er daarna
gebeurt met het bezit.
3. de hoofdzaak is, dat naar voren komt: a.
wees niet hebberig, b. als je iets te lang
voor jezelf houdt, heeft niemand er meer
iets aan.
4. het is soms moeilijk om goede bijpassende
liedjes te vinden bij het verhaal. Als u
geschiktere liedjes weet, neem die dan
gerust!

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de
aanvang van het programma aanwezig bent.
Bring het lokaal in orde, leg het materiaal
klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of
volg het voorgestelde schema op de voet
(met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor.
U kunt jongelui of oudere leden inschakelen
voor het inkleuren van de tekeningen en
leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“Laat zo je licht maar schijnen”

liedboekje:
Elly en Rikkert II, nr. 11

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u dat we hier allemaal samen in de kindersabbatschool kunnen zijn. We willen graag voor u zingen en met u praten in het gebed. Wilt u ons helpen om het bijbelverhaal goed te begrijpen. Dit vragen we u in de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“Hoor het geld toch klinken in mijn kleine kerk, alles is voor Jezus en het zendingswerk”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - kerk

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 27

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Jezus bezoekt Marta en Maria

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- bij wie gaat Jezus op bezoek op dit plaatje (8.13.3)?
- vinden Marta en Maria het fijn als Jezus bij hun op bezoek komt?

- waarom is Marta boos op dit plaatje (8.13.4)?
- wat moet Maria van Marta doen?
- vindt Jezus dat ook?
- moeten wij ook naar Jezus' woorden luisteren? waarom wel/niet?

kijk naar de leertekstcirkel (8.12.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

8.13.3, 8.13.4 en 8.12.1 (van vorige les)

b. liedje

“Marta, Marta”

liedjesboek:

Elly en Rikkert II, nr. 13

2. inleiding: hebberig

a. vertelling

Martin viert zijn verjaardag. Freddy en Betty mogen op het verjaardagsfeestje komen. Er zijn nog meer kinderen. Op tafel staan lekkere dingen: taart, chips, snoepjes en nog veel meer. De vader van Martin doet spelletjes met de kinderen. ‘Kinderen, nu gaan we wat lekkers eten,’ zegt Martins vader na een tijdje. De kinderen smullen van al die heerlijke dingen. Dan doen ze weer spelletjes. Er is een jongetje op het feest. Hij gaat eens bij de tafel staan. Mmm ..., toffees, die lust hij graag. Hij pakt handen vol snoep en propt die in zijn broekzak. Mmm ... lollies, die propt hij in zijn andere zakken. Al dat lekkers kan hij thuis opeten. Snel gaat de jongen weer met de andere kinderen spelen. ‘Dat is vreemd,’ denkt de vader van Martin. ‘Er zijn geen snoepjes en geen lollies meer. Hoe kan dat?’

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

- een zak met lekkers (koek/snoep)

kringgesprek:

- wat doet die ene jongen? Wat vind je daarvan?

- zijn er nog snoepjes voor de andere kinderen?

In het bijbelverhaal gaat het over een man die een erfenis zelf wilde houden.

b. liedje

“Eerlijk delen”

liedjesboek

Elly en Rikkert IV, nr. 48

3. bijbelverhaal: de rijke dwaas

a. ruzie om een erfenis

De mensen komen vaak naar Jezus om hem dingen te vragen. Soms komen ze naar hem om hen te helpen bij een ruzie. Er komt een man bij Jezus, die ook ruzie heeft. Niet zomaar een ruzie. Nee, hij heeft ruzie om een erfenis. De broer van de man heeft een erfenis gekregen. De man wil daar ook wat van. Daarom gaat hij naar Jezus toe. Hij zegt: “Heer, zeg toch tegen mijn broer dat hij die erfenis met mij moet delen”.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 110b,
(S4, S7, 3, 29, 56, 57, 88, 194)
kistje met (speelgoed) geld*

b. Jezus is geen rechter

Jezus luistert naar de man. dan zegt hij: “Wie heeft gezegd, dat ik een rechter ben? Ik heb wel een goede raad voor je. Pas op dat je niet te hebberig wordt. Al heb je nog zoveel en ben je nog zo rijk, als je dood gaat heb je niets meer!” Geld is dus niet erg belangrijk.

*materiaal:
B.I.V. 110b,
(S4, S7, 3, 29, 56, 57, 88, 194)
kistje met (speelgoed) geld*

c. de rijke man

Jezus zegt tegen de mensen om hem heen: “Ik zal een verhaal vertellen: Er is een rijke man. Hij heeft een hele grote oogst dit jaar. Hij denkt: Wat moet ik doen? Ik heb veel te veel oogst. Mijn schuren zijn veel te klein. Dat kan er lang niet allemaal in. Ik kan mijn graan toch zomaar niet weggeven! Ik wil het echt voor mezelf houden.”

*materiaal:
B.I.V. 110b,
(S4, S7, 3, 29, 56, 57, 88, 194)
kleine huisjes van karton of lego
o.i.d.*

d. grotere schuren

De man denkt na. Dan zegt hij: “Weet je wat? Ik ga grotere schuren bouwen. Eerst de oude afbreken en dan maak ik de nieuwe schuren groot genoeg voor al mijn oogst en andere spullen!” De man vindt het een heel goed plan van zichzelf. Hij denkt: “Als alles in de nieuwe schuren ligt, dan kan ik zelf lekker uitrusten en lekker eten en drinken. Dan kan ik net zoveel feestvieren als ik wil!, want dan heb ik toch alles voor mezelf gehouden.”

*materiaal:
B.I.V. 10b,
(S4, S7, 3, 29, 56, 57, 88, 194)
grote huisjes van karton of lego
o.i.d.*

e. de dwaze man

Dat is een rijke man, maar ook een dwaze man! Voor wie zullen al zijn spullen zijn als hij dood gaat? Wat heeft hij ermee gedaan? Hij heeft alleen aan zichzelf gedacht. Hij heeft zich niet om andere mensen bekommerd. Hij heeft er geen plezier van gehad om aan andere mensen iets te geven. Jezus zegt tegen de mensen: “God weet dat je gelukkiger bent, als je anderen deelt van je spullen. Dan ben je echt rijk. Dan ben je rijk in geluk!” En weet je wat? Dan maak je ook nog anderen gelukkig en dat is heel belangrijk.

*materiaal:
B.I.V. 110b,
(S4, S7, 3, 29, 56, 57, 88, 194)
kistje met (speelgoed) geld*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat vertelt de man op dit plaatje aan Jezus (zo)?
- vindt de man het eerlijk dat zijn broer niets deelt?

aan Kinderen:

- wat wil de broer volgens de puzzel niet delen?
- wat is een erfenis?

aan Kleuters:

- wie is dat op dit plaatje (ma)?
- waarom maken de broers ruzie?

aan Kinderen:

- verdeelt Jezus de erfenis?
- is Jezus rechter?
- vertelt Jezus een verhaal?

aan Kleuters:

- waarover vertelt Jezus op dit plaatje (di)?
- waar denkt de rijke man alleen aan?
- en waar denkt hij niet aan?

aan Kinderen:

- ben je echt rijk als je veel eten en spullen hebt?
- wanneer ben je echt rijk en gelukkig?
- waar waarschuwt Jezus voor?

aan Kleuters:

- wat doet de man op dit plaatje (wo)?
- waarom moet hij grotere schuren bouwen?

aan Kinderen:

- wat doet de rijke man? om welke woorden hebben jullie een kring gezet?

aan Kleuters:

- heeft de dikke man genoeg te eten op dit plaatje (do)?
- hoe komt het dat hij zoveel eten heeft?
- heeft de staande man ook genoeg te eten?
- mag hij mee eten met de andere man?

aan Kinderen:

- deelt de man aan arme mensen uit?
- is zijn schuur leeg?
- maakt hij iedereen blij?
- houdt hij alles voor zichzelf?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (8.13.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Lucas 12:15.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- hoe heb je de appels, botten en penen verdeeld?
- welke woorden heb je ingevuld in de cirkel op je werkblad en welk woord komt eruit?

c. liedje

“Eerlijk delen”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 8.13.1, voorgeknipte
8.13.2 voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 8.13.1
ophangen, 8.13.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 48*

5. toepassing: wie rijk is die geeft ook aan anderen

a. activiteit

Kijk eens jongens en meisjes, ik heb hier een hele grote doos met mooi speelgoed. Ieder van jullie mag twee stukken speelgoed kiezen om er iets mee te doen vanmorgen. Kies maar dat wat je heel mooi of fijn vindt om mee te spelen.

- heeft iedereen twee stukken speelgoed uitgekozen?

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

b. kringgesprek

- waarom hebben jullie die twee gekozen?

- welk van die twee vinden jullie het mooiste of het fijnst om mee te spelen?

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen

voeren uit

materiaal:

doos of mand met twee stukken

speelgoed per kind

c. activiteit

Willen jullie nu het mooiste of fijnste stuk aan iemand anders van de groep te geven. Doe het nu maar.

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

d. kringgesprek

- waarom hebben jullie die twee gekozen?

- hebben jullie de ander blij gemaakt?

- zijn jullie nu zelf ook blij met wat je gekregen hebt?

- misschien zijn jullie het niet zo gewoon, maar probeer steeds te delen wat je hebt. Je maakt er anderen echt gelukkig mee. En dan ben je pas echt rijk.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen

voeren uit

materiaal:

doos of mand met twee stukken

speelgoed per kind

C. SLUITING

1. liedje

“Eerlijk delen”

liedjesboek:

Elly en Rikkert IV, nr. 48

2. gebed

Lieve Vader in de hemel, dank u voor alle verhalen die Jezus ons vertelt. We kunnen er zoveel uit leren. We willen die verhalen goed onthouden en nooit meer vergeten. Help ons om ze ook aan anderen te vertellen. Maar help ons ook om het goede te doen, dat Jezus ons in de verhalen vertelt. Help ons om niet zoals de man uit het verhaal hebberig te zijn. Breng ons alstublieft volgende week weer naar de Kindersabbatschool. Amen.

groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt

hardop.

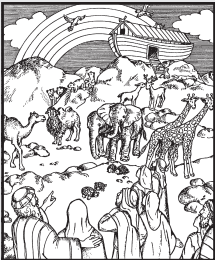

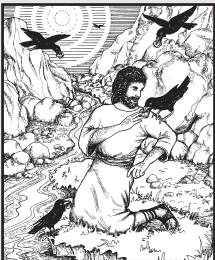

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

ELKE DAG MET GODS WOORD

LEERPLAN VOOR KLEUTERS EN KINDEREN

	januari - maart	april - juni	juli - september	oktober- december
1e jaar	nummer 1 Adam - Isaak	nummer 2 Jakob - Mozes	nummer 3 Mozes - Jozua	nummer 4 Jozua - David
	nummer 5 David - Elisa	nummer 6 Elisa - Jezus	nummer 7 Leven en leer van Jezus (1)	nummer 8 Leven en leer van Jezus (2)
	nummer 9 Leven en leer van Jezus (3)	nummer 10 Leven en leer van Jezus (4)	nummer 11 Jezus - Petrus	nummer 12 Petrus - Paulus

Driemaandelijke uitgave van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten der Nederlandse Unie.

Copyright: Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie
Amersfoortseweg 18
3712 BC HUIS TER HEIDE
Nederland